

Vliv migrace na bezpečnost obyvatelstva České republiky

Bc. Michal Šafránek

Diplomová práce
2023

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta logistiky a krizového řízení

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta logistiky a krizového řízení
Ústav ochrany obyvatelstva

Akademický rok: 2022/2023

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: Bc. Michal Šafránek
Osobní číslo: L21181
Studijní program: N1032A020002 Bezpečnost společnosti
Specializace: Ochrana obyvatelstva
Forma studia: Kombinovaná
Téma práce: Vliv migrace na bezpečnost obyvatelstva České republiky

Zásady pro vypracování

1. Provedte rešerši literatury z předmětné problematiky.
2. Popište vliv migrace na bezpečnost obyvatelstva České republiky.
3. Analyzujte a vyhodnoťte rizika migrace pro obyvatele České republiky.
4. Navrhněte doporučení pro minimalizaci vybraných rizik.

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

1. BÍLÝ, Jiří. *Migrace – osudová otázka pro Českou a Slovenskou republiku?* České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, z. ú., 2018. ISBN 978-80-7556-029-2.
2. DRULÁKOVÁ, Radka a Markéta VOTOUPALOVÁ. *Vnitřní bezpečnost Evropské unie: prostor svobody, bezpečnosti a práva.* 3. přepracované vydání. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, nakladatelství Oeconomica, 2018. Vysokoškolská skripta. ISBN 978-80-245-2280-7.
3. KOSER, Khalid. *International migration: a very short introduction.* Second edition. New York, NY: Oxford University Press, 2016. Very short introductions. ISBN 978-0-19-875377-3.

Další odborná literatura dle doporučení vedoucího diplomové práce.

Vedoucí diplomové práce: **Ing. Jan Strohmandl, Ph.D.**
Ústav ochrany obyvatelstva

Datum zadání diplomové práce: **1. prosince 2022**

Termín odevzdání diplomové práce: **28. dubna 2023**

L.S.

---

doc. Ing. Zuzana Tučková, Ph.D.
děkanka

---

prof. Ing. Dušan Vičar, CSc.
ředitel ústavu

V Uherském Hradišti dne 2. prosince 2022

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že:

- diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému a dostupná k nahlédnutí;
- na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- podle § 60 odst. 1 autorského zákona má Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – diplomovou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům;
- pokud je výstupem diplomové práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem na diplomové práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
- že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou obsahově totožné.

V Uherském Hradišti, dne: 28. 4. 2023

Jméno a příjmení studenta: Bc. Michal Šafránek

.....
podpis studenta

ABSTRAKT

Diplomová práce se věnuje vlivu lidské migrace na bezpečnost obyvatelstva České republiky. Jsou definovány možné hrozby migrace a z nich následně identifikována potenciální rizika, která mohou mít negativní dopad na bezpečnost obyvatelstva. K dosažení výsledků práce byly použity metody literární rešerše, deskripce, explanace, analýza, dedukce, syntéza, metoda analýzy rizik What – If a jednoduchá bodová polokvantitativní metoda PNH. Výsledkem je zjištění nežádoucích rizik – masová migrační vlna, drogová a násilná kriminalita migrantů. Pro vybraná rizika byla navržena doporučení k jejich minimalizaci. Práce je svým zaměřením a závěry využitelná bezpečnostními orgány a složkami České republiky i širokou veřejností.

Klíčová slova: analýza, azyl, bezpečnost obyvatelstva, migrace, riziko, uprchlík

ABSTRACT

The thesis focuses on the impact of human migration on public safety in the Czech Republic. It defines possible threats associated with migration and potential risks that may have a negative impact on public safety. To achieve the aims of the thesis, the methods of literature search, description, exploration, analysis, deduction, synthesis, What – If risk analysis and simple point semiquantitative PNH method were used. They produced a list of risks – mass migration wave, drug crimes and violent crimes of migrants. Recommendations were proposed to minimize these risks. The outcomes and conclusions of the thesis can be used by public safety authorities and forces of the Czech Republic and general public.

Keywords: analysis, asylum, public safety, migration, risk, refugee

Děkuji tímto vedoucímu mé diplomové práce Ing. Janu Strohmandlovi, Ph.D., za jeho čas, odborné vedení, cenné rady a připomínky při konzultacích k této diplomové práci. Poděkování patří také mé rodině za velkou podporu a trpělivost, kterou se mnou měla během mého studia.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	9
CÍL PRÁCE A POUŽITÉ METODY	10
I TEORETICKÁ ČÁST	12
1 ZÁKLADNÍ POJMY SOUVISEJÍCÍ S PROBLEMATIKOU	13
2 PRÁVNÍ NORMY A LITERÁRNÍ REŠERŠE	17
2.1 PRÁVNÍ PŘEDPISY UPRAVUJÍCÍ MEZINÁRODNÍ A DOČASNOU OCHRANU.....	17
2.2 NELEGÁLNÍ MIGRACE V PRÁVNÍCH PŘEDPISECH.....	19
2.3 OCHRANA HRANIC A SCHENGENSKÁ SPOLUPRÁCE Z POHLEDU PRÁVA.....	19
2.4 PRÁVNÍ PŘEDPISY ČR V RÁMCI MIGRACE OBECNĚ.....	20
2.5 LITERÁRNÍ REŠERŠE.....	20
3 MIGRACE LIDSKÉ POPULACE A SPOLEČNOST	22
3.1 O TEORII MIGRACE.....	22
3.1.1 Neoklasická teorie migrace.....	22
3.1.2 Teorie tlaku a tahu.....	23
3.2 TYPY A DĚLENÍ MIGRACE.....	24
3.2.1 Vnitřní a mezinárodní migrace.....	24
3.2.2 Individuální a masová migrace.....	25
3.2.3 Legální a nelegální migrace.....	25
3.2.4 Dělení migrace podle faktorů působících na migraci.....	26
3.3 O HISTORII MIGRACE.....	28
3.3.1 Počátky migrace, migrace ve starověku a středověku.....	28
3.3.2 Migrace od novověku do moderní doby.....	29
3.3.3 Migrační krize EU v roce 2015.....	31
4 POLITIKA A PŘÍSTUPY EU K MIGRACI A AZYLU	32
4.1 MIGRAČNÍ A AZYLOVÁ POLITIKA EU A NÁSTROJE K JEJÍ REALIZACI.....	32
4.2 VÝVOJ MIGRAČNÍ A AZYLOVÉ POLITIKY EU.....	33
4.2.1 Dublinský systém.....	36
5 NÁZORY A POSTOJE ČR K MIGRACI	38
5.1 KVÓTY – PŘEROZDĚLOVÁNÍ MIGRANTŮ V RÁMCI EU.....	41
5.2 SPRÁVA A ZAŘÍZENÍ PRO REALIZACI POLITIKY MIGRACE V ČR.....	42
5.3 POLITIKA NAVRACENÍ V PODMÍNKÁCH ČR.....	46
5.4 BEZPEČNOSTNÍ RÁMEC ČR VE VZTAHU K MIGRACI.....	47
DÍLČÍ ZÁVĚR	51
II PRAKTICKÁ ČÁST	52
6 MIGRACE A BEZPEČNOST ČESKÉ REPUBLIKY	53

6.4	MIGRAČNÍ TRASY DO EVROPY.....	59
6.5	SOUČASNÝ STAV NELEGÁLNÍ MIGRACE V ČR.....	64
7	BEZPEČNOSTNÍ RIZIKA MIGRACE PRO OBYVATELSTVO ČR.....	69
7.1	SOCIÁLNÍ A EKONOMICKÉ HROZBY MIGRACE	69
7.1.1	Radikalizace a polarizace.....	70
7.1.2	Infekční onemocnění.....	72
7.2	HROZBY PRO POLITICKÝ SYSTÉM.....	73
7.3	HROZBA ZVÝŠENÉ KRIMINALITY	74
7.3.1	Terorismus.....	75
7.3.2	Organizovaný zločin	76
7.3.3	Trestná činnost cizinců v ČR	77
7.3.4	Trestná činnost ve spojení s nelegální migrací	80
7.4	FINANČNÍ NÁROKY MIGRACE NA STÁT	81
8	POSOUZENÍ RIZIK MIGRACE NA BEZPEČNOST OBYVATELSTVA ČR.....	84
8.1	POUŽITÍ METODY WHAT – IF K IDENTIFIKACI RIZIK MIGRACE	84
8.1.1	Vyhodnocení metody What – If.....	86
8.2	ANALÝZA RIZIK MIGRACE METODOU PNH.....	87
8.2.1	Vyhodnocení analýzy PNH.....	94
9	DISKUSE	95
10	NÁVRH DOPORUČENÍ PRO MINIMALIZACI VYBRANÝCH RIZIK.....	97
	ZÁVĚR	99
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	101
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	114
	SEZNAM OBRÁZKŮ	116
	SEZNAM TABULEK.....	117
	SEZNAM GRAFŮ	118
	SEZNAM PŘÍLOH.....	119

ÚVOD

Fenomén migrace provází lidské pokolení od jeho samého počátku. Lidé odcházeli ze svých původních lokalit do nových působišť z různých důvodů a příčin. Dokázali překonat desítky, stovky i tisíce kilometrů. Stejně jako tomu bylo v minulosti, i v současné době jsou důvody migrace různé. Může to být touha po poznání, po zisku, ale někdy také nutnost s ohledem na zajištění vlastní bezpečnosti nebo zachování své existence vůbec.

Migrace je slovo, které v posledních letech často rezonovalo napříč společnostmi. Důvodem byla velká migrační vlna směřující převážně ze zemí Blízkého východu a severní Afriky do Evropy, která vyvrcholila v roce 2015. Příčin této evropské migrační krize, jak je tato událost také nazývána, bylo několik. Především se jednalo o politickou nestabilitu a probíhající ozbrojené konflikty v uvedených oblastech. K dalším příčinám patřily i ekonomické stimuly. Po částečném uklidnění této migrační krize začal proud migrantů směřujících převážně do západních evropských států v roce 2022 opět zesilovat. Navíc byl umocněn přílivem uprchlíků z Ukrajiny z důvodu vojenské agrese Ruské federace vůči Ukrajině. Mezinárodní migrace má velký vliv na země původu, ze kterých lidé odchází i na ty země, kam směřují. Může představovat pro obyvatele těchto zemí do jisté míry přínos, ale stejně tak i hrozbu. Mezi pozitiva migrace lze zařadit například kulturní obohacení a přísun pracovních sil. Naopak například strach lidí z neznámého, odlišná kultura a tradice, zvýšená zátěž na sociální systém, nárůst kriminality a s tím související výdaje na bezpečnost je možné označit za hrozby pro domácí obyvatelstvo. V případě vzniku masových migračních vln, kterých jsme byli v poslední době svědky, se pravděpodobnost aktivace těchto hrozeb zvyšuje. Otázkou je především nelegální migrace, kdy se cizinci snaží vstoupit na území cizího státu v rozporu s právními předpisy. Tato forma migrace pak velmi často souvisí s další kriminalitou. Problematika migrace včetně jejích možných hrozeb a z nich vyplývajících rizik se dotýká i České republiky a jejího obyvatelstva.

Problematice mezinárodní migrace se věnuje řada odborníků na úrovni Evropské unie i národních států. Byly vytvořeny instituce a nástroje, jejichž cílem je pomáhat uprchlíkům a potírat nelegální migraci. K tématu migrace se vyjadřuje i laická veřejnost. Jsou vedeny živé debaty a předkládány návrhy, jak otázku mezinárodní migrace řešit. Všechny návrhy na řešení otázek migrace nezohledňují rizika, která mohou mít negativní dopad na obyvatele zemí, kam migranti směřují nebo kudy procházejí. Potřeba upozornit na potenciální rizika migrace a navrhnout opatření k jejich minimalizaci byla důvodem k vypracování diplomové práce na téma „Vliv migrace na bezpečnost obyvatelstva České republiky“.

CÍL PRÁCE A POUŽITÉ METODY

Předložená diplomová práce na téma „Vliv migrace na bezpečnost obyvatelstva České republiky“ si klade za hlavní cíl popsat problematiku migrace lidí, vhodnými metodami posoudit rizika nelegální migrace na bezpečnost obyvatelstva České republiky (ČR) a navrhnout doporučení a opatření pro minimalizaci vybraných rizik s cílem přispět ke zvýšení bezpečnosti obyvatel ČR.

Vzhledem k tomu, že migrace lidí představuje složitou problematiku je pro orientaci ve věci na dané téma vypracována z dostupných zdrojů literární rešerše. V teoretické části práce jsou na základě informací získaných rešerší literatury uvedeny a vysvětleny odborné pojmy související s problematikou migrace. Porozumění těmto specializovaným termínům je nezbytné pro pochopení tématu a pro jejich správné používání v odpovídajících souvislostech. Dále jsou uvedeny významné právní předpisy, které řeší migraci osob, a to především její nelegální formu. Stručně je zmíněna teorie a historie migrace, charakteristika migrační politiky Evropské unie (EU) a ČR včetně nástrojů a orgánů, které tuto problematiku řeší. V praktické části práce jsou uvedeny aspekty migrace z pohledu bezpečnosti obyvatelstva ČR. V dalších stěžejních kapitolách jsou definovány možné hrozby migrace, ze kterých autor práce s pomocí metody What – If identifikoval potenciální rizika, která mohou mít negativní dopad na bezpečnost obyvatelstva ČR. Zjištěná rizika jsou analyzována a vyhodnocena jednoduchou bodovou polokvantitativní metodou PNH. Závěrem jsou navržena doporučení pro minimalizaci vybraných rizik, která mohou bezpečnost obyvatelstva v ČR negativně ovlivňovat.

Pro vypracování diplomové práce byly stanoveny následující dílčí cíle:

- Vypracovat pro dané téma literární rešerši a definovat teoretické podklady pro praktickou část práce.
- Analyzovat rizika migrace a jejich vliv na bezpečnost obyvatelstva ČR.
- Použít metodu What – If k identifikaci potenciálních rizik migrace, která mohou mít negativní vliv na bezpečnost obyvatelstva ČR.
- Aplikovat metodu PNH pro vyhodnocení rizik migrace a jejich vlivu na bezpečnost obyvatelstva ČR.
- Navrhnout doporučení a zdokonalení pro minimalizaci vybraných rizik migrace.

V diplomové práci jsou použity tyto metody:

- Literární rešerše v teoretické části diplomové práce k definování a formulaci teoretických východisek pro tvorbu praktické části práce.
- Deskripce k popisu jevu migrace zejména její nelegální formy a k popisu migrační politiky EU a ČR. Metodou deskripce byly dále popsány orgány a instituce, které se zabývají migrací na unijní i národní úrovni.
- Explanace k vysvětlení fenoménu migrace a jevů, které s ní souvisí.
- Analýza k definování potenciálních hrozeb migrace pro obyvatelstvo ČR.
- Metoda What – If ke zjištění možných rizik migrace a jejich potenciálního dopadu na bezpečnost obyvatelstva ČR.
- Dedukce v souvislosti s aplikovanými metodami pro analýzu rizik migrace.
- Metoda PNH pro analýzu a vyhodnocení rizik migrace na bezpečnost obyvatelstva ČR.
- Syntéza, s jejíž pomocí je provedeno shrnutí dosažených poznatků směřujících k vytvoření doporučení v podobě nových návrhů pro minimalizaci vybraných rizik migrace.

Omezení v diplomové práci:

- Údaje k řešení problematiky tranzitní migrace jsou převzaty z vyhodnocení společné hranice mezi Českou a Slovenskou republikou.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 ZÁKLADNÍ POJMY SOUVISEJÍCÍ S PROBLEMATIKOU

Téma migrace a bezpečnosti obyvatelstva obsahuje poměrně velké množství odborných názvů, které je vhodné pro pochopení a snazší orientaci v dané problematice uvést a vysvětlit. S těmito specializovanými termíny z oblasti migrace se často setkáváme prostřednictvím hromadných sdělovacích prostředků. Je možné, že poté co se s odbornými výrazy používanými v souvislosti s migrací seznámíme, zjistíme, že ne vždy nám byly předkládány v odpovídajících souvislostech.

Azyl je ochranný status, který stát uděluje cizinci, státnímu příslušníku třetí země nebo osobě, jenž nemá státní příslušnost a které hrozí riziko pronásledování z důvodů přímo uvedených v mezinárodních i národních právních nástrojích. V ČR důvody udělení azylu specifikuje zákon o azylu (Slovníček pojmů, ©2022).

Azylantem se podle odstavce 2 § 2 zákona č. 325/1999 Sb., zákon o azylu „*rozumí cizinec, kterému byl podle tohoto zákona udělen azyl, a to po dobu platnosti rozhodnutí o udělení azylu*“ (Česko, 1999b).

Bezpečnost je všeobecně stav, při kterém je daná soustava schopna zvládat známé a předvídatelné, ale i nenadálé vnější a vnitřní hrozby, které mohou mít negativní vliv na jednotlivé prvky (případně celou soustavu) tak, aby byla zachována její struktura, stabilita, spolehlivost a chování v souladu s jejím určením. Jedná se tedy o míru stability soustavy a její prvotní a následné adaptace (Terminologický slovník MV ČR, 2016).

Bezpečná třetí země je ve smyslu písm. l) odst. 1 § 2 zákona číslo 325/1999 Sb., o azylu jiný stát než ten, kterého je cizinec státním občanem, a pokud nemá státní občanství je to stát jeho posledního trvalého bydliště, kde cizinec bydlel a má zde vazby a může se do něj vrátit a požádat o postavení uprchlíka dle mezinárodní smlouvy, aniž by mu hrozil trest pronásledování nebo jiné nelidské zacházení (Česko, 1999b).

Bezpečná země původu je země, ve které nedochází k pronásledování, mučení nebo jinému nelidskému zacházení a státní zřízení dodržuje lidská práva a právní předpisy a je schopné zajistit jejich dodržování (Slovníček pojmů, ©2022).

Cizinec – odstavec 2 § 1 zákona číslo 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů uvádí, že „*cizincem se rozumí fyzická osoba, která není státním občanem České republiky, včetně občana Evropské unie*“ (Česko, 1999c).

Dočasná ochrana je ochranný institut mimořádného charakteru existující vedle mezinárodní ochrany. Účelem je rychle a účinně reagovat na masové přílivy vysídlených osob ze třetích zemí, které se nemohou vrátit do své země, protože se staly oběťmi porušování lidských práv nebo jim to vážně hrozí (Slovníček pojmů, ©2022).

Doplňková ochrana je verze mezinárodní ochrany, kterou je možné udělit cizinci, jemuž v zemi, ze které pochází, hrozí skutečné nebezpečí vážné újmy, ale nespĺňuje podmínky pro udělení azylu. Újmou je myšleno uložení trestu smrti, mučení nebo jiné nelidské zacházení a ohrožení života z důvodu ozbrojeného konfliktu nebo by vycestování cizince bylo v rozporu s mezinárodními závazky ČR. Udělení doplňkové ochrany je časově omezeno, obvykle se uděluje na jeden nebo dva roky, ale může být opakovaně prodloužena, pokud cizinci stále vážná újma hrozí (Sládeková, 2019).

Imigrace – odchod z místa bydliště v domovském státě do jiného státu. Jedná se o děj, kdy na území států přicházejí cizinci, kteří se zde usídlují. Takový cizinec je označován za imigranta (Slovníček pojmů, ©2022).

Integrace je proces začlenění do společnosti nejen migrantů, ale všech skupin obyvatel, který probíhá oběma směry. Účastníkem tohoto procesu jsou nejen příchozí migranti, tedy imigranti, ale i původní společnost, protože bez přijetí ze strany společnosti není integrace možná (Wihtol de Wenden, 2020).

Krizový stav – „*Stav, který vyhláší hejtmán kraje nebo primátor hl. m. Prahy (stav nebezpečí), vláda ČR, popř. předseda Vlády ČR (nouzový stav) nebo Parlament ČR (stav ohrožení státu a válečný stav) v případě hrozby nebo vzniku krizové situace a v přímé závislosti na jejím charakteru a rozsahu*“ (Terminologický slovník MV ČR, 2016).

Legální migrace je státem řízené a kontrolované přistěhovalectví. Jedná se o udělování víz a pobytových oprávnění obvykle souvisících s migrací za účelem práce, studia nebo sloučení rodiny (Slovníček pojmů, ©2022).

Mezinárodní ochrana – mezinárodní ochranou se dle písmene a) odstavce 1 § 2 zákona číslo 325/1999 Sb., zákon o azylu rozumí „*ochrana poskytnutá na území cizinci formou azylu nebo doplňkové ochrany*“ (Česko, 1999b).

Migrace – přemístění jednotlivých osob i skupin v prostoru. Migrace je společně s porodností a úmrtností významným prvkem v procesu populačního vývoje a má velký vliv na společenské a kulturní změny obyvatel na všech stupních. S hospodářským rozvojem

dochází k neustálému zvyšování intenzity migrace. Migraci můžeme rozlišovat jako krátkodobou, dlouhodobou i opakovanou, tzv. cirkulární (Slovníček pojmů, ©2022).

Migrant – za migranta označujeme člověka, který se z jednoho místa přestěhoval na jiné, a to na delší dobu. Termín se obvykle používá pro migraci mezinárodní, ale lze jej užívat i pro vnitrostátní migraci. Migrant je současně emigrantem i imigrantem. Emigrant je člověk, který se odstěhoval a imigrant ten, který se přistěhoval (Wihtol de Wenden, 2020).

Nelegální migrace – obecně jde o migraci neřízenou a nekontrolovanou ze strany cílových zemí do kterých cizinci vstupují nebo se v nich zdržují bez náležitého povolení (oprávnění k pobytu, vízum). Bývá obvykle organizována a řízena sítěmi převaděčů. Může představovat prostor pro organizovaný zločin v podobě obchodování s lidmi nebo jiných trestných činů (Slovníček pojmů, ©2022).

Obyvatelstvo představuje soubor lidí, kteří žijí na určitém území, například státu, kraje, města apod. Obyvatelstvem státu potom chápeme všechny osoby obývající určité území a náležící pod státní moc daného státu (David, 2005).

Schengenské acquis – souhrnný název pro legislativní akty EU, které upravují problematiku Schengenského práva (Schengenská spolupráce ©2022).

Schengenská dohoda – dohoda o postupném odstraňování hraničních kontrol na společných vnitřních hranicích států v rámci EU. Tyto kontroly se přesunuly na hranice vnější a došlo tak k vytvoření Schengenského prostoru (Azylová politika, ©2005–2022).

Schengenský prostor – nebo také Schengen je území států Evropy, které podepsaly Schengenskou dohodu umožňující volný pohyb osob a zboží bez hraničních kontrol. V současné době jej tvoří 27 evropských států z nichž 23 jsou členy EU (Belgie, Francie, Lucembursko, Německo, Nizozemsko, Itálie, Portugalsko, Španělsko, Řecko, Rakousko, Dánsko, Finsko, Švédsko, ČR, Estonsko, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Malta, Polsko, Slovensko, Slovinsko, Chorvatsko) a dále Norsko, Island, Švýcarsko a Lichtenštejnsko, které nejsou členy EU. K zemím EU, které nejsou součástí Schengenu patří Bulharsko, Kypr, Irsko a Rumunsko (Schengenský prostor: souvislosti, 2023).

Schengenská spolupráce – zrušení ochrany vnitřních hranic nahradila tzv. kompenzační opatření. Jde především o společná pravidla a zvýšenou spolupráci při ochraně vnějších hranic schengenského prostoru, což představuje policejní a justiční spolupráci, sdílení údajů prostřednictvím Schengenského informačního systému (SIS), vydávání schengenských víz nebo ochranu osobních údajů (Schengenská spolupráce ©2022).

Stát je uspořádaná forma společnosti lidí, obyvatel určitého území. Každý stát je tvořen územím, obyvatelstvem, vládou, státní mocí a právním řádem. Státní území představuje suchozemský prostor, plochu vnitřních a pobřežních vod, prostor pod nimi a vzdušný prostor nad nimi (David, 2005).

Tranzitní země – země, přes kterou se migranti pohybují ze státu svého původu do země kam míří, do tzv. cílové země (Abeceda migrace, 2015).

Uprchlík – osoba splňující charakteristické znaky uprchlíka ve smyslu Ženevské úmluvy. V ČR je ten, komu bylo přiznáno postavení uprchlíka, označován jako azylant (Slovníček pojmů, ©2022).

Úřad vysokého komisaře Organizace spojených národů pro uprchlíky (UNHCR) je mezinárodní organizace působící pod záštitou Organizace spojených národů (OSN), která chrání a pomáhá uprchlíkům i osobám bez státní příslušnosti nebo osobám vnitřně vysídleným (Slovníček pojmů, ©2022).

Vízum – povolení, ve kterém jsou vyznačeny podmínky opravňující cizince ke vstupu a pobytu na území státu, který vízum vydal. Uděluje se do cestovního dokladu – pasu v podobě vízového štítku nebo razítka. Vízum může být vydáno i formou samostatné listiny (Přehled víz, ©2022).

Vnitřně vysídlená osoba – ten, kdo je v podobně nepříznivé situaci jako uprchlík nucen opustit svůj domov, ale současně zůstává v hranicích své země. Vzhledem k tomu není možné takové osoby označit za uprchlíky ve smyslu právního vymezení podle Ženevské úmluvy (Slovníček pojmů, ©2022).

Vnější hranice EU – ve smyslu Schengenu se za vnější hranice považují pozemní, vzdušné a mořské hranice členských států, pokud nejsou vnitřními hranicemi. ČR má vnější hranice jen na mezinárodních letištích (Slovníček pojmů, ©2022).

Vnitřní hranice EU – podle Schengenu se jedná o společné pozemní, říční a jezerní hranice členských států. Dále jsou to letiště unijních států pro vnitřní lety, námořní, říční a jezerní přístavy pro pravidelná trajektová spojení pouze z území na území členských států bez přerušování plavby v přístavech mimo toto území (Slovníček pojmů, ©2022).

Ženevská úmluva – též Ženevská konvence o právním postavení uprchlíků ze dne 28. července 1951, ve znění Newyorského protokolu ze dne 31. ledna 1967, která byla vydána pod č. 208/1993 Sb. (Slovníček pojmů, ©2022).

2 PRÁVNÍ NORMY A LITERÁRNÍ REŠERŠE

Otázky migrace jsou řešeny právními předpisy na mezinárodní a národní úrovni. Upraveny jsou i z pohledu práva EU. Jedná se o rozsáhlou oblast zahrnující poměrně velké množství právních normativních aktů. Z pohledu autora práce je velmi přehledný a detailní výčet právních předpisů týkajících se migrace uveden na webových stránkách Ministerstva vnitra ČR (MV ČR). Zde jsou tyto právní předpisy zabývající se problematikou migrace rozděleny podle oblastí, které řeší na normy týkající se mezinárodní ochrany včetně dočasné, na právní předpisy upravující legální a nelegální migraci, ochranu hranic a schengenskou spolupráci a právní předpisy související s migrací obecně. Další členění právních předpisů v rámci řešené oblasti migrace je potom na právní předpisy mezinárodní, právní normy EU a právní normativní akty ČR (Legislativa, ©2022).

V následujících podkapitolách jsou uvedeny některé významné normy právní síly, které s danou problematikou souvisí a řeší zejména nelegální formu migrace, jíž se práce zabývá především. Nelegální migrace řešená na národní úrovni se opírá o právní předpisy, které vychází z mezinárodních právních aktů a právních norem EU. Nejdříve jsou v dané oblasti uvedeny mezinárodní a unijní právní normy a následně právní předpisy ČR.

2.1 Právní předpisy upravující mezinárodní a dočasnou ochranu

Mezinárodní právní předpisy

- Úmluva o právním postavení uprchlíků z roku 1951 a navazující Newyorský protokol z roku 1967 (č. 208/1993 Sb.), tzv. Ženevská úmluva (Legislativa, ©2022).

Předpisy práva EU

- „*Nařízení Evropského Parlamentu a Rady (EU) č. 604/2013 ze dne 26. června 2013, kterým se stanoví kritéria a postupy pro určení členského státu příslušného k posuzování žádosti o mezinárodní ochranu podané státním příslušníkem třetí země nebo osobou bez státní příslušnosti v některém z členských států (přepracované znění) Dublinské nařízení*“,
- „*Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 603/2013 ze dne 26. června 2013 o zřízení systému „Eurodac“ pro porovnávání otisků prstů za účelem účinného uplatňování nařízení (EU) č. 604/2013 kterým se stanoví kritéria a postupy pro určení členského státu příslušného k posuzování žádosti o mezinárodní ochranu podané státním příslušníkem třetí země nebo osobou bez státní příslušnosti v některém z členských států,*

a pro podávání žádostí orgánů pro vymáhání práva členských států a Europolu o porovnání údajů s údaji systému Eurodac pro účely vymáhání práva – Nařízení Eurodac“,

- *„Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/95/EU ze dne 13. prosince 2011 o normách, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli požívat mezinárodní ochrany, o jednotném statusu pro uprchlíky nebo osoby, které mají nárok na doplňkovou ochranu, a o obsahu poskytnuté ochrany – Kvalifikační směrnice“,*
- *„Směrnice Evropského Parlamentu a Rady 2013/32/EU ze dne 26. června 2013 o společných řízeních pro přiznávání a odnímání statusu mezinárodní ochrany (přepracované znění) – Procedurální směrnice“,*
- *„Směrnice Evropského Parlamentu a Rady 2013/33/EU ze dne 26. června 2013, kterou se stanoví normy pro přijímání žadatelů o mezinárodní ochranu (přepracované znění) – Přijímací směrnice“,*
- *„Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/51/EU ze dne 11. května 2011, kterou se rozšiřuje oblast působnosti směrnice Rady 2003/109/ES na osoby požívající mezinárodní ochrany“,*
- *„Směrnice Rady 2001/55/ES ze dne 20. července 2001 o minimálních normách pro poskytování dočasné ochrany v případě hromadného přílivu vysídlených osob a o opatřeních k zajištění rovnováhy mezi členskými státy při vynakládání úsilí v souvislosti s přijetím těchto osob a s následky z toho plynoucími“ (Legislativa, ©2022).*

Právní předpisy ČR

- *„Zákon č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů“,*
- *„Zákon č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců, ve znění pozdějších předpisů“,*
- *„Vyhláška č. 328/2015 Sb., kterou se provádí zákon o azylu a zákon o dočasné ochraně cizinců“ (Legislativa, ©2022).*

2.2 Nelegální migrace v právních předpisech

Nelegální migrace – právo EU

- „Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/115/ES ze dne 16. prosince 2008, o společných normách a postupech v členských státech při navracení neoprávněně pobývajících státních příslušníků třetích zemí (návrátová směrnice)“,
- „Směrnice Rady 2004/81/ES ze dne 29. dubna 2004 o povolení k pobytu pro státní příslušníky třetích zemí, kteří jsou obětmi obchodování s lidmi nebo obdrželi pomoc k nedovolenému přistěhovalectví, a kteří spolupracují s příslušnými orgány“,
- „Směrnice Rady 2002/90/ES ze dne 28. listopadu 2002, kterou se definuje napomáhání k nepovolenému vstupu, přechodu a pobytu“ (Legislativa, ©2022).

Nelegální migrace – právní předpisy ČR

- „Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů“
- Readmisních dohody ČR (Legislativa, ©2022).

2.3 Ochrana hranic a Schengenská spolupráce z pohledu práva

Právo EU

- „Úmluva k provedení Schengenské dohody ze dne 14. června 1985 mezi vládami států Hospodářské unie Beneluxu, Spolkové republiky Německo a Francouzské republiky o postupném odstraňování kontrol na společných hranicích, ve znění pozdějších úprav“,
- „Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/399 ze dne 9. března 2016, kterým se stanoví kodex Unie o pravidlech upravujících přeshraniční pohyb osob – Schengenský hraniční kodex“,
- „Nařízení Rady (ES) č. 539/2001 ze dne 15. března 2001, kterým se stanoví seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci musí mít při překračování vnějších hranic vízum, jakož i seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci jsou od této povinnosti osvobozeni, ve znění pozdějších předpisů“,
- „Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/1624 ze dne 14. září 2016 o Evropské pohraniční a pobřežní stráž“,

- „Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1987/2006 ze dne 20. prosince 2006 o zřízení, provozu a využívání Schengenského informačního systému druhé generace (SIS II)“,
- „Rozhodnutí Rady 2007/533/SVV ze dne 12. června 2007 o zřízení, provozování a využívání Schengenského informačního systému druhé generace (SIS II)“ (Legislativa, ©2022).

Právní předpisy ČR

- „Zákon č. 191/2016 Sb., o ochraně státních hranic České republiky a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů“,
- „Vyhláška č. 228/2016 Sb., o stanovení podmínek provozu mezinárodních letišť z hlediska ochrany hranic“ (Legislativa, ©2022).

2.4 Právní předpisy ČR v rámci migrace obecně

- „Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky“,
- „Usnesení č. 2/1993 Sb., Usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součástí ústavního pořádku České republiky“,
- „Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů“,
- „Zákon č. 273/2008 Sb., Zákon o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů“,
- „Zákon č. 186/2013 Sb. Zákon o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů (zákon o státním občanství České republiky)“ (Legislativa, ©2022).

2.5 Literární rešerše

Rešerše nebo také literární přehled je souhrnem toho, co víme o dané problematice na základě studia literatury. Jejím cílem je vytvořit si vlastní úsudek o tématu kterému se chceme věnovat. K dosažení vlastní originality není nutné, aby se naše představy bezpodmínečně odlišovaly od přečtených zdrojů. Získané poznatky je však vhodné kreativním způsobem rozvést (Frouz a Vindušková, 2017). V této podkapitole je uvedena rešerše literatury doporučené pro vytvoření práce. Literární rešerše některých dalších vybraných zdrojů, ze kterých bylo čerpáno je uvedena v příloze P I.

Díla autorů z ČR

Migrace – osudová otázka pro Českou a Slovenskou republiku?

Autor provádí rozbor migračních toků, které míří do České a Slovenské republiky. Zabývá se příčinami, důvody a okolnostmi mající vliv na migraci. Na základě výsledků výzkumu představuje aktuální názory občanů České a Slovenské republiky na migraci. V knize je podrobněji uvedena právní úprava České a Slovenské republiky řešící migraci v rámci obou uvedených států. Dále autor posuzuje, zda jsou názory a postoje České a Slovenské republiky k otázkám migrační politiky přiměřené a odpovídající. Součástí knihy je také vyhodnocení aktuálního stavu, problémů a trendů migrace v Evropě i ve světě (Bílý, 2018).

Vnitřní bezpečnost Evropské unie: prostor svobody, bezpečnosti a práva

Publikace v první kapitole uvádí důvody a motivy policejní a justiční spolupráce mezi členskými státy EU. Analyzuje vývoj legislativy a nástrojů, které EU při této spolupráci používá. Druhá kapitola se věnuje Schengenským dohodám a událostem, které předcházely jejich podpisu. Třetí kapitola řeší Maastrichtskou smlouvu. V následující kapitole je popisován vývoj EU jako prostoru svobody, bezpečnosti a práva. Pátá kapitola se věnuje Lisabonské smlouvě. Následující kapitoly řeší programy spolupráce v oblasti justice a vnitra. Dále jsou popsány používané prostředky v oblasti migrace, azylu a hraničních kontrol. Poslední kapitola je věnována procesu přistoupení ČR k EU a aktivitám v oblasti spolupráce justice a vnitra. Konec této kapitoly řeší uprchlickou krizi v období 2015 až 2018 v ČR (Druláková a Votoupalová, 2018).

Zahraniční literatura

International migration: a very short introduction

Knihy se zabývá fenoménem mezinárodní legální i nelegální migrace lidí. Poukazuje na to, že migrace představuje ve skutečnosti příležitost, které je třeba v současných ekonomických podmínkách využít. Autor nesouhlasí s tvrzením, že migranti jen berou místním lidem práci, využívají západní životní styl včetně zdravotnictví a společnosti nic nepřináší. Migranti jsou podle něj pro fungování současné společnosti nezbytní. Nahrazují chybějící pracovní síly v zemích, kam přichází, ale současně významně ovlivňují ekonomiku svých domovských zemí, kam posílají peníze, tzv. remittance, které často převyšují částku oficiální rozvojové pomoci. Autor se v knize snaží o to, aby si čtenáři vytvořili vlastní názor na současnou situaci v oblasti mezinárodní migrace a nespokojili se jen s negativním postojem, který často vyjadřují politici a média (Koser, 2016).

3 MIGRACE LIDSKÉ POPULACE A SPOLEČNOST

Pojem migrace není jednotně definován. Vzhledem k tomu je v některých případech obtížné rozhodnout, kdo migrantem je. Migrace lidí bývá vnímána jako přesun osob z jednoho místa na jiné za účelem dlouhodobějšího pobytu. Definice OSN označuje za migranta člověka, který v zahraničí pobývá nejméně rok. Jiné definice ale za migraci považují i stěhování v rámci jednoho státu, případně pobyt v zahraničí delší než šest měsíců (Čerňanská, 2017). Aktuální doporučení OSN ke statistice o mezinárodní migraci definují migranta jako každou osobu, která změnila zemi svého obvyklého bydliště, přičemž rozlišuje krátkodobé a dlouhodobé migranty. Za krátkodobé migranty označuje osoby, které změnilly zemi svého obvyklého pobytu na dobu alespoň tří měsíců, ale méně než jeden rok. Dlouhodobými migranty jsou ti, kteří tak učinili nejméně na jeden rok. Ne všechny země však tuto definici v praxi používají. Rozdílné koncepce a definice, stejně jako odlišné metodiky používané zeměmi při sběru údajů brání plné srovnatelnosti národních statistik o mezinárodní migraci (World Migration Report 2022, 2021).

3.1 O teorii migrace

Teorii migrace se zabývalo několik autorů, kteří se snažili tento jev zkoumat, popsat a vysvětlit. Existuje mnoho studií obsahující pokus o zhodnocení různých teorií migrace, ale zatím žádná nevedla k celkovému sjednocení poznatků nebo výraznějšímu ucelení různorodých postojů k migraci. Z dosavadních výzkumů na dané téma vyplývá, že jde o komplikovaný jev, který se dotýká více vědních oborů (Palát, 2014). Dále jsou zmíněny některé základní migrační teorie, které měly zásadní vliv na vnímání a hodnocení problematiky migrace obyvatelstva.

3.1.1 Neoklasická teorie migrace

Neoklasická teorie migrace je označována jako první migrační teorie a vychází z racionální kalkulace migrujících jedinců. Tato teorie čerpá z neoklasické ekonomie, v níž je ekonomika vnímána jako účel a nástroj ekonomického pohybu. Ekonomikou se zde rozumí systém podléhající samoregulaci řídicí se nabídkou a poptávkou, které jsou příčinou pohybu pracovních sil na pracovním trhu. Nejvýznamnější postavou, která se v této době zabývala teorií migrace byl Němec Ernest Georg Ravenstein. Na základě statistických dat o migraci a sčítání obyvatel, které Ravenstein postupně v letech 1876 až 1889 shromáždil provedl

výzkum jehož výsledkem bylo stanovení zákonitostí a pravidel migrace (Uherek et al., 2016). Ravenstein ve svých migračních zákonech prohlašuje, že:

- populace se nejvíce přemísťuje v rámci svého nejbližšího okolí, a až následně s ohledem na efektivnost nabídky tuto reflektují i jedinci ze vzdálenějších míst,
- neexistuje migrace jedním směrem, jakýkoli migrační tok vyvolává migraci v opačném směru,
- lidé z venkova migrují více než lidé z města, a to směrem do měst,
- na kratší vzdálenosti se přemísťují hlavně ženy, pokud se rozhodnou pro migraci do vzdálených míst jde především o velká města,
- se zvyšováním možnosti lidí cestovat a hospodářským rozvojem se zvyšuje i migrace (Ravenstein, 1889 cit. podle Uherek et al., 2016).

Pokud se na Ravensteinovy formulace migračních zákonů zaměříme z pohledu dnešní doby zjistíme, že některá jeho tvrzení platí i v současnosti. Vzhledem k tomu, že Ravenstein svá zjištění konstatoval před více než 130 lety považují jeho výzkum za vynikající. Uherek et al. (2016) však poukazuje na některé nedostatky Ravensteinových migračních zákonů. Uvádí, že už v čase svého vzniku byly ověřovány jen z části a jejich platnost je v současné době limitována. Obsahují pouze výsledky statistických analýz provedené Ravensteinem, ale nikdo neověřoval přímo u migrujících jedinců, co je k migraci vedlo.

3.1.2 Teorie tlaku a tahu

Významné a motivující impulsy v migrační teorii se objevily na začátku 60. let 20. století, kdy se začíná hovořit o teorii push a pull. O základy uvedené teorie se zasloužil Douglas J. Bogue a v jeho práci pokračovali Everett S. Lee nebo Clifford J. Jansen, kteří rozdělili faktory způsobující pohyb populace na dvě skupiny. Hovoří o tzv. push a pull faktorech, česky o faktorech tlaku a tahu (Palát, 2014).

Push faktor představuje negativní důvod, proč lidé odcházejí ze země například kvůli politickému pronásledování a pull faktor reprezentuje pozitivní důvod motivující lidi k odchodu do cílové země, kterou si dobrovolně vybrali s ohledem na její lepší ekonomickou situaci. Teorie vychází z toho, že čím horší jsou podmínky v zemi ve srovnání s jinými státy, tím více bude obyvatel z této země odcházet. Teorie push–pull vlastně říká, že pokud budou existovat rozdíly mezi státy bude vždy existovat migrace (Čerňanská, 2018).

Vzájemná kombinace těchto faktorů je ve výsledku rozhodující pro intenzitu a směr migračních toků. Na migraci mají podle výzkumů největší vliv ekonomické podmínky. V určitých obdobích mají ale větší význam faktory politické jako např. druhá světová válka, války na Balkáně nebo válka v Sýrii. V blízké budoucnosti lze předpokládat sílící význam faktorů souvisejících se změnami klimatických podmínek v podobě přírodních katastrof. Přestože je push–pull teorie vzhledem k její jednoduchosti oblíbená, její schopnost vysvětlit všechny jevy související s migrací je omezená. Dovede sice určit jednotlivé faktory, které mají bez pochyby vliv na migraci, ale nevysvětluje jejich faktický důsledek. Současně není schopna objasnit, proč lidé z některých zemí odcházejí více než z jiných, i když je v nich situace stejná nebo horší. Neumí vyložit z jakého důvodu někteří lidé migrují a jiní ne, proč se migranti vrací do své země a proč je v jedné zemi současně emigrace i imigrace. Teorie tlaku a tahu vychází z předpokladu, že lidé jen netečně reagují na vnější vlivy a nepřipouští, že lidé mají odlišné schopnosti, povahové rysy a tím pádem i cíle a že na jejich rozhodnutí má vliv i rodina a nejbližší okolí (Čerňanská, 2018).

3.2 Typy a dělení migrace

Důvody k odchodu ze země původu jsou různé. Lidé opouští své domovy kvůli práci nebo studiu, lepším podmínkám k životu nebo cestují za rodinnými příslušníky. Dále se může jednat o důvody politické a environmentální. Tendence migrace však podléhají změnám. Dochází k zvyšování počtu žen mezi migranty nebo obvykle emigrační země jako například Polsko, Turecko nebo Mexiko se stávají cílovými státy. Kromě toho je možné sledovat politizaci migrace. Jde o působení problematiky migrace na vnitřní politiku státu. Podle dílčích znaků lze migraci rozdělit do několika kategorií. Můžeme hovořit o vnitřní a mezinárodní migraci, nucené a dobrovolné, legální a nelegální nebo o migraci politické a ekonomické. Uvedené kategorie se často vzájemně doplňují a překrývají. K nucené migraci dochází obvykle z politických důvodů, ale může k ní dojít i kvůli silně nepříznivé ekonomické situaci nebo v důsledku klimatických změn. Vzhledem k tomu není vždy možné zařadit migranty do přesných kategorií (Čerňanská, 2017).

3.2.1 Vnitřní a mezinárodní migrace

Termín **vnitřní migrace** zahrnuje všechny typy migrace, při kterých se člověk přemístí v rámci území domovského státu. V evropských podmínkách představuje národní stát až na určité výjimky národ se stejným jazykem a stejnými hmotnými a duchovními hodnotami. Lidé se tedy stěhují po území s charakteristickou národní identitou. Vnitřně migrující osoby

se sice budou potkávat s určitými odlišnostmi daného kraje, ale je prakticky vyloučené, že by musely čelit nějakému nečekanému výraznému kulturnímu otřesu. Občan stěhující se po území ČR nebude vystaven takovým nárokům souvisejících s migrací jako osoba, která se bude stěhovat v rámci Spojených států, kdy se může usídlit v jiném klimatickém pásmu (Obruča, 2019). **Mezinárodní migrace** znamená pohyb osob přes hranice domovského státu, při kterém dojde ke změně původního obvyklého bydliště s tím, že novým bydlištěm je lokalita mimo zemi původu. Nejčastěji k mezinárodní migraci přistupují obyvatelé z rozvojových zemí, kteří si jako cílovou zemi volí hospodářsky vyspělejší stát. V současnosti jsou typickými evropskými cílovými státy Německo, Norsko, Švédsko a Holandsko. Dříve se k nim s ohledem na koloniální minulost řadila Belgie, Francie a Velká Británie. Volba cílové země ze strany migrantů se odvíjí i od toho, zda se v ní již usídlila početnější skupina stejné národnosti a praktikuje se zde obdobné náboženství či tradice. To ale nemění nic na skutečnosti, že musí řešit jazykovou bariéru a jiný životní styl. Uvedené okolnosti bývají příčinou defektního začlenění migrantů do většinové místní společnosti a přizpůsobení se nebo alespoň respektování jejich zvyků (Rožňák a Kubečka, 2018).

3.2.2 Individuální a masová migrace

Individuální migrace je typ migrace, při které se do cílového státu vypraví osoby, které netvoří součást probíhající vlny migrace. Lidé migrují na základě svého vlastního rozhodnutí do předem vytipovaného místa a nejednají pod tlakem davu. Převážně se jedná o legální formu migrace, která je jak pro hospodářství, tak i pro místní občany přijatelnější. **Masová migrace** se vyznačuje přesunem velkého množství osob z jedné případně několika oblastí obdobného charakteru, které se uskuteční v krátkodobém časovém úseku. Pro cílovou zemi není hromadný příliv migrantů zvládnutelný a může způsobit ochromení národního hospodářství tohoto státu. Dalším projevem může být vyvolání strachu a napětí u místních obyvatel, které může vyústit až ke vzájemným střetům s příchozími (Janáčková et al., 2016).

3.2.3 Legální a nelegální migrace

Termíny **legální** a **nelegální migrace** jsou vysvětleny v první kapitole, kde jsou uvedeny základní pojmy související s problematikou. Koser (2016) poukazuje na to, že se rozhodl používat termíny „*neregulérní migrant*“ a „*neregulérní migrace*“ a úmyslně se vyhýbá běžně používanému pojmu nelegální. Své výhrady k výrazu nelegální (ilegální) vysvětluje tím, že označení lidí za nelegální popírá jejich lidskost, protože lidská bytost nemůže být nelegální. Podle něj potom může být snáze opomíjeno, že migranti jsou lidé a mají práva.

Další jeho námitkou je konotace pojmu nelegální s kriminalitou. Uvádí, že většina nelegálních migrantů nejsou zločinci, i když podle definice porušili správní pravidla a předpisy. O pojmu nelegální migrace polemizuje i Uherek et al. (2016), který uvádí, že výraz nelegální vytváří dojem, že se jedná o něco podvratného nebo dokonce nepřátelského. Vysvětluje, že „*ilegálním migrantem*“ se může stát docela lehce každý. Například když v cizině poruší povolenou dobu k pobytu nebo během výletu netušíc překročí hranice do sousední země. Dále se může jednat o případ, kdy cizinec pracuje pod agenturou, která mu úmyslně zamlčí některé podmínky jeho práce. Mnohdy tak činí i kvůli jeho snazší ovladatelnosti. Podle Uherka et al. (2016) je výstižnější pojem „*neregulární migrace*“, protože více odráží skutečnost, že jde o migraci mimo pravidla. Problém ovšem spatřuje v organizovaném zločinu, který tuto formu migrace často organizuje a velmi z ní profituje. Tento způsob cesty většinou volí chudí lidé, kterým na rozdíl od skutečných zločinců nejde o to být „*nelegální*“. Vzhledem k tomu je třeba neregulární migranty odhalovat, a to i z toho důvodu, aby je zločinci nezneužívali k páchání trestných činů.

Autor práce bude v souvislosti s migrací používat termíny legální a nelegální, které definuje a běžně užívá MV ČR, gestor problematiky mezinárodní migrace. Stejně tak s nimi pracují i další instituce, které se problematikou migrace v ČR zabývají. Legální migrace je kontrolovaná a řízená státem (Slovníček pojmů, ©2022). Kontrola a regulace není samozřejmě vždy absolutní, ale určitý přehled o přicházejících cizincích oficiálně stát k dispozici má. V případě nelegální migrace nemá dotčený stát prakticky žádné informace o migrantech, kteří se na území státu dostali. Nelegální migrace komplikuje možnost, jak mít situaci v souvislosti s příchozími cizinci pod kontrolou a zajišťovat bezpečnost jak místních obyvatel, tak těchto osob. Lze předpokládat, že legální i nelegální migrace se budou vzájemně prolínat.

3.2.4 Dělení migrace podle faktorů působících na migraci

Jedná se o příčiny, které osobu vedou k rozhodnutí opustit své původní bydliště a migrovat do jiné země. Jak již bylo uvedeno v souvislosti s teorií migrace hovoříme o tzv. push–pull faktorech, česky faktorech tlaku a tahu. Podle těchto faktorů dělíme migraci i migranty na ekonomické, politické a environmentální (Čerňanská, 2017). Za ekonomické migranty jsou označováni jedinci, kteří se dobrovolně rozhodli odejít do jiné země s cílem a nadějí ve zlepšení své ekonomické situace případně za účelem studia (Abeceda migrace, 2015). Politická migrace znamená, že lidé opouští svoji vlast z důvodu politického pronásledování, národnostního, náboženského a kulturního útisku. Může se jednat o probíhající válku nebo

i její hrozbu (Migrace: Proč lidé opouštějí své domovy?, 2020). Zhoršující se životní prostředí je další možnou příčinou migrace lidí. Následkům přeměny úrodné země v poušť tzv. desertifikaci čelí přibližně 1,5 miliardy lidí. Tento problém je patrný zejména v Africe. Nedostatkem vody trpí asi 4,5 miliardy lidí a přibližně jedné miliardě obyvatel hrozí, že budou muset odejít ze svých domovů. Omezené možnosti rybolovu v somálských vodách vedlo ke zvýšení aktivity pirátů v Rudém moři. Rybáři v Senegalu se změnil na převaděče. Podle některých expertů by klimatické změny mohly do roku 2050 způsobit migraci až 200 milionů osob. Půjde o jedince postižené přírodními katastrofami v podobě zemětřesení, sopečných erupcí, tsunami, cyklonů, tornád, požárů, záplav, bouří, tání ledovců, sucha nebo odlesňování. Globální oteplování může být příčinou sociálních bouří až revolucí (Wihtol de Wenden, 2020).

Uherek et al., 2016 uvádí migraci nucenou a dobrovolnou. Nucená nebo také nedobrovolná migrace znamená, že člověk je nucen odejít z místa svého bydliště vzhledem k podmínkám, které negativně ovlivňují jeho svobodu, bezpečnost a život. Takové situace mohou nastat v souvislosti s válečným konfliktem nebo pod vlivem politiky diktátora. Dobrovolná migrace je přemístění jedince z důvodu jeho svobodné volby a obvyklým stimulem je snaha o zlepšení vlastní životní úrovně.

Podle autora práce jde vlastně o další dělení migrace podle příčin tedy faktorů, které dávají obyvatelstvu impuls k tomu, aby danou životní situaci řešilo migrací. Politická a environmentální migrace jsou vlastně formou nedobrovolné a vynucené migrace. Naopak migrace ekonomická představuje většinou variantu dobrovolné migrace i když i ona může vzhledem k velmi neutěšené hospodářské situaci státu donutit obyvatele k odchodu ze své země. Z uvedeného je patrné, že jednotlivé kategorie migrací se vzájemně překrývají, jak uvádí Čerňanská, (2017). Koser (2016) se k dělení migrace vyjadřuje v tom smyslu, že kategorizace vždy zjednodušuje realitu. To podle něj platí i pro dělení migrace na různé typy ve snaze začlenit migranty do různých kategorií. Některé druhy migrací se vzájemně překrývají a ostré rozdíly se tím mezi migranty v jednotlivých kategoriích ve skutečnosti často stírají. Velmi málo migrací je třeba čistě dobrovolných nebo nedobrovolných. Příkladem stírání rozdílů mezi ekonomickou a politickou migrací může být případ, kdy někdo opustí svůj domov, protože přišel o práci. Na první pohled migruje z ekonomických důvodů, ale pokud přišel o práci kvůli své rase, náboženství nebo pohlaví, dalo by se tvrdit, že přechází z politických důvodů.

3.3 O historii migrace

Podkapitola se věnuje historii, vývoji a směrům migrace ve světě, které měly vliv na evropské země a tím samozřejmě i na ČR. Byly uvedeny některé významné migrační toky, které prakticky vždy souvisely se zlomovými okamžiky v dějinách lidstva. Tyto pohyby populací často velmi bolestně ovlivnily životy a další směřování současných i budoucích generací lidské společnosti. Je třeba si uvědomit, že každé putování v nejisté době za nejistým cílem provází bezpečnostní hrozby, kterým musí čelit obě strany, migrující i obyvatelstvo cílové země.

Obrázek 1 Periodizace dějin (Němec, ©1997–2022)

3.3.1 Počátky migrace, migrace ve starověku a středověku

Od samého počátku své existence byl člověk migrujícím tvorem. Hledáním zdrojů obživy, při válečných taženích a následném průzkumu dobytého území se lidé dostávali daleko od místa svého původu v Africe. Výsledkem jejich počínání bylo osídlení většiny rozlohy světové pevniny. Z Východní Afriky se lidé začali před 200 000 lety stěhovat na sever. Vzhledem k tomu že byly tehdy kontinenty spojené podařilo se jim kolonizovat téměř celou zeměkouli (Cohen, 2019). Podle vědeckých výzkumů mířila první migrační vlna asi před 73 000 let před naším letopočtem (př. n. l.) na území dnešní Asie. K osídlení Evropy došlo později (Migrace obyvatelstva – historické mezníky..., ©2022).

V dějinách lze za první významnou evropskou migrační vlnu považovat tzv. Velkou řeckou kolonizaci, která proběhla v 8. až 6. století př. n. l. Bylo nutné zajistit novou půdu, suroviny a trhy, protože řecké státy byly přelidněné. Jako stěhování národů je označována v dějinách významná migrace, která se datuje mezi 4. až 7. století našeho letopočtu (n. l.) a byla zahájena nájezdy Mongolů a Hunů do Evropy a na území dnešního Ruska. Místní národy tak byly donuceny k přesídlování, čímž docházelo k novému uspořádání Evropy. Během 7. až 8. století n. l. došlo k invazi Arabů do Středomoří a Střední Asie, kdy především ve Španělsku je nejvíce patrný arabský vliv v Evropě (Migrace obyvatelstva – historické mezníky..., ©2022).

3.3.2 Migrace od novověku do moderní doby

Objevením Ameriky v 15. století byla zahájena migrace Evropanů do Nového světa a docházelo k postupné kolonizaci Ameriky. Se zrušením otroctví vrůstá poptávka po pracovní síle. V důsledku toho mezi roky 1830 až 1880 odchází z Indie, Číny a Japonska přibližně 50 milionů lidí, kteří směřují za prací do britských, francouzských, španělských, portugalských a holandských kolonií. (Migrace obyvatelstva – historické mezníky..., ©2022). Mezi lety 1836 a 1914 se do USA přes Atlantický oceán přemístilo 30 milionů imigrantů z Evropy (Cohen, 2019). Na migraci obyvatelstva měly významný vliv obě světové války i události po 2. světové válce, kdy v důsledku politického vývoje došlo k bipolárnímu rozdělení světa na západ a východ. Zicháčková, 2019 uvádí, že v Evropě bylo po 1. světové válce na pohybu kolem deseti milionů uprchlíků. Jednalo se o utečence z Arménie, Ukrajiny a Ruska, kteří byli nuceni opustit východní část Turecka během genocidy Arménů. Z území připojených k nově vytvořenému Polsku odcházeli Němci, z Haliče a Ukrajiny utíkali Židé před postupem vojsk i kvůli pogromům po válce. V době mezi rokem 1933, kdy se Adolf Hitler uchopil moci a rokem 1940, kdy došlo k vpádu německých vojsk do západní Evropy uprchlo před nacistickou hrůzovládou v Německu, Rakousku a Československu více než 450 000 Židů. Během holokaustu bylo deportováno a následně zlikvidováno 6 milionů Židů, což tehdy byla třetina veškerého židovského obyvatelstva na světě (Cohen 2019). Judt (2010) uvádí, že v letech 1939 až 1943 bylo v důsledku politiky Hitlera, ale i Stalina ze svých domovů přesídleno, deportováno a vyhnáno kolem 30 milionů lidí. Vítězství nad nacismem a zoufalá situace v Německu způsobily masové pohyby obyvatelstva. Jednalo se o vojáky, válečné zajatce, kteří se vraceli domů a vysídlené osoby, odhadem asi 12 milionů jedinců, dospělých i dětí (Cohen 2019). Válečné ztráty a úbytek mužů schopných práce po 2. světové válce byly důvodem zvýšení migrace směrem do Evropy. Nedostatek evropských mužů měli nahradit muži z kolonií. Podle plánu měli tito pracovníci primárně přispět k nastartování poválečné evropské ekonomiky a poté se vrátit zpět. Tento záměr nevyšel a imigranti se v cílových zemích usadili a založili rodiny. Původně pracovní migrace tak byla doplněna migrací za účelem slučování rodin tzv. řetězovou, což znamená že osoby, které se v Evropě usadily přiváděly své rodinné příslušníky. S příchodem těchto imigrantů se ve společnosti vyskytla rasová nenávisť a xenofobní názory. Hospodářská krize v 70. letech 20. století se odrazila i na pracovním trhu vzrůstem nezaměstnanosti. Imigranti se stali konkurencí na trhu práce a zhoršování vztahů s místními obyvateli se prohlubovalo. Přistěhovalci ale měli občanství

nebo pracovní povolení, uzavřeli sňatek s občanem státu anebo využili institutu slučování rodin migrantů a nebylo možné je poslat zpět (Altmanová, 2019).

Konec 2. světové války znamenal také návrat československých občanů, kteří byli nuceni emigrovat před nacistickou hrůzovládou. Někteří však dlouho ve vlasti nesetřvali a společně s lidmi nespokojenými s nově směřující politikou státu byli znovu dohnáni k opuštění země. Z Československa jen v roce 1948 uprchlo ze země kolem 25 000 obyvatel. Jejich situace nebyla jednoduchá, protože OSN je za uprchlíky ze začátku neuznávala. Další ještě početnější emigrace proběhla po okupaci země vojsky Varšavské smlouvy v srpnu roku 1968. Odhaduje se, že z Československa v období od roku 1948 do roku 1989 z politických důvodů emigrovalo kolem 200 000 osob (Jeřábek, 2005).

Pád Berlínské zdi a otevření hranic mezi západem a východem před koncem roku 1989 pocítily především státy západní Evropy, kam zesílil příliv migrantů z východních zemí. Dalším impulsem pro migraci obyvatel byla od roku 1991 válka v Jugoslávii, která společně s přesunem národnostních menšin z bývalého Sovětského svazu byla příčinou celkového zvýšení migrace v rámci Evropy. Uprchlíci z tehdejší Jugoslávie představovali 26 % a z bývalého území Sovětského svazu 35 % z celkového počtu migrantů. Zbývající část celku tvořili žadatelé o azyl především z Afghánistánu, Iráku a osoby z někdejších kolonií (Uherek et al. 2016). Velké přesuny obyvatelstva souvisely s rozpadem Sovětského svazu (SSSR) v roce 1991. Okrajová území SSSR se oddělila od Ruské federace a podle původních národností vznikly státy nové. V důsledku toho ruští občané odešli z těchto nově vzniklých států do Ruské federace a jednotlivé etnické skupiny zamířily do svých národnostních center. Odchod z území bývalého SSSR se dotkl i občanů dalších národností, například Židů, Řeků, Němců a Poláků, kteří se vrátili do své vlasti. Například v období mezi roky 1992 a 2007 z bývalého SSSR emigrovalo do Německa 1 797 084 etnických Němců (Cohen, 2019).

V 90. letech 20. století migrace směrem do Evropy dále pokračovala. Vznikaly nové konflikty především v rozvojových zemích. Došlo k válce v Perském zálivu a dále vypukly občanské války ve Rwandě a v Kongu. Lidí, kteří mají důvod ze země kvůli špatným podmínkám emigrovat přibývá. Přibližně od roku 2007 bylo možné sledovat zesilování migrace do Evropy. V roce 2015 došlo k masivnímu přílivu migrantů a o mezinárodní ochranu v Evropě požádalo 1 015 078 lidí (Altmanová, 2019).

3.3.3 Migrační krize EU v roce 2015

Migrační krizí EU je nazývána migrační vlna, která vyvrcholila v roce 2015. Její hlavní příčinou byla občanská válka v Sýrii, která začala počátkem roku 2011 jako výsledek surově potlačených protistátních protestů. Na hromadném odchodu lidí ze země měla svůj podíl i humanitární krize, která následovala. Od syrské armády se pod vlivem událostí oddělila část jednotek a pod názvem Syrská osvobozenecká armáda začala vystupovat proti vládnímu režimu (Staněk, 2017). Z důvodu použití chemických zbraní proti vládním odpůrcům se do konfliktu nejdříve vložily OSN a USA a následně Ruská federace. V konfliktu jsou dále zapojeni Kurdové a jejich milice proti kterým z důvodu jejich úsilí o nezávislost vystupuje Turecko. Do válkou zmíněného státu následně vstoupilo islamistické hnutí ISIS, tedy Islámský stát v Sýrii a Levantě, které se zformovalo v Iráku a na dobytém území vyhlásilo svůj stát. Bojové střety mezi různými ozbrojenými skupinami, pustošení měst a teror ze strany radikálních islamistů bylo pro mnoho obyvatel Sýrie důvodem ze země uprchnout (Altmanová, 2019). Syrští uprchlíci našli útočiště zejména v uprchlických zařízeních v Turecku, Jordánsku, Libanonu, Egyptě, Iráku a v severní části Afriky. Podle odhadů Sýrii opustilo kolem 5 milionů osob a přibližně 6,3 milionu lidí se kvůli probíhajícímu konfliktu přemístilo v rámci své země. Velké množství utečenců ze Sýrie usilovalo získat mezinárodní ochranu také v zemích EU. Statistický úřad EU ve svých zdrojích uvedl, že v roce 2015 přišlo do EU více než 2,4 milionu imigrantů, kdy za rok 2014 to činilo 1,6 milionu osob. Mužů zejména ve věku 18 až 34 let bylo dvakrát více než žen. Statistiky EU dále uvedly, že v roce 2015 i 2016 žádalo o azyl shodně 1,2 milionu migrantů a v roce 2014 to bylo 562 000 žadatelů, tedy přibližně o polovinu méně. Nejvíce příchozích bylo ze Sýrie, na druhém místě se jednalo o migranty z Afghánistánu a následně o běžence z Iráku. Naprosté většině uprchlíků ze Sýrie byla mezinárodní ochrana udělena (Staněk, 2017).

Z uvedených zdrojů vyplývá, že naprostou většinu osob prchajících před válkou tvořili muži v plné síle tedy, ve věku nejvhodnějším pro výkon vojenské služby. Právě to bylo jednou z příčin, které vyvolávaly obavy u místního obyvatelstva zemí, kterými tyto migranti procházeli i těch států, kam mířili. Obavy pocíťovali i občané ČR. Lidé si kladli otázky, proč z místa, kde probíhá válečný konflikt odchází mladí muži a ženy s dětmi zůstávají v zemi zmínané válečným konfliktem a nepokoji.

Historie migrace lidí potvrzuje, že nás migrace provází od samého počátku lidstva a není nikterak novým ani neobvyklým jevem. Lze konstatovat, že bez pohybu lidí v rámci jednoho území až přes jednotlivé země a kontinenty by neexistoval svět takový, jaký jej známe dnes.

4 POLITIKA A PŘÍSTUPY EU K MIGRACI A AZYLU

Migrační politika EU představuje soubor pravidel, které upravují vstup a pobyt státních příslušníků třetích zemí na území EU (Slovníček pojmů, ©2022). EU v součinnosti s členskými státy zvyšuje úsilí o vytvoření jednotné funkční migrační politiky, která bude zaměřena na humanitární a bezpečnostní oblasti (Migrační a azylová politika EU, 2022). Ve svých činnostech má za cíl bojovat proti nelegální migraci a převaděčství, zesílit bezpečnost vnější hranice EU, zachraňovat lidské životy a vytvořit podmínky, které by vzbudily zájem u schopných a kvalifikovaných pracovních sil třetích zemí (Migration and asylum, ©2022).

4.1 Migrační a azylová politika EU a nástroje k její realizaci

Za politiky EU lze obecně označit všechny záležitosti, které se na úrovni EU řeší. Lisabonská smlouva podle pravomocí určuje základní rozdělení unijních politik. Jde o tři stěžejní druhy pravomocí EU, a to pravomoci výlučné, sdílené a podpůrné. Problematika migrace, azylu a vnitřních věcí náleží mezi sdílené legislativní pravomoci EU. Členské státy a EU pravomoc přijímat právní normy v této oblasti sdílejí. Pokud EU k otázce dané problematiky dosud nepředložila legislativní návrh nebo o tom ani neuvažuje mohou jej předložit členské státy, ale jedině v tomto případě (Politiky EU, ©2005–2022).

Společné politiky EU v rámci migrace nejvíce usměrňují zejména mezinárodní ochranu, ochranu vnějších hranic Unie a problematiku návratů spojenou s vyhoštěním. Volnost jednat a rozhodovat si členské státy EU zachovaly při řešení legální migrace a integrace cizinců (Migrace, ©2022).

Migrací se na unijní úrovni zabývá především Evropská rada, Rada EU a Evropská komise. Tyto orgány se spolupodílí na tvorbě a uskutečňování unijní migrační politiky (Timeline – EU migration and asylum policy, 2022).

Evropská rada představuje hlavní politický orgán EU a jejím základním posláním je nalézat společná stanoviska a tvorba strategií dalšího směřování EU (Blahušiak, ©2005–2022a). Rada EU určuje zaměření aktivit a poskytuje kompetence k rokování se státy mimo EU, které lze považovat za zdrojové země (Migrační a azylová politika EU, 2022). Rada EU hájí zájmy členských zemí EU a je legislativním a výkonným orgánem, který je oprávněn rozhodovat o všech otázkách integrace (Blahušiak, ©2005–2022b). Evropská komise je výkonný orgán EU, prosazuje evropské právo a dává podnět k tvorbě právních předpisů. Řídí a provádí politiky EU, dohlíží na dodržování evropského práva, hájí Unii na světové

scéně během uzavírání smluv s třetími zeměmi. K řešení migrace má Evropská komise zřízené Generální ředitelství pro migraci a vnitřní věci (Evropská komise, ©2005–2022).

Mezi další unijní činitele, kteří se podílejí na tvorbě a realizaci migrační politiky můžeme zařadit agentury EU. Pro orgány a instituce EU vytváří odborné zázemí, čímž pomáhají v přijímání rozhodnutí a provádění politik. Evropská agentura pro pohraniční a pobřežní stráž FRONTEX vznikla v roce 2004 a sídlí ve Varšavě, hlavním městě Polska. Svoji činnost zahájila v říjnu 2016. Byla to reakce na výzvu vedoucích unijních představitelů k posílení kontrol vnějších hranic vyhlášenou v září 2015 (Chlebounová, ©2005–2022).

FRONTEX poskytuje členským zemím EU a státům připojeným k Schengenu podporu při správě vnějších hranic. Je prostředníkem spolupráce mezi pohraničními orgány unijních států, nabízí technickou i odbornou pomoc. Za ostrahu vnějších hranic EU zodpovídají státy, které se na nich nachází, ale FRONTEX je jim schopen poskytnout dodatečnou pomoc. Agentura usměrňuje akce prováděné na moři v Řecku, Itálii a Španělsku. Dále se podílí na koordinaci operací na vnějších hranicích Bulharska, Polska, Rumunska a Slovenska. Působí na mnoha evropských mezinárodních letištích (FRONTEX, 2022).

Evropský policejní úřad – EUROPOL pracuje od roku 1999 a sídlí v nizozemském Haagu. Agentura EU pomáhá jednotlivým unijním státům v jejich boji se závažnou mezinárodní trestnou činností a terorismem. Mezi jeho činnosti patří mimo jiné zajišťování výměny informací o trestné činnosti včetně nelegální imigrace (Druláková a Votoupalová, 2018).

Agentura Evropské unie pro justiční spolupráci v trestních věcech – EUROJUST byla zřízena v roce 2002. Sídlí v Haagu, Nizozemsko. EUROJUST v rámci spolupráce s vnitrostátními orgány činnými v trestním řízení pomáhá unijním státům v boji proti závažné trestné činnosti, které zahrnují dvě nebo více zemí EU. K hlavním typům trestné činnosti, kterou se zabývá patří mimo jiné obchodování s lidmi a pašování migrantů. Agentura poskytuje pružnou podporu v různých stádiích vyšetřování přeshraničních trestných činů například v podobě nepřetržité koordinační služby na zavolání i úředních překladů (Co děláme, ©2022).

4.2 Vývoj migrační a azylové politiky EU

Migrační a azylová politika náleží mezi významnou, ale bohužel i spornou oblast činností EU. Záměrem azylové politiky je především sjednotit podmínky udělování azylu v členských státech s rovnocenným přístupem k příslušníkům třetích zemí. V otázkách azylu

EU vychází z aplikace tzv. Ženevské úmluvy, která má zaručovat, že nikdo nebude vrácen tam, kde by mu hrozilo pronásledování. Původně unijní státy neměly v úmyslu přenášet problematiku azylu a uprchlictví i ochrany hranic na nadnárodní úroveň. Změna nastala v roce 1985 přijetím **Schengenské dohody** o postupném odstraňování kontrol na společných hranicích, po které následovala v roce 1990 **Schengenská prováděcí úmluva**. Oba dokumenty přispěly ke zrušení kontrol vnitřních hranic států, které je podepsaly. Kontroly hranic, které musí plnit daná pravidla, se přesunuly na hranice vnější, tedy hranice mezi státy Schengenu a státy mimo Schengen (Azylová politika, ©2005–2022).

Smlouva o Evropské unii, dle místa jejího podpisu také **Maastrichtská smlouva** vstoupila v platnost 1. listopadu 1993. Smlouva uvádí, že Unie je založena na třech pilířích. První pilíř představují stávající Evropská společenství, druhý zahrnuje společnou zahraniční a bezpečnostní politiku a třetí pilíř spočívá ve spolupráci na úseku spravedlnosti a vnitřních věcí. Smlouva se azylovou politikou zabývala jen mezivládně a země rozhodovaly jednohlasně. Problematika imigrace, azylu, vízová politika, překračování vnějších hranic, celní spolupráce, potírání organizovaného zločinu a Europol spadala do třetího pilíře, ve kterém měla EU omezené pravomoci. Důležitým momentem pro oblast azylu bylo přijetí **Amsterodamské smlouvy** v roce 1997, která Smlouvu o EU upravila. Otázky imigrace, azylu a ochrany vnějších hranic byly přeneseny do prvního pilíře a došlo k posílení pravomocí Unie. Amsterodamská smlouva byla podkladem ke sjednocení azylového systému v Evropě, součástí byl i Protokol o začlenění **Schengenského acquis** (Druláková a Votoupalová, 2018).

Jak uvádí Druláková a Votoupalová (2018) v přitvrzování přistěhovalecké a zejména azylové politice bylo možné v mnoha zemích EU sledovat dlouhodobější tendence. Důvodem byla zhoršující se bezpečnostní situace ve světě, ale i vysoké a mezi jednotlivými státy EU nerovnoměrně rozložené náklady. V roce 1999 se uskutečnilo jednání Evropské rady ve finském městě **Tampere**. Zde bylo dohodnuto vytvoření společného evropského azylového systému – SEAS. Záměrem bylo zamezit tzv. „azylové turistice“ a ulehčit identifikaci imigrantů. **Haagský program** přijatý v roce 2004 byl další materiál navazující na jednání v Tampere. Cílem programu bylo posílit prostor svobody, bezpečí a práva na období 2005–2010. Řešil plán na vytvoření jednotné azylové a vízové politiky pro EU. Program se dále zabýval otázkami policejní a justiční spolupráce. Na základě Haagského programu a dohod z Tampere se měla migrační politika EU včetně nelegální a legální migrace zabývat i otázkami ekonomické migrace. (Azylová politika, ©2005–2022).

Dne 1. prosince 2009 začala platit **Lisabonská smlouva**. Skládá se ze dvou částí – Smlouvy o EU a Smlouvy o fungování EU. Formálně ruší pilířovou strukturu. Lisabonská smlouva rozšířila kompetence EU a přímo uvádí snahu vybudovat společnou azylovou politiku a stanovuje konkrétní body, které by měly být obsahem. Smlouva řeší i oblast migrace. Uvádí cíle přistěhovalecké politiky, ke kterým náleží třeba efektivní řízení migračních toků. Na Haagský program navázal **Stockholmský program**, který vytýčil obecné priority a politické cíle od roku 2010 do roku 2014. Program zdůraznil význam spolupráce v boji proti organizovanému zločinu a potvrdil záměr do roku 2012 vypracovat společný evropský azylový systém (Druláková a Votoupalová, 2018).

Dne 20. června 2019 Evropská rada přijala strategickou agendu EU na období 2019–2024. V rámci tohoto dokumentu čelní aktéři EU vyzvali k pokračování v rozvoji plně fungující a ucelené migrační politiky EU. Byly vysloveny následující výzvy:

- pokračovat a rozšiřovat spolupráci se zeměmi původu a tranzitu v oblasti potírání nelegální migrace a obchodování s lidmi a zabezpečení efektivního navracení,
- učinit dohodu o účinné migrační a azylové politice,
- nutnost nalézt shodu na dublinském nařízení a reformovat jej na základě rovnováhy, odpovědnosti a solidarity s ohledem na osoby vyloděné po pátracích a záchranných akcích,
- učinit potřebné kroky k zabezpečení náležitého fungování Schengenu. (Timeline – EU migration and asylum policy, 2022).

Dne 24. února 2022 došlo k invazi ruských vojsk na Ukrajinu. Vzhledem k tomu dne 4. března 2022 zavedla EU systém dočasné ochrany pro osoby přecházející z Ukrajiny v důsledku zde probíhajícího ozbrojeného konfliktu. Účelem bylo snížit tlak na vnitrostátní azylové struktury a umožnit uprchlíkům užívat harmonizovaných práv v rámci celé EU. K těmto právům náleží pobyt, lékařská péče, práce a vzdělání dětí. Dočasnou ochranu lze jako nouzový systém využít v případě masového příchodu uprchlíků, kteří se nemohou vrátit do své země. Cílem je poskytnout jim okamžitou a kolektivní ochranu. Přijetím rozhodnutí se dočasná ochrana aktivuje na období jednoho roku. Uvedenou dobu je možné automaticky prodloužit o šest měsíčních období na dobu maximálně jednoho roku. Komise má možnost podat Radě EU návrh na prodloužení dočasné ochrany až na další rok nebo navrhnout její ukončení, pokud situace umožňuje uprchlíkovy bezpečný a trvalý návrat. (Timeline – EU migration and asylum policy, 2022).

4.2.1 Dublinský systém

Jedním z nejdůležitějších mechanismů v oblasti azylu je Dublinský systém, který stanoví příslušnost jediného státu k projednání žádosti cizince o mezinárodní ochranu a současně ve věci rozhodne. První Dublinská úmluva byla podepsána v roce 1990, ale platit začala až v roce 1997. Záměrem úmluvy bylo zabránit nebo alespoň na minimum omezit případy zvané „*asylum shopping*“, kdy jednání žádosti cizince o azyl současně nebo postupně vede několik členských států do nichž se cizinec úmyslně přemísťuje. Zároveň bylo cílem zabránit případům, kterým se říká „*refugee in orbit*“, kdy se žádný stát nepovažuje za kompetentní ve věci žádosti o mezinárodní ochranu, protože použije institut třetí bezpečné země na unijní státy, kde žadatel před příchodem do státu řešícího jeho žádost pobýval. Dublinská úmluva zavedla pravidlo zvané „*one-chance-only princip*“, což znamená, že žadatel o mezinárodní ochranu má právo na to, aby jeho žádost posuzoval jen jedna členská země EU (Dublinský systém, ©2022).

Původní Dublinskou úmluvu označovanou také jako Dublin I nahradilo Nařízení číslo 343/2003, které přijala v roce 2003 Rada EU a je označované též jako Dublin II. Podstatný rozdíl byl v tom, že z neplnění úmluvy neplynuly žádné zásadní sankce, kdežto neplnění nařízení je možné EU vymáhat. Po revizi Dublin II v roce 2007 bylo navrženo mnoho změn což vedlo k přijetí nového **Nařízení Evropského Parlamentu a Rady EU č. 604/2013**, tzv. **Nařízení Dublin III**, které nabylo účinnost v lednu 2014 (Druláková a Votoupalová, 2018). Po vyhodnocení používání Nařízení Dublin III představila Evropská komise v květnu 2016 návrh Nařízení Dublin IV. V návrhu je spousta podstatných změn, o kterých se stále v rámci Evropské Rady vede jednání a zatím nebylo dosaženo mezi členskými státy shody. V současné době je právním základem dublinského systému Dublin III, který určuje podmínky, podle nichž se určí jedna členská země příslušná rozhodnout v žádosti o azyl podané příslušníkem třetí země. Postupovat dle Nařízení Dublin III je v současné době povinen každý členský stát EU a dále Švýcarsko, Lichtenštejnsko, Norsko a Island. Příslušnost členského státu k posouzení žádosti o azyl se určuje dle stanovených kritérií. Kritéria lze rozdělit na několik kategorií:

- Rodinné vazby – rozhodnout je příslušný stát v němž se legálně zdržuje člen rodiny žadatele o mezinárodní ochranu, v potaz je především brána situace nezletilých žadatelů, které nedoprovází jejich zákonný zástupce.

- Neoprávněný vstup a pobyt – příslušným je ten stát, jehož státní hranice byla ze strany žadatele ze třetí země neoprávněně překročena a pokud nelze určit, jak na území členských států přicestoval je příslušný ten stát, ve kterém alespoň 5 měsíců nelegálně pobýval.
- Vydané vízum nebo povolení k pobytu – kompetentní je stát, který vydal žadateli vízum nebo povolení k pobytu.
- Bezvízový styk – příslušným je stát, kam žadatel o mezinárodní ochranu přišel a je zproštěn vízové povinnosti.
- První podaná žádost o azyl – příslušná je členská země ve které žadatel podal žádost o mezinárodní ochranu poprvé (Dublinský systém, ©2022).

Druláková a Votoupalová (2018) uvádí, že se každý stát EU může navíc dobrovolně rozhodnout k tomu, že bude vyhodnocovat žádosti o azyl nad rámec těchto kritérií. V tomto smyslu postupovala německá kancléřka Angela Merkelová, která v roce 2015 prohlásila, že Německo přijme každého syrského žadatele o azyl.

K umožnění plnění Dublinských nařízení zavedla EU v roce 2003 databázi EURODAC využívající biometrické údaje. Systém poskytuje údaje o žádostech o azyl, které cizinci podají v jiném členském státu. Členské státy do něj vkládají otisky prstů všech žadatelů o mezinárodní ochranu, které jsou povinni těmto osobám od roku 2003 snímat. Musí tak činit u žadatelů, kteří dosáhli minimálně věku čtrnácti let. Do elektronické databáze EURODAC mají přístup orgány činné v trestním řízení a EUROPOL (Dublinský systém, ©2022) K dalším nejdůležitějším databázím, které EU sdílí v souvislosti s problematikou migrace a kontrol hranic patří schengenský informační systém (SIS) a vízový informační systém (VIS). Tyto databáze společně s EURODAC spadají pod Evropskou agenturu pro provozní řízení rozsáhlých informačních systémů v prostoru svobody, bezpečnosti a práva eu-LISA uvedené do provozu v roce 2012. SIS II slouží ke shromažďování a poskytování informací o osobách za účelem odepření vstupu a o pátrání po osobách a věcech. Účelem VIS je zefektivnit společnou vízovou a konzulární spolupráci států EU (Druláková a Votoupalová, 2018).

Přestože je problematika azylu řešena dlouhodobě na společném systému stále shoda není. Ani migrační krize, která na nedostatky v dané oblasti významně poukázala příliš neulehčila úsilí o zformování jednotného evropského azylového systému (Azylová politika, ©2005–2022).

5 NÁZORY A POSTOJE ČR K MIGRACI

Drbohlav (2010) uvádí, že po roce 1989 lze migrační politiku ČR pokládat v podstatě za nesystematickou. V řešení otázek migrace převládá úřední, formální postoj s pokračujícím nezájmem politiků o tuto problematiku. Migrační politika ČR nevyhází ze sociálně ekonomických analýz odrážející současné a budoucí vývojové tendence. Na české migrační politice je také patrné silné ovlivnění ze strany EU.

Dne 1. května 2004 vstupuje ČR do EU a stává se součástí společného území EU. Do schengenské spolupráce se Česká republika zcela zapojila 21. prosince 2007. Přebírá tím také právní normy, které se zabývají ochranou hranic v rámci EU (Machotková, ©2005–2022). Migrace v poslední době představuje složitý a rychle se měnící proces, který ovlivňuje společnost i hospodářství ČR. Formování migrační politiky ČR vychází zejména ze společných politik EU a její uplatňování je v podstatě výsledkem společných unijních legislativních nástrojů v podobě směrnic a nařízení (Migrace, ©2022). Nepostradatelné místo zde zaujímají agentury EU zřízené k přímé realizaci úkolů v oblasti migrace. Některé tyto agentury byly uvedeny v předchozí kapitole.

Pro utváření české migrační politiky je základním podkladem Strategie migrační politiky ČR. Jde o národní materiál, který přesně vymezuje formu české migrační politiky společně s jejími principy, záměry a nástroji k jejich dosažení (Migrace, ©2022). Strategii migrační politiky ČR přijala vláda dne 29. července. 2015 svým usnesením č. 621. V úvodu dokumentu je vymezeno sedm zásad národní migrační politiky, které určují primární a strategické cíle dané problematiky v rámci ČR i EU a představují nástroje určené k jejich dosažení (Strategie migrační politiky ČR, ©2022). Mezi zásadami, které jsou seřazeny podle priorit s ohledem na bezpečnostní stránky migrace je na prvním místě uvedeno, že ČR v rámci své migrační politiky dodrží svoji povinnost zajistit klidné soužití s cizinci a prostřednictvím jejich efektivní integrace zamezí tvorbě negativních společenských jevů. Zajištění bezpečnosti obyvatel ČR a účinné vymáhání práva v souvislosti s nelegální migrací, návratovou politikou a organizovaným zločinem je zásada uvedená až na druhém místě. Dalšími zásadami strategie je, že ČR bude plnit své závazky v oblasti azylu, předcházet migračním vlnám posílením pomoci uprchlíkům v zahraničí, zachovávat výhody volného pohybu osob v EU a v rámci Schengenu, podporovat legální migraci v souladu s potřebami ekonomiky státu a plnit mezinárodní a evropské dohody o migraci. Následně je dokument podle těchto zásad členěn do sedmi oddílů, kdy v každém oddílu je podrobně

uveden aktuální stav, cíle na národní i unijní úrovni a nástroje k jejich dosažení (Strategie migrační politiky ČR, 2015).

Kontrolou uplatňování Strategie migrační politiky ČR byl pověřen Koordinační orgán pro řízení ochrany státních hranic a migraci (Koordinační orgán). Jedná se o mezíresortní orgán tvořený zástupci věcně příslušných resortů, které jsou kompetentní přijímat nutná opatření v rámci migrace a ochrany státních hranic. Koordinační orgán dále řídí Analytické centrum pro ochranu státních hranic a migraci – ANACEN, které permanentně sleduje a analyzuje situaci v oblasti migrace s cílem zjistit možná rizika, což vytváří předpoklad pro včasnou a adekvátní reakci na zjištěné problémy (Mezíresortní orgány, ©2022). Strategie migrační politiky ČR vychází a reaguje na situaci v oblasti migrace vzhledem ke svému vzniku do roku 2015. V době psaní této práce uplynulo tedy od vydání tohoto materiálu více než sedm let. V úvodu Strategie migrační politiky ČR (2015) se mimo jiné uvádí, že „*text Strategie migrační politiky České republiky bude aktualizován dle potřeby v souladu s aktuální situací v oblasti migrace*“ (Strategie migrační politiky ČR, 2015).

Autor práce je toho názoru, že vzhledem k současné situaci v oblasti migrace je třeba pro ČR vytvořit novou strategii migrační politiky, která by se vyjadřovala k aktuálním otázkám a problémům v oblasti migrace.

Základním dokumentem bezpečnostní politiky ČR, který zohledňuje i bezpečnostní otázky migrace je Bezpečnostní strategie ČR 2015, (2015) na níž navazují další strategie a koncepce. Dokument vytvořila vláda společně s Kanceláří prezidenta republiky, Parlamentem ČR s přispěním bezpečnostní komunity ČR. Tvůrci této strategie si kladou za cíl přistupovat k problematice bezpečnosti nestranně. V Bezpečnostní strategii ČR 2015, (2015) jsou na základě provedené analýzy bezpečnostního prostředí našeho státu uvedeny bezpečnostní hrozby pro ČR. Mezi hrozbami, které mohou nepříznivě ovlivnit bezpečnost obyvatelstva ČR jsou jmenovány i negativní aspekty mezinárodní migrace. Ty představuje především nelegální migrace, kdy zejména v souvislosti s rostoucím počtem lokálních ozbrojených konfliktů dochází k jejímu růstu. Nelegální migrace se potom stává příčinou bezpečnostních problémů. Hrozbou však může být i legální migrace z důvodu neúspěšné integrace příchozích cizinců, která může být příčinou napětí ve společnosti a vést k radikalizaci přistěhovalců (Bezpečnostní strategie ČR 2015, 2015).

Dalším významným dokumentem, ve kterém se odráží migrační politika ČR je Analýza hrozeb pro ČR z roku 2015. Byla vypracována na základě jednoho z úkolů stanovených v Koncepci ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030, který dále ukládal

závěry analýzy zpracovat do metodických a strategických materiálů bezpečnosti státu. Analýza hrozeb pro ČR byla vypracována pod vedením MV ČR ve spolupráci s dotčenými ministerstvy a jinými ústředními správními úřady. Pro ČR bylo celkem identifikováno dvacet dva druhů hrozeb, u kterých lze oprávněně předpokládat vyhlášení krizového stavu. Jako jedna z těchto hrozeb byla zjištěna **migrační vlna velkého rozsahu** (Paulus et al., 2015).

Vláda Analýzu hrozeb pro ČR schválila usnesením číslo 369 ze dne 27. dubna 2016. Usnesením bylo současně uloženo MV aktualizovat do 31. prosince 2016 Metodický pokyn ke zpracování typových plánů s tím, že dotčená ministerstva a ústřední správní úřady musí do 31. prosince 2017 vypracovat v rámci své působnosti nové typové plány (Šindelářová a Kolečák, 2017). Seznam typových plánů je vložen do přílohy P II diplomové práce.

V Metodickém pokynu ke zpracování typových plánů, (2016) se uvádí, že „*typový plán je dokument, kterým příslušné ministerstvo nebo jiný ústřední správní úřad stanoví typové postupy, zásady a opatření pro řešení konkrétního druhu krizové situace identifikovaného v Analýze hrozeb pro Českou republiku jako nebezpečí s nepřijatelným rizikem, pro které lze odůvodněně předpokládat vyhlášení krizového stavu (dále jen „krizová situace“)*“ (Metodický pokyn ke zpracování typových plánů, 2016). Typový plán se dělí na část základní, operativní a pomocnou a je včleněn do operativní části krizových plánů. V základní části typového plánu je provedena charakteristika dané krizové situace a její dopady. V operativní části jsou zásady a opatření pro řešení daného typu krizové situace. Propracovanost operativní části se odvíjí od předpokladu, jestli bude krizová situace řízena jen z ústřední úrovně nebo je možné ji řídit i z krajské úrovně. U těch krizových situací, kde se předpokládá řešení jen z ústřední úrovně je třeba opatření podrobně rozepsat, aby zpracovatelé krizového plánu byly zřejmé všechny činnosti, které budou vyžadovány po krajské úrovni nebo úrovni obcí s rozšířenou působností. Řešení krizové situace Migrační vlny velkého rozsahu se předpokládá z ústřední úrovně. Obsahem pomocné části typového plánu jsou další informace a dokumentace, které s řešením krizové situace souvisí (Šindelářová a Kolečák, 2017).

Typový plán Migrační vlna velkého rozsahu (2022) charakterizuje migrační vlnu velkého rozsahu jako situaci, kdy podstatným způsobem vzroste počet cizinců ze třetích zemí přicházejících na státní hranice ČR s cílem legálně i nelegálně vstoupit na území ČR a pobývat na něm nebo tranzitovat přes něj do jiných zemí.

Jedná se o příchod přibližně:

- a) „750 cizinců/den po dobu několika dnů s výhledem dalšího nárůstu“,
- b) „5 000 cizinců/měsíc po dobu několika měsíců s výhledem dalšího nárůstu“ (Migrační vlna velkého rozsahu, 2022).

Bezpečnost obyvatelstva ČR v rámci migrace souvisí i s mírou integrace migrantů do společnosti, která by měla být, pokud možno na co nejvyšší úrovni. Za tímto účelem byl v roce 2015 schválen nový Státní integrační program, který je cílený na podporu osob s poskytnutou mezinárodní ochranou při jejich začleňování do majoritní společnosti. Dále vláda ČR vydala v roce 2016 aktualizovanou Koncepci integrace cizinců, která reaguje na tehdejší situaci a požadavky procesu integrace všech cizinců v ČR (Audit národní bezpečnosti, 2016). Pomoc při integraci držitelům mezinárodní ochrany zabezpečuje Generální poskytovatel integračních služeb, který k zajištění těchto služeb spolupracuje s dalšími subjekty jako jsou dotčená ministerstva, obce, neziskové organizace a další. Integrační služby představují především pomoc při zajištění bydlení, práce, vzdělávání, sociální a zdravotní péče cizincům. Od roku 2017 je poskytovatelem integračních služeb Správa uprchlických zařízení MV ČR, o které bude pojednáno dále (Integrace držitelů mezinárodní ochrany, ©2022).

5.1 Kvóty – přerozdělování migrantů v rámci EU

Postoje ČR k migraci je také možné ukázat na jejím přístupu k tzv. kvótám, jak je označován mechanismus na přerozdělování migrantů v rámci EU, který byl aplikován v důsledku migrační krize v roce 2015. ČR měla z rozhodnutí Rady EU ze září 2015 přijmout v rámci relokačního programu dohromady 2 691 migrantů. Celkovou kvótu tvořila kvóta dobrovolná i povinná. Do tohoto programu se mohli do 26. září 2017 zapojit žadatelé o azyl v Řecku a Itálii. Členské státy EU rozhodnutím Rady EU 2015/1523 ze dne 14. září 2015 dobrovolně přislíbily relokacemi přijmout 40 000 lidí. ČR se rozhodnutím vlády dobrovolně zavázala přijmout 1 100 osob z Itálie a Řecka, čímž ukázala, že je i přes určitou skepsi v oblasti myšlenky přerozdělování migrantů ochotna se přerozdělování formou dobrovolnosti zúčastnit. Po dobrovolné kvótě následovala povinná kvóta představující 120 000 cizinců. Povinná kvóta vycházela z druhého rozhodnutí Rady EU 2015/1601 ze dne 22. září 2015. Přijetí povinné kvóty považovala ČR za unáhlené, protože nedošlo k vyhodnocení zavedení předchozího rozhodnutí. Na tuto skutečnost ČR opětovně upozorňovala. Současně ČR ve svých stanoviscích upozorňovala na právní a technické námítky související s tím, že není

brán ohled na názor relokovaného, rizika druhotných pohybů v rámci schengenského prostoru, možnosti integrace do společnosti a bezpečnost (Souhrnné informace o postupu MV v problematice relokací, ©2022).

Nesouhlas se systémem kvót pro přerozdělování uprchlíků z roku 2015 vyjádřily i další státy tzv. V4 a rozhodnutí Rady EU nedodržovaly. To vedlo k tomu, že Komise EU v červnu 2017 zahájila proti ČR, Maďarsku a Polsku řízení o nesplnění povinnosti a následně v lednu 2018 pro porušení předpisů práva EU podala Komise EU žaloby před Soudním dvorem EU. Obrat nastal v červnu 2018 během zasedání Evropské rady, na kterém se čelní představitelé unijních států dohodli na dobrovolném přístupu k přerozdělování uprchlíků. Povinné kvóty byly zamítnuty (Azylová politika, ©2005–2022). Chytra (2018) označil předložení návrhu Dublin IV za poslední pokus Evropské komise přerozdělovat migranty a uprchlíky mezi státy EU ve smyslu tohoto relokačního systému, ze kterého byly nedobrovolné kvóty včetně postihů pro země, která tato nařízení nebudou respektovat v červnu 2018 vypuštěny. Soudní dvůr EU ve svém rozsudku prohlásil, že ČR, Maďarsko a Polsko nesplnily povinnosti vyplývající pro ně z práva EU tím, že odmítly postupovat podle dočasného mechanismu relokace žadatelů o mezinárodní ochranu. Soudní dvůr EU dále konstatoval, že se tyto unijní státy nemohou dovolávat své odpovědnosti za udržování vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku ani údajně nefungujícího relokačního procesu proto, aby jej nemusely aplikovat (SD EU: Odmítáním uprchlických kvót porušily země, včetně ČR, své povinnosti, 2020).

Podle informací Komise EU z roku 2018 bylo během dvouletého programu přerozdělování žadatelů o azyl na základě systému kvót z Itálie a Řecka relokováno téměř 34 000 osob, tedy pouze 23 % z plánovaných 160 000 uprchlíků (Azylová politika, ©2005–2022). Druláková a Votoupalová (2018) uvádí, že ČR relokovala 12 uprchlíků do té doby, než ministr vnitra oficiálně prohlásil, že další již ČR nepřijme. Z výše uvedeného je zřejmé, že se kvóty EU na přerozdělování uprchlíků neosvědčily.

5.2 Správa a zařízení pro realizaci politiky migrace v ČR

V této části jsou uvedeny orgány ČR, které jsou činné v provádění migrační politiky státu. Tím se tyto instituce současně podílí na zajišťování bezpečnosti obyvatelstva ČR. Je důležité seznámit se alespoň s některými konkrétními úkoly, které v rámci své působnosti řeší.

V ČR je klíčovým orgánem odpovídajícím za problematiku azylu a migrace **Ministerstvo vnitra ČR**. Ministerstvo vnitra ČR ve smyslu zákona číslo 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zajišťuje

v součinnosti s dalšími ministerstvy výkon státní správy na úseku migrace při čemž spolupracuje s mezinárodními, státními i nestátními organizacemi. Vydává rozhodnutí týkajících se udělení, prodloužení nebo zrušení různých forem povolení k pobytu cizinců, vystavení či odejmutí cizineckých pasů a víz. Zabývá se problematikou správního vyhoštění cizince. V mezích svých kompetencí řeší přestupky cizinců. MV ČR určuje hraniční přechody a jejich seznam zveřejňuje ve Sbírce zákonů ČR, zřizuje a spravuje azylová zařízení a zařízení pro zajištění cizinců (Ústřední orgány státní správy, ©2022).

Za účelem řešení problematiky mezinárodní migrace a mezinárodní ochrany zřídilo MV ČR **odbor azylové a migrační politiky (OAMP)**, který vznikl v roce 2000 spojením odboru pro uprchlíky a odboru pro imigraci a ochranu státních hranic. Ve své činnosti postupuje v souladu se zákonem číslo 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR. Od 1. ledna 2009 OAMP přebírá agendu povolování trvalých pobytů a od roku 2011 i záležitosti týkající se přechodných pobytů (Obecně o migrační a azylové politice České republiky, ©2022). Do působnosti OAMP náleží mezinárodní ochrana, vstup a pobyt cizinců a spolupráce při jejich začleňování do společnosti. Dále se v rámci migrace a azylu věnuje evropské i mezinárodní spolupráci. Je aktivní v oblasti schengenského partnerství, zabývá se ochrannou hranic a problematikou readmisní politiky a řídí Správu uprchlických zařízení (SUZ) MV ČR (Struktura odboru azylové a migrační politiky, ©2022).

Správa uprchlických zařízení MV ČR provozuje **azylová zařízení**, která tvoří přijímací a pobytová střediska pro žadatele o mezinárodní ochranu a **integrační azylová střediska** pro osoby, kterým byla mezinárodní ochrana udělena. Dále provozuje **zařízení pro zajištění cizinců (ZZC)** kde jsou soustředěny osoby, které pobývají v ČR nelegálně. V deseti krajích také provozuje Centra na podporu integrace cizinců. SUZ MV zajišťuje OAMP i z ekonomické stránky. Přijímací střediska jsou umístěna na letišti v Praze-Ruzyni a v Zastávce u Brna. Umisťují se zde noví žadatelé o mezinárodní ochranu až do ukončení základních vstupních procedur a přijímací střediska nelze volně opustit. Pobytová střediska jsou v Kostelci nad Orlicí, Havířově a Zastávce u Brna. Slouží k ubytování žadatelů po absolvování vstupních úkonů, lze je volně opustit. Integrační azylová střediska jsou v Jaroměři, Předlicích, Brně a Havířově. Slouží osobám, jimž byl udělen azyl a staly se členy Státního integračního programu. Nejdéle mohou toto zařízení využívat 18 měsíců. ZZC též „*detence*“ nebo „*záchyt*“ je určeno k zajištění cizinců starších 15 let, kterým bylo vydáno rozhodnutí o zajištění a správním vyhoštění. Nachází se v Bělé pod Bezdězem, v obci Vyšní

Lhoty a Balková. Ostrahu venkovních prostor těchto objektů provádí Policie ČR a vnitřních bezpečnostní agentury (Provoz zařízení, ©2017).

Na řešení migrace a azylu se podílí **Policie ČR**. Hlavním útvarem zodpovědným za plnění úkolů na úseku cizinecké problematiky je **Ředitelství služby cizinecké policie (ŘSCP)**. Ředitelství služby cizinecké policie představuje specializovaný ústřední, metodicky řídicí, odborný, analytický, kontrolní a výkonný útvar v rámci ochrany vnějších i vnitřních hranic schengenského prostoru. Ve stanoveném rozsahu rovněž participuje na ochraně civilního letectví před protiprávním jednáním. Cizinecká policie provádí přímo činnosti související s odhalováním nelegální migrace. Při plnění svých úkolů využívá i donucovací opatření vůči cizincům, kteří se zdržují na území našeho státu v rozporu se zákonem (Ústřední orgány státní správy, ©2022). Nelegální migraci, zejména převaděčství, řeší dále v rámci Policie ČR **Národní centrála proti organizovanému zločinu služby kriminální policie a vyšetřování (NCOZ SKPV)**. Je to celorepublikový útvar, který se dělí na sekce a ty dále na odbory podle druhu páchané kriminality, kterou řeší. Sekce zločineckých struktur, odbor obchodu s lidmi a nelegální migrace se v rámci NCOZ SKPV specializuje na odhalování zločineckých skupin, které páchají závažnou organizovanou trestnou činnost právě v oblasti nelegální migrace a obchodu s lidmi. Potíráním další závažné trestné činnosti tento útvar participuje na zajišťování bezpečnosti obyvatelstva ČR (Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2021, 2022).

Ministerstvo zahraničních věcí ČR (MZV ČR) formuje a prezentuje pojetí zahraniční politiky našeho státu v rámci vzájemných vztahů s ostatními zeměmi. Na problematice migrace se podílí tím, že organizuje a usměrňuje humanitární pomoc dodávanou do zahraničí a současně rozvíjí možnosti vzájemné kooperace. Zajišťuje státní správu v oblasti povolování pobytu cizinců v ČR, kteří požívají výsad a imunit ve smyslu mezinárodního práva. Dle zákona číslo 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR provádí MZV ČR cestou zastupitelských úřadů státní správu na úseku udělování víz. Podle Vízového kodexu EU dále v samostatné působnosti provádí státní správu ve věcech vydávání krátkodobých víz (Ústřední orgány státní správy, ©2022).

Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR (MPSV ČR) vymezuje předpoklady, za kterých mohou cizinci vstoupit na náš trh práce a dle situace na trhu práce určuje kritéria pro povolování zaměstnání. Eviduje volná pracovní místa pro vlastníky příslušného pracovního povolení, řeší právní úpravu zaměstnávání cizinců v kontextu s příslušnou legislativou EU a mezivládními dohodami (Ústřední orgány státní správy, ©2022).

Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR (MPO ČR) je ručitelem speciálních vládních programů v rámci legální migrace. Jedná se například o projekt Fast Track, Welcome Package pro investory, Zvláštní postupy pro vysoce kvalifikované zaměstnance z Ukrajiny a Režim zvláštního zacházení pro kvalifikované zaměstnance Ukrajiny (Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2021, 2022).

Ministerstvo spravedlnosti ČR (MS ČR) je problematikou migrace dotčeno vzhledem ke své působnosti v oblasti zajišťování legislativní činnosti a svými kompetencemi v rámci dohledu v oblasti justice a vězeňství. V řízení o extradici rozhoduje ministr spravedlnosti o povolení vydání cizince k trestnímu stíhání nebo výkonu trestu do ciziny, pokud však příslušný soud vyslovil, že vydání je přípustné (Ústřední orgány státní správy, ©2022).

Ministerstvo financí ČR (MF ČR) se podílí na řešení problematiky migrace prostřednictvím své přímo řízené organizace Celní správy ČR. Celní správa ČR provádí kontroly pracovních povolení a jejich platnosti pro ČR u cizinců ze zemí mimo EU. Porušení, která celní úřady zjistí, jsou předávána oblastním inspektorátům práce, které ve věci zahajují správní řízení (Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2021, 2022).

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR (MŠMT ČR) je kompetentní ve vzdělávání cizinců, čímž významně přispívá k jejich začleňování do naší společnosti. Znalost českého jazyka je jednou z hlavních podmínek úspěšné integrace cizinců. V rámci Státního integračního programu je dospělým cizincům s udělenou mezinárodní ochranou formou azylu nebo doplňkové ochrany umožňována bezplatná výuka (Ústřední orgány státní správy, ©2022).

Ministerstvo zdravotnictví ČR (MZ ČR) zaujímá svoji věcnou příslušnost ve vztahu k cizincům především prostřednictvím zdravotního pojištění. Druh pobytu cizince je rozhodující pro určení některé z případných forem platby za zdravotní péči kromě cizincem sjednaného zdravotního pojištění v komerční podobě. V některých případech tak cizinec může být součástí veřejného zdravotního pojištění nebo mu poskytnutou zdravotní péči hradí stát. Poskytovatel zdravotní péče v ČR musí pacienta v naléhavých a neodkladných případech ošetřit bez ohledu na to, zda je nebo není pojištěn nebo zda má finanční prostředky na zaplacení ošetření, a to bez ohledu na jeho státní příslušnost (Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2021, 2022).

Další, kdo se podílí na utváření a realizaci migrační politiky ČR jsou vedle samotných ministerstev tzv. mezíresortní orgány. Patří k nim Koordinační orgán pro řízení ochrany

státních hranic a migraci a ANACEN. Oba uvedené meziresortní orgány byly již popsány v úvodu této kapitoly. Zbývajícím je **Meziresortní orgán pro potírání nelegálního zaměstnávání cizinců** (MOPNZC) jehož činnost zastřešuje MPSV ČR. Úkolem MOPNZC je především usměrňovat aktivity orgánů určených k potírání nelegálního zaměstnávání cizinců a vytvářet podmínky pro efektivní řešení této otázky. V této souvislosti vydává návrhy, kam směřovat inspekční a ochranné aktivity. Ke své činnosti si opatřuje a vyhodnocuje informace související s vývojem především nelegální ekonomické migrace v rámci ČR (Meziresortní orgány, ©2022).

5.3 Politika navracení v podmínkách ČR

Významným prvkem migrační politiky je návratová politika. Návraty jsou realizovány prostřednictvím readmisních dohod. Jsou to mezinárodní smlouvy upravující předávání osob, které v dané zemi pobývají nelegálně, do země původu, případně jiného států. Současně readmisní smlouvy upravují i zpětné přebírání těchto osob. V současnosti má ČR ujednáno 17 readmisních dohod s některými unijními i s některými státy mimo EU. ČR má dále možnost využít i readmisní smlouvy sjednané EU, které aktuálně zahrnují 18 dalších států. Readmisní smlouvy lze tak uplatnit třeba v případě Německa, Polska, Slovenska, Arménie, Kosova, Moldavska, Mongolska, Vietnamu, ale také např. pokud se jedná o Ázerbájdžán, Gruzii, Rusko, Srbsko, Turecko a Ukrajinu. Je třeba si uvědomit, že efektivní migrační politika je podmíněna funkční návratovou politikou (Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2021, 2022). Snahou EU v této oblasti je především koordinovat postupy jednotlivých členských států vůči třetím zemím (Návraty, ©2023). Na úrovni EU proces navracení nelegálních migrantů do země jejich původu upravuje „*návratová směrnice*“ uvedená v kapitole 2.2 této práce.

V ČR představuje právní rámec navracení občanů třetích zemí především rozhodnutí o povinnosti opustit území nebo území členských států EU a rozhodnutí o správním vyhoštění ve smyslu zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR (Česko, 1999c). Další možností je trest vyhoštění z území ČR, který lze cizinci uložit ve smyslu § 80 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník (Česko, 2009). Migranti, kteří pobývají na území ČR nelegálně mohou přistoupit i k dobrovolnému návratu do své země případně do jiné, která jim to umožní. Návrat probíhá bez doprovodu policie nebo jiných státních institucí. Orgány státu, kam se cizinec dobrovolně vrací nejsou příslušnými orgány o návratu této osoby vyrozuměny (Návraty, ©2023). Dobrovolný návrat je státem upřednostňován a mimo jiné je

možné nelegálním migrantům ve smyslu § 54a zákona č. 325/1999 Sb., zákon o azylu a §123a zákona číslo 326/1999 Sb., zákon o pobytu cizinců na území ČR, finančně přispět na cestu. Organizace návratové cesty se účastní MV ČR, Správa uprchlických zařízení nebo Mezinárodní organizace pro migraci. Pokud k dobrovolnému návratu nelegální migranti nepřistoupí, následuje nucený návrat za účasti Policie ČR. Ten se týká cizinců, kteří na našem území pobývají neoprávněně nebo byli soudně vyhoštěni a nevyužili možnost požádat o dobrovolný návrat. Je zřejmé, že dobrovolný návrat je výhodnější jak pro cizince, tak i pro stát, protože finanční náklady související s dobrovolnými návraty jsou nižší než v případě nucených návratů (Bílková, 2022). Podle Bílkové (2022) ČR v uplatňování návratové politiky dlouhodobě zaostává. Poměr nařízených a provedených návratů činí v EU průměr asi 35 %, v ČR je to přibližně pouze 10 %. Příčinou realizace malého počtu návratů nelegálních migrantů jsou právní i faktické problémy. Právní překážkou je zejména neexistence readmisních dohod, použití zásady „*non-refoulement*“ (nenavracení) i obšírná koncepce uznávání rodinných vazeb. Dochází tak k situacím, že nepomůže ani readmisní dohoda, protože se uplatní zásada nenavracení, která stanoví, že cizince nelze vrátit do země, kde by mu hrozila vážná újma. Tato zásada je uvedena v článku 33 Úmluvy o právním postavení uprchlíků a článku 19 Listiny základních práv EU. Nelegální migranti přitom často pocházejí ze zemí, např. Sýrie nebo Afghánistán, kde jim tato závažná újma hrozí. Velká část těchto nelegálních migrantů, kteří přes ČR převážně jen prochází však přišli z území některého dalšího státu. Pokud jsou tyto země považovány za bezpečné lze do nich nelegální migranty vrátit. Bezpečné země jsou uvedeny v seznamu, ale ty, které tam nejsou je třeba vyhodnotit, a to je velmi náročné. Obtížné je navracení i tzv. zabydlených migrantů, kteří třeba měli v ČR legální pobyt, ale ten jim vypršel. Zde se stát dostává do střetu se svojí povinností uznávat právo na soukromý a rodinný život. Samotné zabezpečení přepravy migrantů do velmi vzdálených zemí, absence spolupráce ze strany zemí původu či tranzitu i samotných nelegálních migrantů tvoří překážky faktické (Bílková, 2022).

5.4 Bezpečnostní rámec ČR ve vztahu k migraci

Obyvatelstvo ČR musí v současnosti stejně jako v minulosti čelit velkému množství nebezpečí. Zvyšuje se četnost přírodních katastrof i technogenních havárií, které má na svědomí člověk. Dochází k eskalaci společenských, náboženských a národnostních nepokojů doprovázenými válkami. Jsme svědky narůstajícího nebezpečí terorismu, které souvisí i se zvyšující se migrací lidí.

V článku 1 Ústavního zákona č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti ČR se uvádí, že „*zajištění svrchovanosti a územní celistvosti České republiky, ochrana jejích demokratických základů a ochrana životů, zdraví a majetkových hodnot je základní povinností státu*“ kdy v odstavci 1 článku 3 je stanoveno, že „*bezpečnost České republiky zajišťují ozbrojené síly, ozbrojené bezpečnostní sbory, záchranné sbory a havarijní služby*“ (Česko, 1998).

Další účastníci zajišťování bezpečnosti ČR jsou uvedeni v odstavci 2 článku 3 Ústavního zákona č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti ČR, který říká, že „*státní orgány, orgány územních samosprávných celků a právnické a fyzické osoby jsou povinny se podílet na zajišťování bezpečnosti České republiky. Rozsah povinností a další podrobnosti stanoví zákon*“ (Česko, 1998). Přímá a konkrétní definice bezpečnosti v tomto ústavním zákoně, který už podle svého názvu je o bezpečnosti ČR ale uvedena není.

Definice bezpečnosti, tak jak ji předkládá ve svém Terminologickém slovníku MV ČR (2016) je uvedena v první kapitole, kde jsou vysvětleny pojmy související s tématem. Terminologický slovník MV ČR (2016) formuluje bezpečnost státu dále a dělí ji na vnější a vnitřní. **Vnější bezpečnost státu** označujeme situaci, kdy jsou na nejnižší možnou úroveň eliminovány hrozby ohrožující stát a jeho zájmy z vnější strany a kdy je stát k eliminaci existujících i případných vnějších hrozeb účinně připraven a ochoten. Tyto hrozby mohou být vojenského nebo ekonomického rázu, ale může se jednat i o migrační vlnu apod. **Vnitřní bezpečnost státu** je stav, kdy jsou na nejnižší možný stupeň vyloučeny hrozby ohrožující stát zevnitř a kdy je stát k eliminaci stávajících i případných vnitřních hrozeb účinně připraven a ochoten. Jedná se také o souhrn vnitřních bezpečnostních podmínek a právních předpisů a opatření, kterými stát zajišťuje demokracii, ekonomickou prosperitu a bezpečnost občanů, a kterými určuje a prosazuje normy morálky a společenského vědomí (Terminologický slovník MV ČR 2016).

V této souvislosti je dobré vysvětlit rozdíl mezi pojmem hrozba a riziko, které bývají často považovány za významově stejné termíny a vzhledem k tomu i zaměňovány. Řehák, Martínek a Legierská (2019) uvádí, že hrozba znamená určitou vlastnost, jev, děj, činnost nebo osobu, která působí na chráněný zájem nebo na bezpečnostní opatření se záměrem způsobit škodu. Současně se jedná o element, který je sám nebo společně s dalšími prvky schopen způsobit riziko, tedy je zdrojem rizika. Slovo stejného významu jako hrozba je výraz nebezpečí. Samotné riziko vzniká tedy působením hrozby na chráněný zájem a představuje pravděpodobnost vzniku nežádoucí události a jejího dopadu na předmětný chráněný zájem (Řehák, Martínek a Legierská, 2019).

Samotný bezpečnostní systém je ucelenou hierarchicky organizovanou soustavou, která představuje vzájemnou provázanost politiky, vojenské, vnitřní bezpečnosti a ochrany obyvatelstva, ekonomické, legislativně právní a sociální roviny. Je to prostředek k vytváření a uplatňování bezpečnostní politiky státu (Terminologický slovník MV ČR 2016).

Cílem bezpečnostního systému státu je umožňovat realizaci základní povinnosti státu tak, jak je zakotvena v článku 1 ústavního zákona č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti ČR. V Bezpečnostní strategii ČR 2015 (2015) je uvedeno, že základní funkcí bezpečnostního systému státu je integrovat, koordinovat a řídit jednotlivé složky a pružně reagovat na vzniklé hrozby. Bezpečnostní systém ČR tvoří především prezident republiky, vláda a Parlament ČR, Bezpečnostní rada státu se svými pracovními orgány, ústřední správní úřady, krajské a obecní úřady, ozbrojené síly, zpravodajské služby, ozbrojené bezpečnostní sbory, záchranné sbory a havarijní služby (Bezpečnostní strategie ČR 2015, 2015).

Základním dokumentem bezpečnostní politiky ČR je Bezpečnostní strategie ČR 2015 (2015), na níž navazují další strategie a koncepce. O Bezpečnostní strategii ČR 2015 již bylo pojednáno na začátku této kapitoly.

K dalším důležitým dokumentům v rámci bezpečnostního systému ČR patří Strategie migrační politiky ČR, které byl věnován prostor na začátku této kapitoly v souvislosti s migrační politikou ČR a Audit národní bezpečnosti ČR. Co se týče Audit národní bezpečnosti ČR je to dokument, na jehož tvorbě se podílelo více než 120 odborníků z oblasti bezpečnosti. Byl přijat vládou dne 14. prosince 2016. Dokument je členěn do 10 oblastí ve kterých jsou vyhodnoceny nejzávažnější hrozby pro vnitřní bezpečnost ČR. Bezpečnostním aspektům migrace je vyhrazena v pořadí pátá část z deseti okruhů definovaných hrozeb. V části Bezpečnostní aspekty migrace, podobně jako ve Strategii migrační politiky ČR (2015), jsou jako dvě hlavní hrozby uvedeny nelegální migrace a defektní integrace legálních migrantů. Z materiálu vyplývá, že na obvyklé hrozby je bezpečnostní systém ČR připraven dobře. Migrační a azylová politika ČR je nastavena dobře a problematiku migrace náš stát zvládá. Audit připouští zpřesňování legislativních i nelegislativních opatření (Audit národní bezpečnosti, 2016).

Nejdůležitější orgány, které se zabývají problematikou migrace, čímž se současně podílejí na zajišťování bezpečnosti obyvatelstva ČR byly již uvedeny. Zcela zásadní postavení při zajišťování bezpečnosti obyvatelstva ČR má integrovaný záchranný systém (IZS). Podle písm. a) § 2 zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému se IZS rozumí *„koordinovaný postup jeho složek při přípravě na mimořádné události a při provádění*

záchranných a likvidačních prací“. Složky IZS se ve smyslu citovaného zákona dělí na základní a ostatní. Základní složky IZS představuje Hasičský záchranný sbor ČR (HZS ČR), jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí kraje jednotkami požární ochrany, Zdravotnická záchranná služba (ZZS) a Policie ČR. V odst. 2 § 4 zákona číslo 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému se uvádí, že *„ostatními složkami integrovaného záchranného systému jsou vyčleněné síly a prostředky ozbrojených sil, ostatní ozbrojené bezpečnostní sbory, ostatní záchranné sbory, orgány ochrany veřejného zdraví, havarijní, pohotovostní, odborné a jiné služby, zařízení civilní ochrany, neziskové organizace a sdružení občanů, která lze využít k záchranným a likvidačním pracím“* (Česko, 2000).

K usměrňování a koordinaci svých činností při společném zásahu IZS používá tzv. typové činnosti složek při společném zásahu, které vydává MV, generální ředitelství HZS ČR. Typové činnosti obsahují postup jednotlivých složek IZS při provádění záchranných a likvidačních prací podle druhu a charakteru mimořádné události. V současné době je vypracováno 18 typových činností (Dokumentace IZS, ©2023). Typová činnost, která by řešila společný postup složek IZS při společném zásahu v rámci mimořádné události související s migrací, respektive s migrační vlnou velkého rozsahu vypracována není. Přehled typových činností je vložen do přílohy diplomové práce P III.

Významnou úlohu při zajišťování bezpečnosti ČR představují zpravodajské služby ČR, které opatřují, shromažďují a vyhodnocují informace nezbytné pro bezpečnost státu. Není však možné, aby bezpečnost ČR zajišťovaly výhradně složky k tomu účelu předurčené. Je nutné, aby se na jejím zajišťování podílely nejen státní instituce a orgány územní samosprávy, ale i právnické a fyzické osoby. Je důležité uvést, že na řešení problémů souvisejících s nelegální migrací se podílí také Armáda ČR. Armáda ČR je nejdůležitější složka ozbrojených sil ČR, které jsou základním pilířem k realizaci obranné politiky státu před jeho vnějším napadením. Síly a prostředky Armády ČR mohou v případě potřeby posílit Policii ČR (Bezpečnostní strategie ČR 2015, 2015).

Armádě ČR tuto povinnost ukládá písm. b) odstavce 1 § 14 zákona číslo 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky, kde se uvádí, že armádu lze dále použít *„k plnění úkolů Policie České republiky, pokud síly a prostředky Policie České republiky nebudou dostatečné k zajištění vnitřního pořádku a bezpečnosti, a to na dobu nezbytně nutnou“* (Česko, 1999a). Armáda ČR posílila složky Policie ČR jak při migrační vlně v roce 2015, tak i v roce 2022, kdy se vyčleněné síly a prostředky Armády ČR společně s Policií ČR zapojily do řešení uprchlických krizí, ke kterým v uvedených letech došlo.

DÍLČÍ ZÁVĚR

Cílem teoretické části práce bylo popsat a vysvětlit problematiku migrace lidí ve vztahu k bezpečnosti obyvatelstva ČR a připravit tak základ pro praktickou část, která se bude zabývat posouzením vlivu možných rizik na bezpečnost obyvatelstva ČR vyplývajících především z nelegální migrace.

Provedenou analýzou zdrojů v praktické části práce došel autor k následujícímu dílčímu závěru. Uvedené zdroje potvrzují, že migrace provází lidskou populaci od jejího počátku. Důvodů, proč lidé odchází ze svých mateřských států může být několik a vzájemně se mohou kombinovat. Migrace sama o sobě není trestná, ale záleží na mnoha dalších podmínkách a okolnostech za kterých osoba do cizího státu vstoupí nebo v něm jako cizinec pobývá. Pojem migrace není definován v žádném předpisu právní síly ČR. Jak je uvedeno ve World Migration Report 2022 (2021) rozdílné definice a metodiky, které státy při sběru dat v souvislosti s migrací používají neumožňuje jejich plné srovnání a dochází ke zkreslování statistických údajů. Za další nedostatek v národní legislativě autor považuje absenci definice pojmu bezpečnost přímo v ústavním zákoně č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti ČR, který již ze svého názvu o bezpečnosti státu jako takové pojednává. Strategie migrační politiky ČR z roku 2015 nebyla od svého vydání aktualizována, i když se přímo v ní uvádí, že tak bude činěno v souladu s aktuálním stavem migrace. EU má k dispozici instituce a nástroje k řešení legální i nelegální migrace a snaží se tuto problematiku řešit. Problémem je ale zdlouhavý proces projednávání návrhů právních předpisů a opatření k řešení migrační problematiky a jejich následné schvalování na unijní úrovni. Dále musíme vzít v potaz i dobu potřebnou k jejich aplikaci do národního práva jednotlivých členských států. Tento faktor brání pružně a efektivně reagovat na dynamicky se měnící jev jaký mezinárodní migrace představuje. ČR se snaží k migraci přistupovat zodpovědně a diferenciovaně. Důkazem toho byl postoj, který ČR zaujala k mechanismu na přerozdělování migrantů v rámci EU, tzv. kvótám. K řešení problematiky migrace má ČR vybudovaný systém orgánů a institucí, které pracují na velmi dobré úrovni. Na základě Analýzy hrozeb pro ČR, která identifikovala migrační vlny velkého rozsahu jako jednu z možných hrozeb, u které je předpoklad vyhlášení krizového stavu byl zpracován typový plán, který obsahuje doporučené postupy a opatření k řešení této krizové situace (Šindelářová a Koleňák, 2017). Za velmi účinný nástroj, kterým ČR disponuje lze považovat především IZS. Typová činnost, která by řešila postup složek IZS při jejich společném zásahu v rámci mimořádné události související s migrační vlnou velkého rozsahu vypracována není.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

6 MIGRACE A BEZPEČNOST ČESKÉ REPUBLIKY

Než bude v praktické části přistoupeno k posouzení možných rizik migrace pro obyvatelstvo ČR, je provedena charakteristika státu a jeho obyvatelstva. Následně je podle posledních dostupných zdrojů, které měl autor v době psaní této práce k dispozici, předložen počet legálně pobývajících cizinců v ČR. Dále je uveden způsob ochrany státní hranice ČR a nejdůležitější migrační trasy, po kterých migranti do Evropy přicházejí. Pozornost je věnována zejména trase přes západní Balkán, která byla v době realizace práce v souvislosti s nelegální migrací pro ČR nejvýznamnější.

6.1 Charakteristika ČR a jejího obyvatelstva

Česko, celým názvem Česká republika je stát střední Evropy, který se nachází na severní polokouli v mírném pásu. Je to vnitrozemský stát o rozloze 78 871 km² rozkládající se na území historických zemí Čech, Moravy a části Slezska. Na západě sousedí s Německem se státní hranicí dlouhou 818,9 km, na severu sdílí hranice v délce 795,8 km s Polskou republikou, na jihu 460,4 km s Rakouskem a na východě zaujímá státní hranici se Slovenskou republikou v délce 251,8 km. S celkovým počtem 10 516 707 obyvatel je v rámci 27 států EU na 10. místě (Statistická ročenka České republiky 2022, 2022).

ČR je ve smyslu své ústavy svrchovaný, jednotný a demokratický právní stát. Politický systém státu je založený na svobodné soutěži politických stran a hnutí. ČR má dvoukomorový Parlament, který tvoří Poslanecká sněmovna a Senát. Parlament představuje zákonodárnou moc v ČR. Vrcholný orgán výkonné moci reprezentuje vláda ČR. Hlavou státu je prezident republiky (Česko, 1993).

Při posledním sčítání lidu, domů a bytů, které se v ČR uskutečnilo v roce 2021, uvedlo českou národnost 83,8 %, moravskou 5 % a slezskou 0,2 % osob z těch, které na otázku ohledně národnosti odpověděly. Mezi jinými národnostmi byla nejčastěji zastoupena slovenská národnost 1,3 %, ukrajinská 1,1 % a vietnamská 0,4 %. Odpověď na otázku o národnosti nebylo povinné a nevyplnilo ji 31,6 % osob. U předchozího sčítání v roce 2011 to bylo 25,3 %. Vyjádřit se k náboženské víře bylo rovněž dobrovolné. Neodpovědělo 3 160 000 osob, tedy 30,1 %. Při minulém sčítání to bylo 44,7 %. Z osob, které na otázku ohledně náboženské víry odpověděly je 18,7 % věřících, což je 2 330 000 lidí a bez náboženského vyznání je 68,3 %, tedy 5 030 000 osob (Sčítání 2021: Výsledky, 2023). S teroristickou hrozbou je v současné Evropě dáván do souvislosti především islámský

radikalismus reprezentovaný teroristickou organizací tzv. Islámský stát (Audit národní bezpečnosti, 2016).

S ohledem na cíl práce je třeba uvést počet osob, které se v ČR k muslimské víře hlásí. K muslimské náboženské organizaci Ústředí muslimských obcí, která je v ČR registrována se při sčítání obyvatel v roce 2021 přihlásilo jen 112 osob. Jde o významný pokles, protože v roce 2011 to bylo 1 437 jedinců. K islámu jako víře bez příslušnosti k registrované církvi se však v roce 2021 v rámci sčítání obyvatel přihlásilo 5 132 věřících. V porovnání s předchozím sčítáním obyvatel v roce 2011 to znamená velký nárůst, protože v roce 2011 to bylo jen 1 921 osob. Z uvedené statistiky lze usuzovat, že většina muslimů, kteří se veřejně k islámu při sčítání obyvatel přihlásili, nechce být spojována s jedinou v ČR registrovanou muslimskou náboženskou organizací. Statistické údaje jsou pouze orientační a nelze z nich přesný počet muslimů žijících v ČR zjistit. Podle rozmachu budování mešit je možné dedukovat, že počet muslimů v ČR ve skutečnosti roste. Veřejně je známo, že v ČR je devět mešit a osm stálých modliteben. Dále je několik modliteben dočasných (Lhoťan, 2022).

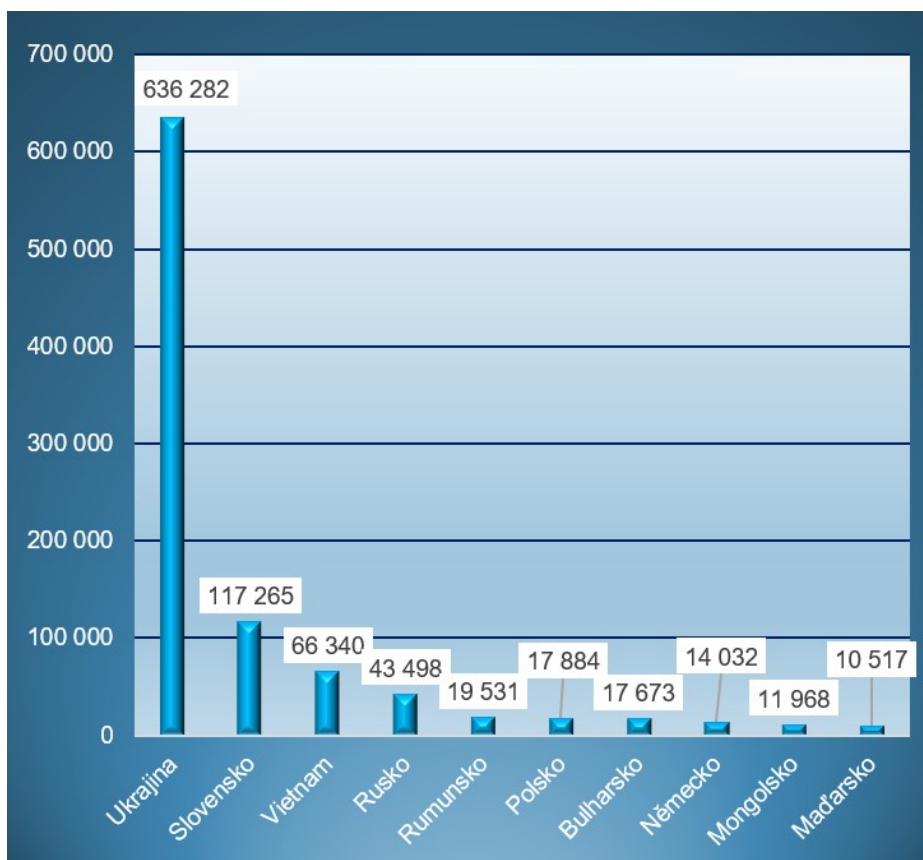
Za potenciální hrozbu je samozřejmě možné považovat situaci, kdy se islámský radikál infiltroje mezi osoby v souvislosti s nelegální migrací. K radikalizaci osob muslimské víry může ale také dojít až na území ČR. Ze statistických údajů je patrné, že naprostá většina obyvatelstva ČR je bez náboženského vyznání. Lze konstatovat, že většina našeho obyvatelstva jsou ateisté a společnost je sekulární.

6.2 Cizinci v České republice

Podle posledních odhadů uvedených ve Zprávě o světové migraci (2022) bylo v roce 2020 na světě asi 281 milionů mezinárodních migrantů, což představuje asi 3,6 % světové populace (World Migration Report 2022, 2021).

V ČR bylo k 31. prosinci 2022 registrováno 1 116 154 cizinců s legálním pobytem. Ke konci roku 2021 to bylo 660 849 cizinců. Za jeden rok se tedy počet cizinců s povoleným pobytem na území ČR zvýšil o 455 305 jedinců, tedy téměř o 69 % (Počet cizinců v ČR – předběžné čtvrtletní údaje; 2004/06–2022/12, 2023). Výrazný nárůst byl způsoben přílivem uprchlíků z Ukrajiny. Důvodem odchodu z jejich země byl zde probíhající ozbrojený konflikt, jak již bylo v práci uvedeno. Od 4. března 2022 bylo Ukrajincům, kteří splnili důvody k udělení udělováno speciální dlouhodobé vízum za účelem strpení na území ČR a následně jim od 22. března 2022 byla udělována dočasná ochrana na dobu jednoho roku. Předmětné vízum bylo uděleno 473 215 Ukrajincům (Vondrášek, 2023a). Meziročně se počet občanů Ukrajiny

zvýšil o 439 407 osob, to je o 232,2 % a k 31. prosinci 2022 bylo v ČR evidováno 636 282 Ukrajinců (Počet cizinců v ČR – předběžné čtvrtletní údaje; 2004/06–2022/12, 2023).

Obrázek 2 Počet cizinců v ČR k 31. 12. 2022 s legálním pobytem podle vybraných národností. (Majer, 2023a).

6.3 Ochrana státní hranice ČR

Vstupem do EU se ČR stala součástí společného území států EU. Současně převzala odpovídající unijní právní normy řešící ochranu hranic. Protože ČR sousedí svou pozemní státní hranicí jen se státy EU, staly se hranice ČR dočasně vnějšími unijními hranicemi. Začleněním do jednotného vnitřního trhu EU přestala ČR na hranicích se sousedními zeměmi kontrolovat zboží. Celníci se přemístili do vnitrozemí a převoz zboží přes hranice kontrolují jen na mezinárodních letištích. Hraniční kontrolu od května 2004 vykonávaly jen policejní útvary určené k ochraně státních hranic ČR. Šlo zejména o kontrolu cestovních dokladů, víz a ostatních dokumentů, které umožňují cizincům přeshraniční pohyb v souladu se zákonem a jejich lustrace v evidencích pátrání (Machotková, ©2005–2022).

V objektech hraničních přechodů, které svým stavebním řešením vyhovovaly byla zřízena společná odbavovací stanoviště pro policisty ČR a sousední země. Hraniční kontrola na tomto místě tak mohla být prováděna jen v rámci jednoho zastavení dopravního prostředku.

Smyslem bylo snazší a rychlejší odbavení občanů EU, Švýcarska, Lichtenštejnska, Norska a Islandu tak, jak to požadovala Rada EU. Naopak hraniční kontroly občanů třetích zemí byly prováděny důsledně. Ostraha hranic byla prováděna do 21. prosince 2007, kdy byly kontroly pozemních hranic ČR se sousedními zeměmi zrušeny. Ke zrušení kontrol na letištích, pokud se jednalo o let v rámci schengenského prostoru došlo 30. března 2008. Hraniční kontroly tak zůstaly zachovány jen na mezinárodních letištích v souvislosti s leteckou přepravou mimo Schengen. Neexistující kontrola pozemní hranice ČR dává možnost komukoli volně tuto hranici se sousedními státy překročit. Nelegální migrace a přeshraniční kriminalita je tak řešena až na území ČR (Machotková, ©2005–2022). S ukončením stálé ochrany státní hranice ČR byla zrušena i pohraniční policie jejíž hlavním úkolem při ochraně hranic bylo potírání nelegální migrace a další přeshraniční kriminality. Tím také dne 21. prosince 2007 došlo ke změně názvu příslušné složky Policie ČR a společně byla provedena její reorganizace. Ze služby cizinecké a pohraniční policie se stala jen služba cizinecké policie (Šteinbach, 2021). O ŘSCP již bylo pojednáno v kapitole 5.2.

V důsledku zrušení pohraniční policie bylo třeba nalézt jiné uplatnění pro policisty, kteří v těchto útvarech sloužili. Část našla místo u nově vytvořené služby cizinecké policie. Poměrně velká část příslušníků pohraniční policie byla převelena k územním útvarům, ale někteří službu u Policie ČR ukončili a z jejich řad odešli. Budovy pohraniční policie na hraničních přechodech byly opuštěny. Některé byly převedeny do majetku obcí, na jejichž území se nachází nebo byly využity pro komerční účely. Jiné bez užitku chátrají. Do jaké míry byl odchod zkušených pohraničních policistů a neexistující zázemí pro policisty i další složky řešící uprchlické krize v roce 2015 a 2022 komplikací pro plnění jejich úkolů, je otázkou. S uvedenými okolnostmi se Policie ČR musela mimo jiné při plnění svých úkolů v souvislosti s řešením uprchlických krizí vypořádat.

Podle současně platného zákona č. 191/2016 Sb., zákon o ochraně státních hranic ČR, může vláda dočasně zavést ochranu vnitřních hranic. Opatřením obecné povahy je určen časový a územní rozsah i způsob provádění jejich ochrany. Pokud je bezprostředně vážně ohrožen veřejný pořádek nebo vnitřní bezpečnost může o dočasném znovuzavedení ochrany vnitřních hranic rozhodnout MV ČR svým mimořádným opatřením. Podle zákona o ochraně státních hranic ČR zajišťuje ochranu vnitřních hranic policie. Policista může provést kontrolu na nejbližším vhodném místě od vnitřních hranic. Je oprávněn zastavit dopravní prostředek a provést jeho prohlídku, prohlídku zavazadel i prohlídku osoby, pokud je to potřebné ke zjištění skutečností, na jejichž základě lze podle zákona o pobytu cizinců na

území ČR vstup cizinci odepřít. Policista je dále mimo jiné oprávněn do vzdálenosti 10 km od vnitřních hranic vstupovat na jiný než veřejně přístupný pozemek (Česko, 2016a). Přistoupení k dočasnému obnovení kontrol vnitřních hranic musí být v souladu se Schengenským hraničním kodexem, kde je v článku 25 uvedena doba a podmínky za kterých je možné tyto kontroly provádět. Ochranu vnitřních hranic lze provádět jen po omezenou dobu, která nesmí přesáhnout 30 dní nebo po předvídatelnou dobu trvání závažného ohrožení, pokud tato doba přesahuje 30 dní. K ochraně vnitřních hranic lze přistoupit pouze v krajních případech a v souladu se Schengenským hraničním kodexem. Členský stát může prodlužovat ochranu svých vnitřních hranic v případě, že závažná hrozba pro veřejný pořádek nebo vnitřní bezpečnost trvá déle než 30 dní, ale vždy nejvýše o 30 dní. Celková doba znovuzavedení ochrany vnitřních hranic, včetně jakéhokoliv prodloužení nesmí přesáhnout šest měsíců. V mimořádných situacích může být prodloužena maximálně na dva roky. Článek 28 kodexu řeší zvláštní postup, pokud je nutné v důsledku závažné hrozby pro veřejný pořádek nebo vnitřní bezpečnost učinit okamžitá opatření. V takovém případě může dotčený unijní stát výjimečně znovu zavést ochranu vnitřních hranic maximálně na 10 dní okamžitě. Pokud závažná hrozba trvá déle je možné prodloužit ochranu vnitřních hranic opakovaně vždy však nejvýše o 20 dní. Při postupu podle článku 28 nesmí celková doba znovuzavedení ochrany vnitřních hranic překročit dva měsíce (Česko, 2016b). Svým způsobem bylo ke znovuzavedení dočasné ochrany vnitřní hranice ČR přistoupeno v důsledku migrační krize v roce 2015. V té době ještě nebyla platná současná právní úprava řešící přeshraniční pohyb osob na unijní ani na národní úrovni. Vzhledem ke stále se zhoršující situaci v oblasti migrace byly na základě rozhodnutí vlády ČR od 17. června 2015 zahájeny namátkové kontroly na česko-rakouských hranicích. Tyto namátkové kontroly byly posíleny a zpřísněny po zavedení dočasných hraničních kontrol mezi Německem a Rakouskem, které německá spolková vláda oznámila dne 13. září 2015 (Sobotka, 2015; Fiala, 2015). Ochrana vnitřních hranic ČR byla dočasně obnovena v souvislosti s onemocněním COVID-19, které se v letech 2020 až 2021 dotklo prakticky celého světa. Vláda ČR tak reagovala na bezprostřední ohrožení veřejného pořádku a vnitřní bezpečnosti v důsledku šíření epidemie. Opatření se týkala pozemní i vzdušné hranice (Dočasné znovuzavedení ochrany vnitřních hranic ČR, 2020).

K poslednímu dočasnému znovuzavedení ochrany vnitřní hranice ČR se Slovenskou republikou přistoupila vláda dne 29. září 2022. Příčinou bylo prudké zvýšení tranzitní nelegální migrace přes území našeho státu. Od začátku roku 2022 do 25. září 2022 Policie

ČR na našem území zajistila 11 983 tranzitních nelegálních migrantů. Šlo o významně vyšší počty, než které policie zaznamenávala v roce 2015, kdy evropská migrační krize vrcholila. V roce 2022 došlo k nové migrační krizi. Stalo se tak v důsledku znovu silící migrační vlně především přes balkánskou trasu, která byla příčinou migrační krize již v roce 2015. Do této situace se samozřejmě promítl i příliv uprchlíků z Ukrajiny způsobený ruskou vojenskou agresí vůči Ukrajině, kterou Rusko zahájilo 24. února 2022 (Bocán, 2022).

Opatření na hranicích se Slovenskem byla zavedena do 4. února 2023. Od tohoto data spočíval výkon služby Policie ČR na vnitřních hranicích ČR se Slovenskem v provádění namátkových kontrol. Kontroly byly prováděny na vytipovaných místech na základě aktuální situace a místní znalosti v souladu s článkem 23 Schengenského hraničního kodexu. Od 5. února 2023 nebylo možné oprávnění související s dočasným znovuzavedením kontrol na vnitřních hranicích ve smyslu zákona číslo 191/2016 Sb., o ochraně státních hranic využívat (Znovuzavedení kontroly na hranicích se Slovenskem, 2022).

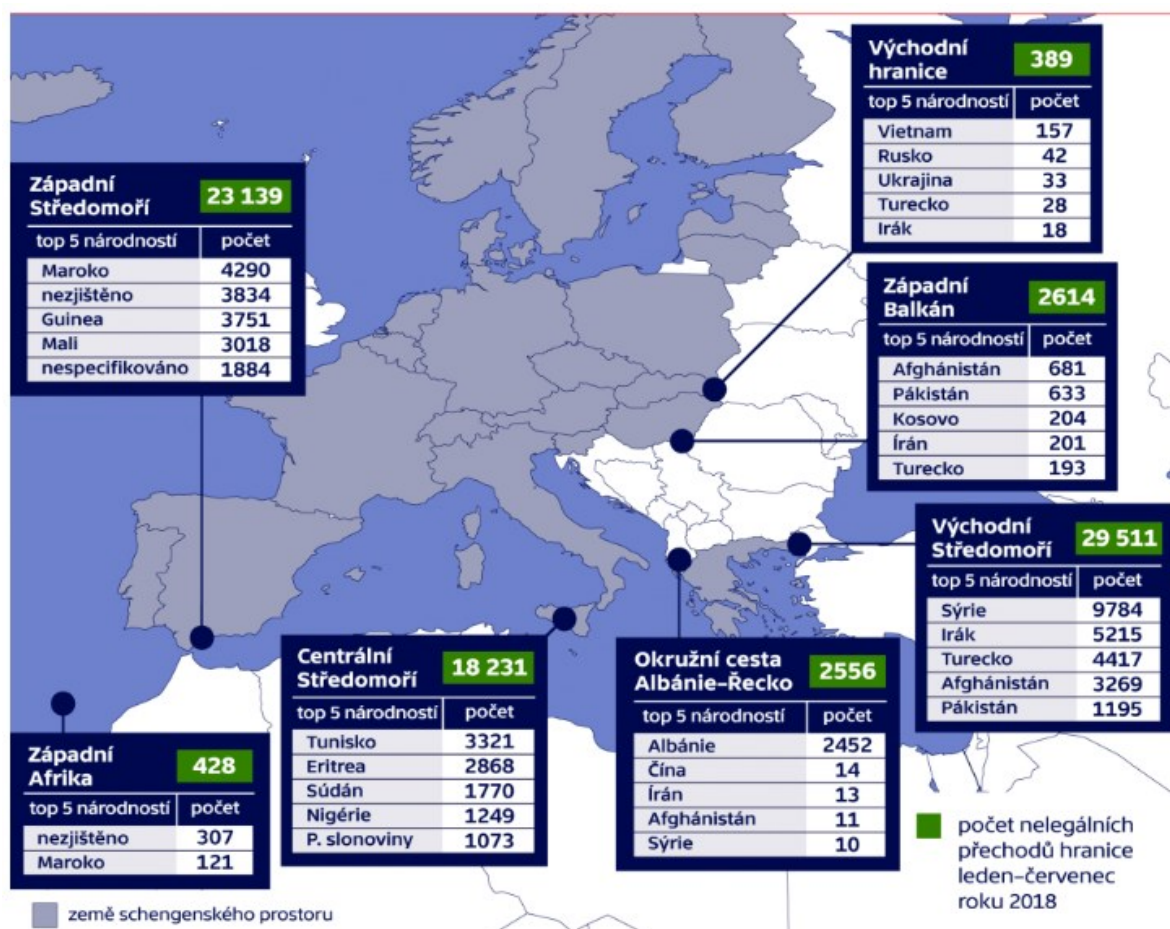

Obrázek 3 Místa určená k překračování vnitřních hranic Česka se Slovenskem. (Znovuzavedení kontroly na hranicích se Slovenskem, 2022).

Z důvodu velkého nárůstu tranzitní nelegální migrace přes území ČR, kterou umocnil příliv uprchlíků z Ukrajiny vyhlásila vláda ČR od 4. března na dobu 30 dnů nouzový stav. Následně byl nouzový stav opakovaně prodlužován až do 30. června 2022. Vyhlášení nouzového stavu vládě umožnilo především rychleji a snáze řešit problém s příjmem a ubytováním uprchlíků z Ukrajiny (ČTK, 2022).

6.4 Migrační trasy do Evropy

Migrační trasy jsou cesty, po kterých se zejména nelegální migranti dostávají do Evropy a následně do zvolených cílových zemí. Určitá část z nich se během své cesty pohybuje přes ČR. Cílové země, které si migranti nejčastěji volí jsou uvedeny v kapitole 3.2.1. Jedná se především o státy západní Evropy, které lze stále při pohledu na celou Evropu považovat za bohatší. Česko zůstává pro nelegální migranty z rizikových částí světa tranzitní zemí, jak tomu bylo i během evropské migrační krize v roce 2015 (Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2021, 2022).

Obrázek 4 Migrační trasy do Evropy. (ČT24, 2018)

FRONTEX uvádí sedm migračních tras: západoafrickou, západní středomořskou, centrální středomořskou, východní středomořskou, západobalkánskou, východní pozemní a Lamanšským průlivem (Migratory Routes, ©2023a). Rožňák a Kubečka (2018) zmiňují jako další trasu kruhovou cestu z Albánie do Řecka a trasu Apulie a Kalábrie.

Na obrázku 5 jsou některé zmíněné migrační trasy znázorněny. Je uvedeno i pět zemí, ze kterých migranti v období leden až červenec v roce 2018 překročili nelegálně hranice nejčastěji. Tyto údaje je možné využít pro vytvoření si představy o počtech nelegálního překročení hranic v souvislosti s počty nelegálního překročení hranic prostřednictvím východní pozemní trasy a západobalkánské trasy, které jsou uvedeny následně.

Západoafrická trasa vede přes Senegal a Gambii, Mauritánii, Západní Saharu, Maroko na španělské Kanárské ostrovy. Migranty je využívána pro nelegální vstup do Evropy prostřednictvím Kanárských ostrovů (Migratory Routes, ©2023a). Nejvíce je využívána obyvateli Maroka, Guineje a Pobřeží slonoviny (Rožňák a Kubečka, 2018).

Západní Středomořská trasa směřuje přes mořskou a pozemní hranici Španělska, kromě Kanárských ostrovů a slouží nelegálním migrantům ke vstupu do Španělska (Migratory Routes, ©2023a). Převážně je využívána osobami stejné národnosti jako západoafrická trasa (Rožňák a Kubečka, 2018).

Centrální středomořská trasa představuje část Středozemního moře mezi severní Afrikou a Itálií a migranti po ní proudí přes Libyi do Itálie a na Maltu. Nejčastěji po ní putují migranti z Tuniska, Nigérie, Somálska a Eritreje (Rožňák a Kubečka, 2018).

Východní středomořská trasa míří přes Turecko do Řecka, na Kypr a do Bulharska. Na této cestě jsou nejčastěji zaznamenáváni nelegální migranti ze Sýrie, Iráku, Turecka, Afghánistánu a Pákistánu (Migratory Routes, ©2023a).

Migrační **trasa Lamanšským průlivem** směřuje z evropského kontinentu do Velké Británie. Aktivita se na této cestě začala zvyšovat těsně před vystoupením Velké Británie z EU (31. 1. 2020) a výrazně vzrostla po přechodném období Brexitu v roce 2021. V tomto roce bylo zjištěno více než 52 000 nelegálních přechodů hranic na obou stranách průlivu. Ve srovnání s rokem 2020 se nelegální migrace zvýšila o 241 % (Migratory Routes, ©2023a).

Trasa Apulie a Kalábrie je v největší míře užívána migranty z Egypta, Turecka, Sýrie, Pákistánu a Afghánistánu při jejich cestě do Itálie nebo jiné cílové země v Evropě (Rožňák a Kubečka, 2018). Údaje o počtech nelegálních překonání hranic jsou započítávány do centrální středomořské trasy (Migratory Routes, ©2023a).

Kruhová nebo také **okružní cesta z Albánie do Řecka** je základní trasou pro migranty z Albánie, Afghánistánu a Sýrie (Rožňák a Kubečka, 2018).

Západobalkánská trasa po níž migranti nelegálně proudí do unijních států prochází Tureckem, Albánií, Bosnou a Hercegovinou, Černou Horou, Kosovem, Severní Makedonií a Srbskem. Je to také jedna z nejdůležitějších cest pro migranty. Nejvíce ji využívají migranti ze Sýrie, Albánie a Afghánistánu (Rožňák a Kubečka, 2018).

Východní pozemní trasa je tvořena asi 6 000 km dlouhou pozemní hranicí mezi východními členskými státy EU a Běloruskem, Moldavskem, Ukrajinou a Ruskou federací (Migratory Routes, ©2023a).

Trasa přes západní Balkán a východní pozemní trasa jsou v souvislosti s aktuální nelegální mezinárodní migrací i přílivem uprchlíků z Ukrajiny důležité z hlediska bezpečnosti obyvatelstva ČR. Z tohoto důvodu je o nich pojednáno podrobněji.

6.4.1 Východní pozemní trasa

Nelegální migrace zde byla podstatně menší než na ostatních trasách. Pro hraniční kontroly je stále tato trasa do Evropy velký problém. V roce 2021 zde bylo zaznamenáno 8 184 nelegálních přechodů hranic. Ve srovnání s rokem 2020 se jednalo o více než desetinásobný nárůst, který je přičítán k migrační krizi uměle vyvolané režimem v Bělorusku (Migratory Routes, ©2023a). První čtvrtletí roku 2022 znamenalo pro východní pozemní trasu největší nárůst migrace ze všech migračních tras. Přispěl k tomu i příliv uprchlíků z Ukrajiny způsobený ruskou vojenskou invazí vůči Ukrajině. Uprchlíci z Ukrajiny, kteří vstoupili do EU přes hraniční přechody nejsou zahrnuti do statistik o nelegálních vstupech. Někteří občané Ukrajiny se však snažili překročit hranici mezi hraničními přechody nelegálně (Růst nelegální migrace do EU, 2022). Za rok 2022 využilo východní pozemní cestu k nelegálnímu překročení hranic 6 127 migrantů (Migratory Map, ©2023). Podle statistických údajů UNHCR aktualizovaných k 31. lednu 2023 zaměřilo z Ukrajiny, kvůli zde probíhajícímu vojenskému konfliktu, do Evropy 8 046 560 uprchlíků. O dočasnou ochranu nebo obdobný evropský systém ochrany požádalo 4 823 326 běženců. V ČR je v souvislosti s žádostí o dočasnou ochranu k uvedenému datu registrováno 485 124 uprchlíků z Ukrajiny. Mezi žádostmi o dočasnou ochranu však může být zahrnuto více registrací jednoho žadatele, které učinil ve dvou nebo více zemích EU. Vzhledem k tomu jsou uvedené počty pouze odhadem, přestože bylo vynaloženo veškeré úsilí k ověření statistických údajů, které úřady poskytly (Situation Ukraine Refugee Situation, 2023).

6.4.2 Západobalkánská migrační trasa

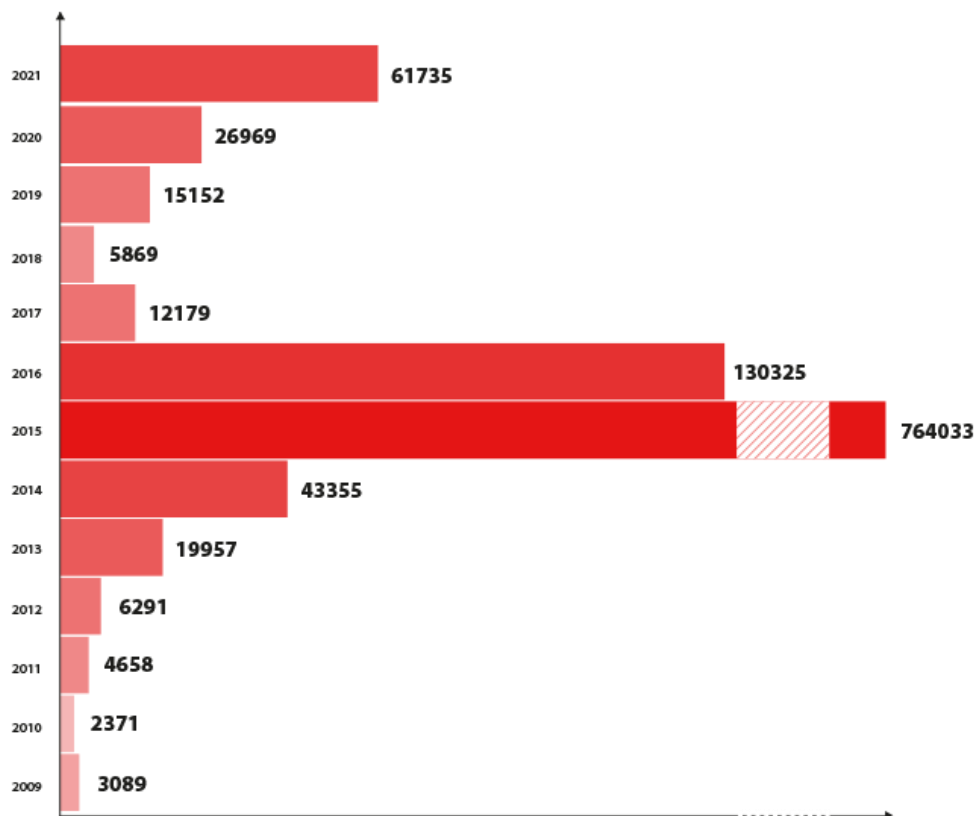
Západní Balkán je obklopen unijními státy a pro migranty mířící do EU především z Blízkého východu, Asie a Afriky je tato oblast důležitým průjezdním místem. Cesta přes západní Balkán je jednou z hlavních migračních tras do Evropy (Migratory Routes, ©2023a).

Obrázek 5 Balkánská cesta. (ČT24, 2016)

Migranty začala být trasa přes západní Balkán využívána ve zvýšené míře od jara roku 2015. Šlo především o osoby ze Sýrie, Iráku a Afghánistánu, kteří prchali před válkou nebo politickým pronásledováním. K nárůstu nelegální migrace přispěli do značné míry také obyvatelé Kosova, kteří se snažili dosáhnout na lepší životní podmínky. Tím došlo k umocnění již tak velké migrační vlny, kterou tvořili Syřané a Somálci (Rožňák a Kubečka, 2018). Směr kudy balkánská trasa vedla se během migrační krize v období let 2014–2016 měnil. Přes řecké ostrovy, Makedonii, Srbsko a Maďarsko vedla do podzimu 2015, kdy Maďarsko svoji hranici se Srbskem a Chorvatskem pro migranty jednostranně uzavřelo a vybudovalo zde ploty. Maďarsko bylo prvním unijním státem, který měl povinnost přijímat žádosti o azyl a zajistit potřebné ubytování. Přesto, že se EU snažila vyvíjet aktivity ke snížení přílivu migrantů, její činnost nepřinášela potřebný efekt. Kvůli plotům na maďarsko-srbské hranici putovali migranti ze Srbska do Chorvatska a následně do Slovinska a Rakouska. V březnu 2016 došlo k uzavření dohody mezi EU a Tureckem o vracení nelegálních migrantů z řeckých ostrovů zpět do Turecka a západobalkánská trasa byla EU

prohlášena za uzavřenou. K úplnému uzavření této migrační cesty však nedošlo (Jungwirth, 2017).

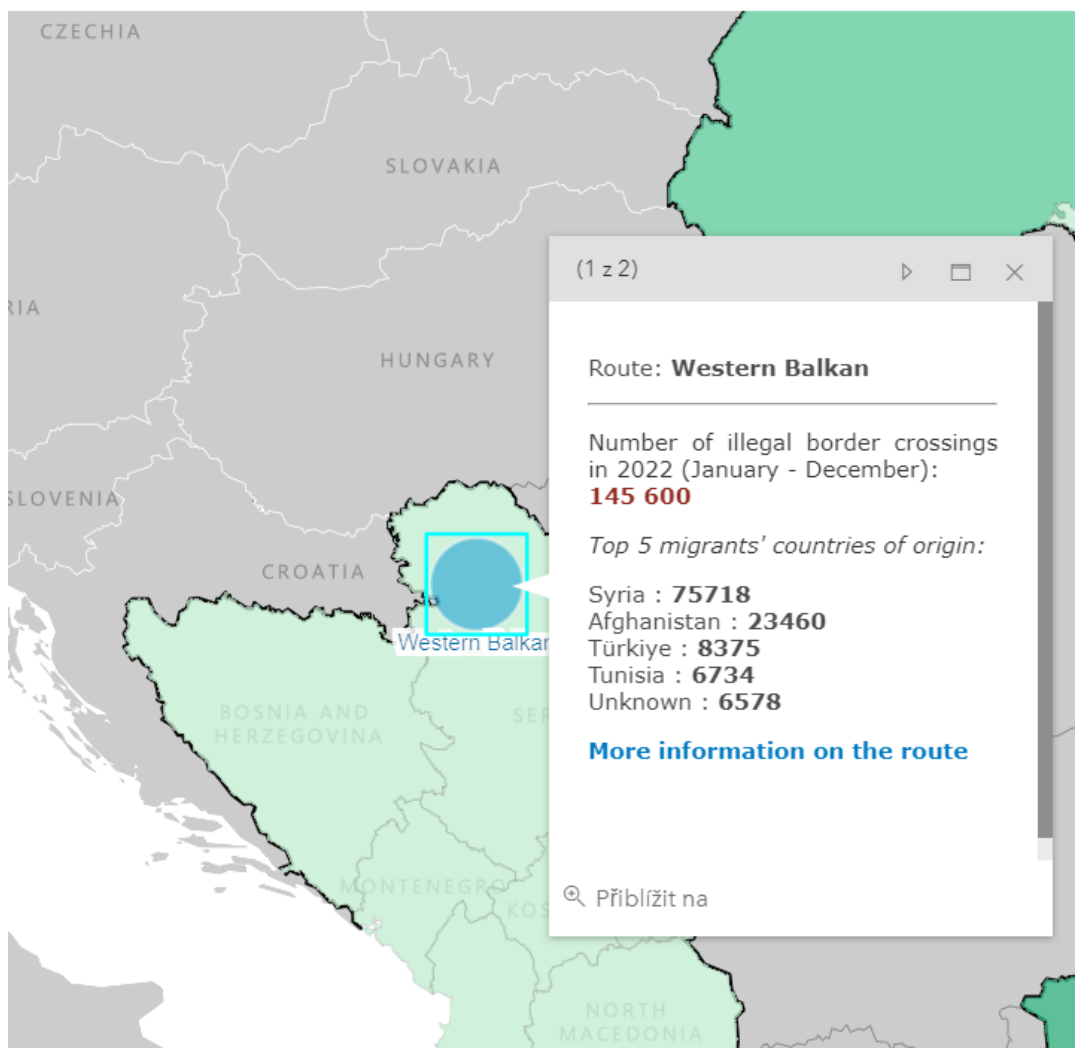
Obrázek 6 Nelegální překročení hranic na západobalkánské trase v číslech.
(Migratory Routes, ©2023b)

V roce 2015 západobalkánskou cestou do EU nelegálně vstoupilo 764 033 migrantů. V následujících letech počet nelegálních migrantů využívajících tuto trasu klesal, ale od roku 2019 se začal opět zvyšovat. Pro porovnání a lepší představu o situaci je vložen obrázek 6 s počty nelegálních přechodů na trase přes západní Balkán (Migratory Routes, ©2023b).

V době, kdy bylo čerpáno ze zdroje Frontexu Migratory Routes, (2023b), byl rok 2021 v použitém materiálu poslední, pro který byl stav migrace zpracovaný. Vzhledem k tomu není na obrázku 6 počet nelegálních překročení hranic do EU přes západobalkánskou trasu za rok 2022 znázorněn. Poslední aktuální stav byl získán z Migratory Map na webových stránkách Frontexu. V tomto materiálu byl stav migrace v Evropě na hlavních migračních trasách do EU za rok 2022 dne 9. února 2023 k dispozici. V období od ledna do prosince

roku 2022 bylo na trase přes západní Balkán zaznamenáno 145 600 nelegálních překročení hranic. Z pěti nejčastějších zemí původu to bylo 75 718 migrantů ze Sýrie, 23 460 z Afghánistánu, 8 375 z Turecka a 6 734 z Tuniska. U dalších 6 578 migrantů nebyla země původu zjištěna, viz. obrázek 8 (Migratory Map, ©2023).

Obrázek 7 Nelegální překročení hranic na západobalkánské trase v roce 2022. (Migratory Map, ©2023)

6.5 Současný stav nelegální migrace v ČR

Použité údaje a poznatky v této podkapitole vychází především z tiskové konference Policie ČR, na které policejní prezident genmjr. Mgr. Martin Vondrášek a ředitel ŘSCP brig. generál Mgr. Milan Majer popsali situaci v oblasti nelegální migrace na území ČR za období od 1. ledna 2022 do 31. prosince 2022.

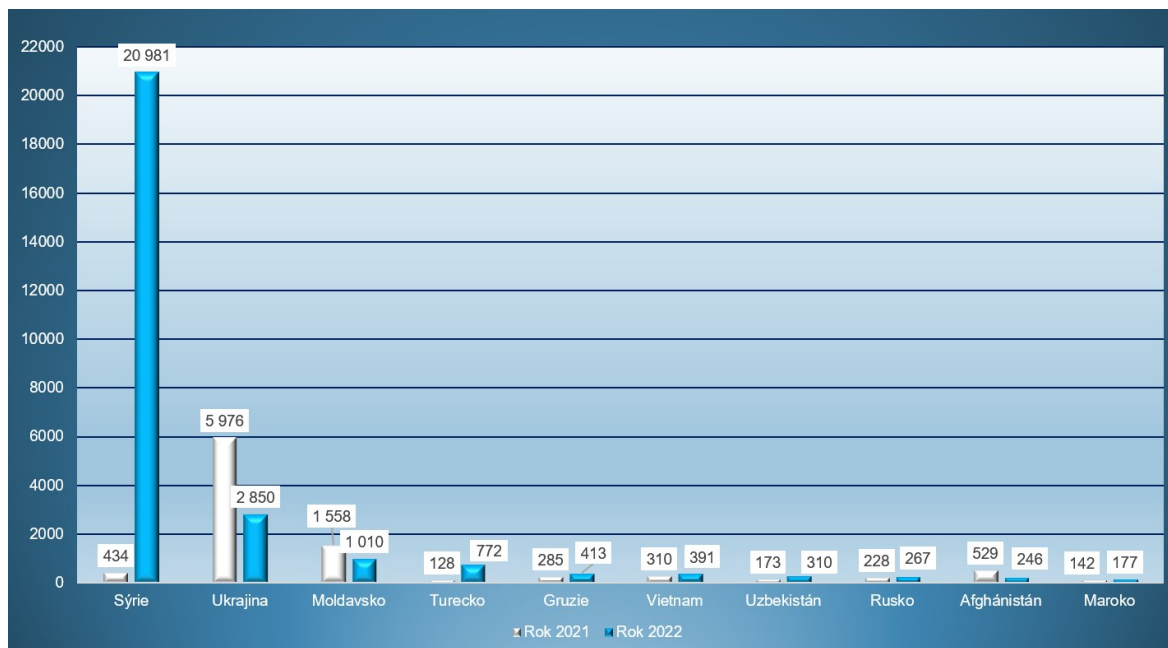
Vondrášek (2023a) ve své prezentaci uvádí, že v roce 2022 bylo na vnější schengenské hranici odhaleno přibližně 330 000 nelegálních příchodů, což ve srovnání s rokem 2021 představuje 64% nárůst, a jde tak o nejvyšší množství od roku 2016. Mezi důležitými migračními trasami do EU čelila největšímu náporu trasa přes západní Balkán, kde bylo zjištěno 145 600 vstupů (136% zvýšení). Podle Vondráška (2023a) se jedná o skutečnosti, které měly významný dopad na nelegální tranzitní migraci přes území ČR. Od začátku roku 2022 Policie ČR čelila výraznému nárůstu tranzitní nelegální migrace po území ČR. Do konce roku 2022 bylo na teritoriu ČR evidováno celkem 29 235 nelegálních migrantů. Ve srovnání s minulým rokem je to o 18 065 osob více, což představuje nárůst o 161,7 % (Vondrášek, 2023a; Majer, 2023a).

Obrázek 8 Vývoj nelegální migrace v ČR.
(Majer, 2023a)

Počet osob zjištěných při nelegálním pobytu (vnitřní hranice ČR) v roce 2022 byl 29 034, což představuje 99,3 % z celkového počtu nelegálních migrantů. Při nelegální migraci přes vnější schengenskou hranici (mezinárodní letiště ČR) bylo odhaleno 201 osob, tedy 0,7 % z celkové nelegální migrace. Oproti roku 2021 je to o 134 méně (Vondrášek, 2023a).

V grafu na obrázku 9 je uvedeno deset států jejichž občané se nelegální migrace v roce 2022 dopouštěli nejčastěji. Je uvedena celková migrace bez rozlišení sledovaných kategorií migrace. Pro srovnání je uveden i rok 2021 (Majer, 2023a).

Obrázek 9 Nelegální migrace – TOP 10 států.
(Majer, 2023a).

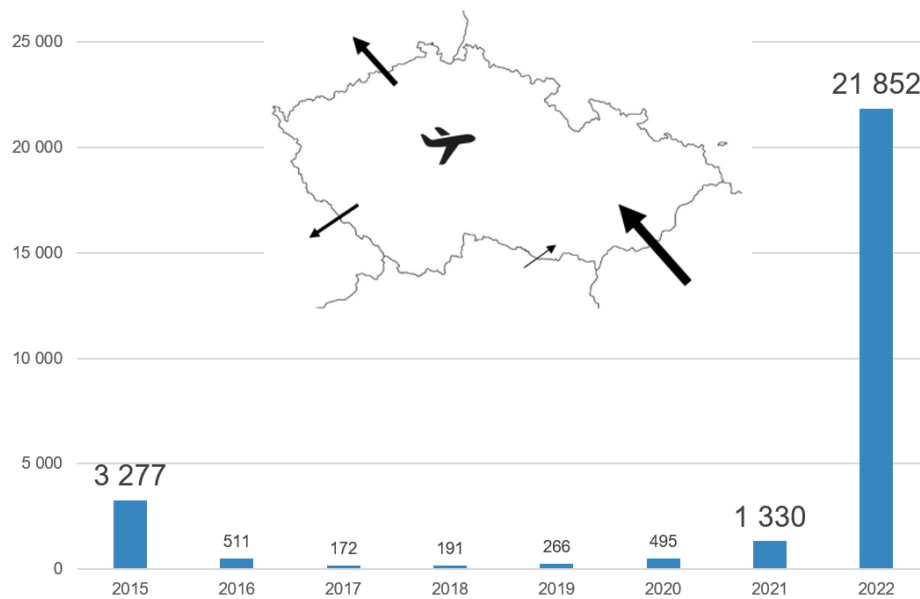
Velké zvýšení nelegální migrace v roce 2022 bylo způsobeno zejména přílivem uprchlíků ze Sýrie u nichž mezinárodní právo vzhledem k aktuální politické a bezpečnostní situaci v jejich zemi nedovoluje jejich navrácení domů. Do Evropy přicházeli nejčastěji občané třetích zemí, kteří využívali především západobalkánskou trasu. Migranti směřovali z Blízkého východu přes Egejské moře a dále přes Řecko, případně Severní Makedonii nebo přes Bulharsko do Srbska a potom do Maďarska. Z Maďarska postupovali do Rakouska nebo přes Slovensko a ČR dále do států západní Evropy. Ve statistikách kriminality se zatím toto výrazné zvýšení tranzitní nelegální migrace neprojevalo. Migranti o mezinárodní ochranu na území ČR prakticky nežádali. Na základě vyhodnocení bezpečnostní situace v důsledku tohoto prudkého zvýšení tranzitní nelegální migrace přes ČR vydala dne 29. září 2022 vláda ČR rozhodnutí o dočasném znovuzavedení ochrany vnitřní hranice ČR (Vondrášek, 2023a). O této dočasně obnovené ochraně vnitřní hranice ČR se Slovenskem a o době jejího trvání bylo již pojednáno v předchozí kapitole. Během těchto kontrol bylo na 251 km dlouhé hranici a 27 hraničních přechodech do konce roku 2022 odhaleno 9 404 migrantů a 140 převaděčů. Celkem bylo kontrolováno více než dva a půl milionu osob (Vondrášek, 2023b). Podle útvarů Policie ČR bylo vůbec nejvíce migrantů, kteří se nelegálně nacházeli na území ČR, zjištěno v Jihomoravském kraji (14 130, 48,3 %). Následovalo Krajské ředitelství Policie ČR (KŘP ČR) Zlínského kraje (6 241, 21,3 %), KŘP ČR hlavního města Prahy

(3 044, 10,4 %), útvary ŘSCP (1 085, 3,7 %) a KŘP Plzeňského kraje (985, 3,3 %). Jen tyto uvedené útvary vyhledaly 87 % osob ze všech, které byly v souvislosti s nelegálním pobytem odhaleny. V kontextu s nelegálním pobytem předložilo neregulérní cestovní doklad 259 osob. V porovnání s rokem 2021 to bylo o 44 méně. Podle výsledků provedených kontrol tak nejčastěji učinili občané Sýrie a to 131 migrantů, Moldavska 47 a Ukrajina 23 migrantů (Majer, 2023a). Neregulérní cestovní doklad je takový, který je nějakým způsobem napaden. Může jít o celkový padělek, o zneužití jeho podobnosti s jiným dokladem nebo o pozměněný doklad (Neregulérní doklady, ©2023).

Policie ČR za rok 2022 vydala 6 449 rozhodnutí o správním vyhoštění z území ČR. Správní vyhoštění cizince představuje jedno z nejvýznamnějších represivních opatření vůči cizincům, kteří neoprávněně vstoupí nebo pobývají na území ČR. Jeho součástí je i stanovení doby k vycestování a doby, po kterou nesmí cizinci vstupovat na území členských států EU. V komparaci s rokem 2021 se počet těchto rozhodnutí zvýšil o 1 462 případy. V největší míře šlo stále o Ukrajince (1 960 cizinců), potom o občany Sýrie (1 382 cizinců) a Moldavska (991 cizinců). V případě Ukrajinců se jedná zejména o osoby, které do 24. února 2022 na území ČR pobývaly neoprávněně. Rozhodnutí o správním vyhoštění, která jim byla vydána jsou sice pravomocná, ale v souvislosti s ozbrojeným konfliktem, který na Ukrajině probíhá, nevykonatelná. Podobné je to u občanů ze Sýrie (Vondrášek, 2023b).

Tranzitní nelegální migrace představuje podkategorii nelegálního pobytu na území ČR. V roce 2022 bylo při tranzitní nelegální migraci přes území ČR zjištěno celkem 21 852 migrantů. V porovnání s předchozím rokem to je o 20 522 osoby více, což znamená nárůst o 1 643 %. Z uvedeného celkového počtu bylo 21 639 (99 %) osob odhaleno v rámci pozemní hranice a 213 ve spojitosti se vzdušnou hranicí (Majer, 2023a).

Při tranzitní nelegální migraci bylo odhaleno 20 387 (36,8 %) migrantů ze Sýrie, což bylo ze všech národností nejvíce. Podle počtu odhalených to byli dále občané Turecka (487 osob, 29,6 %) a Afghánistánu (224 osob, 10 %). Ke své přepravě 2 830 migrantů využilo vlaky. Druhým nejčastějším dopravním prostředkem byly dodávky a mikrobusesy, které použilo 1 658 osob a dále osobní automobily v nichž jich cestovalo 1 144. V mnoha případech nebyl druh dopravního prostředku, který migranti pro přepravu použili zjištěn (Majer, 2023a).

Obrázek 10 Vývoj tranzitní nelegální migrace v ČR (2015 – 2022).
(Vondrášek, 2023a)

Nárůst využívání osobní železniční dopravy k tranzitní nelegální migraci přes území ČR byl zaznamenán již závěrem roku 2021. Rizikové spoje do ČR jsou ve směru ze Slovenska a Rakouska a ve směru z ČR se jedná o vlaky do Německa. Konkrétně jde především o trasu z Budapešti přes Bratislavu do Prahy a odtud do Berlína nebo Mnichova. Dále se jedná o spoje z Vídně přes Prahu do Berlína. Po silnici je jedním z hlavních směrů dálnice D2 ze Slovenska a po dálnici D1 dál do Německa, kdy migranti pokračují po dálnici D8 do Drážďan a Berlína nebo do Mnichova po dálnici D5 (Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2021, 2022).

Zásadní během celého roku 2022 byla intenzivní výměna informací se zahraničními partnery o nelegální migraci. V rámci řešení tranzitní nelegální migrace Policie ČR od 1. ledna 2022 realizovala správní vyhoštění občanů Sýrie. Od 21. června 2022 následně přistoupila k jejich zajišťování a umístování do Zařízení pro zajištění cizinců (ZZC) za účelem jejich předání v readmisním řízení na Slovensko. Vzhledem k tomu, že Slovensko neplnilo readmisní smlouvu musely být navýšeny kapacity v ZZC. Následně byl postup s nelegálními migranty ze Sýrie změněn a od 18. srpna 2022 jim byl vydáván výjezdní příkaz (Majer, 2023a).

7 BEZPEČNOSTNÍ RIZIKA MIGRACE PRO OBYVATELSTVO ČR

Pojem riziko byl vysvětlen v kapitole 5.4. Obecně lze konstatovat, že následkem rizika je vzniklá škoda. V Terminologickém slovníku MV ČR (2016) je v definicích pojmů hrozba a nebezpečí shodně uvedeno že hrozba i nebezpečí bývají zdrojem rizika. Z toho lze usuzovat, že pojem hrozba a nebezpečí mají ve vztahu k riziku stejný význam a lze je zaměňovat. Pokud se tedy máme věnovat rizikům migrace, je důležité identifikovat a popsat hrozby nebo chcete-li nebezpečí, které migrace může představovat a za určitých okolností tak vyvolat nežádoucí dopad na bezpečnost obyvatelstva ČR.

Ve Světové zprávě o migraci 2022 se uvádí, že v kontextu s předchozími Světovými zprávami a dalšími politickými a vědeckými publikacemi o mezinárodní migraci je patrné, že v průběhu času převládaly nejméně dva aspekty. Zaprvé to bylo konstatování, že se migrace, zejména imigrace, stala důležitým mezinárodním a národním politickým tématem. Zadruhé, že se veřejné mínění o migraci stále více polarizuje, přičemž prostor pro vyvážený a důkazy podložený dialog o migraci je pořád menší. I když se povaha veřejného mínění časem změnila, existuje všeobecná shoda, že se v posledních několika minulých letech toxicita debaty o migraci přiostrčila s tím, jak politika strachu a rozpolcenosti provází diskuzi (World Migration Report 2022, 2021).

Jakákoliv forma migrace má vliv na země, ze kterých lidé odchází i na ty kam směřují. Tento vliv může být pozitivní, ale také negativní. Problémem je především masová a nelegální migrace, které mají velmi negativní dopad na společnost. Představují hrozbu pro sociální, ekonomický a politický systém státu, bezpečnost státu a tím i pro psychiku obyvatelstva, které musí těmto aspektům čelit. Nejcitlivěji jsou domácím obyvatelstvem vnímány nepříznivé dopady migrace zejména na stav bezpečnosti státu. Tato situace může ovlivnit racionální vnímání a uvažování některých lidí a vést až k násilnému jednání (Porsche, 2019).

7.1 Sociální a ekonomické hrozby migrace

Teroristická organizace Islámský stát měla podle expertů v určité době k dispozici 250 000 nevyplněných iráckých pasů i zařízení na výrobu jednotlivých originálů. Na začátku roku 2015 tato teroristická organizace prohlásila, že Evropu zavalí více než půl milionem uprchlíků přes Libyi a současně přes Turecko vyšle 4 000 džihádistických bojovníků. Cílem těchto výroků bylo vyvolat strach mezi evropskými obyvateli (Vegrichtová, 2022). V cílových zemích vyvolává příchod migrantů rozporné reakce. Patří k nim mimo jiné nedůvěra a strach z neznámého. Na veřejnosti rezonují názory, že migranti berou domácímu

obyvatelstvu práci nebo že zvyšují kriminalitu. Místní mají obavy, že jim migranti vnutí tradice a mravy jejich země. Na některých místech vytváří migranti uzavřená společenství. Tyto izolované komunity mohou s postupem času znamenat nebezpečí v podobě stupňování nespokojenosti či radikalizace, která může vyústit až k násilným projevům. Patrné je to především u následných generací migrantů, které pocítují zklamání z omezených příležitostí k seberealizaci (Porsche, 2019). Existují názory, že migranti představují Trojského koně, který bude dříve nebo později příčinou kolapsu kulturních a duchovních hodnot Evropy (Bílý, 2018).

Příchodem migrantů se zvyšuje počet zájemců o pracovní místa. To je na jedné straně pozitivní pro zaměstnavatele, kteří si můžou vybírat z většího množství pracovních sil. Na druhé straně ale kvůli přetlaku pracovníků dochází ke snižování ceny práce i příležitostí, jak práci získat. Dochází k nelegálnímu zaměstnávání migrantů z jejichž práce se neodvádí v příslušném státě daně a pojistné. Současně s tím jsou porušována i práva samotných pracujících migrantů (Porsche, 2019). S migrací jsou však spojeny zahraniční investice, mezinárodní obchod, zahraniční studium, stáže, vysoce či nízko kvalifikovaní pracovníci, ale i kulturní a vědecká mezinárodní spolupráce. Zakázání imigrace by samo v podstatě představovalo pro stát ekonomickou hrozbu a ztrátu konkurenceschopnosti. Taková imigrační politika by se v rámci reciprocity asi dotkla svobody pohybu i občanů ČR (Audit národní bezpečnosti, 2016). Koser (2016) uvádí, že rozsáhlý srovnávací výzkum v průmyslově vyspělých zemích ukázal, že dopad imigrace na pracovní trh je pro místní obyvatelstvo přinejhorším neutrální a případně i pozitivní v tom, že může vytvořit ekonomický růst. Migrační vlna z roku 2015 svým charakterem představovala v podstatě nový jev masové migrace. Byla vyvolána lákavým evropským sociálním systémem, a ne potřebou pracovních sil nebo nabídkou pracovních míst (Janáčková et al. 2016).

7.1.1 Radikalizace a polarizace

Poslední migrační krize revitalizovaly v nových formách rizikové jevy, které odborníci nazývají sociální polarizace a reciproční radikalizace. Polarizaci lze formulovat jako mentální konstrukt založený na vnímání sebe z pohledu my versus oni. Během polarizace převládají názory o vzájemných rozdílech mezi lidmi a úmyslně je popíráno vše co mají obě strany společné. Následně se polarizace projevuje negativními postoji proti vybraným jedincům, které mohou v krajních případech vyústit v nenávistnou rétoriku („*hate speech*“) nebo dokonce ve zločiny z nenávisti („*hate crime*“). Pokud je k výměně nenávistných názorů využíváno virtuální prostředí internetu, hovoříme o masovém šíření kybernetické

nenávisti („*cyberhate*“). Teroristé využívají k radikalizaci a získávání nových sympatizantů propracované a osvědčené manipulativní techniky. K šíření svých ideologických myšlenek využívají moderní informační a komunikační technologie a snadnou dostupnost v online prostoru. Všeobecně se stupňující komunikace ve virtuálním prostředí a současná bouřlivá a nejistá doba představuje ideální prostředí pro šíření radikalizace, která vzájemně podněcuje menšinovou i majoritní část společnosti. Z odborného hlediska lze tento stav nazývat reciproční neboli vzájemnou radikalizací. V takové atmosféře může u jednotlivců nebo i skupin dojít k radikalizaci směřující k násilným projevům (Vegrichtová, 2022).

Strach z kulturních, náboženských a národnostních odlišností se může v určitých krajních situacích vystupňovat v projevy násilí a ohrozit bezpečnost ve státě. V důsledku evropské migrační krize v roce 2015 byly vedeny bouřlivé diskuse o možných bezpečnostních rizicích migrace, které je možné rozdělit do dvou základních směrů. První zohledňuje možnost zapojení některých žadatelů o azyl do teroristických činností v uprchlických zařízeních. V úvahu je brána jejich větší náchylnost k radikalizaci v takovém prostředí a vliv teroristické propagandy. Obavy z infiltrace teroristů do evropských zemí účelovým zneužitím migračních tras a uprchlické krize vzrostly také v souvislosti s teroristickými útoky, ke kterým v poslední době v Evropě došlo. Na to je upozorňováno především v kontextu s džihádistickým a islamistickým terorismem jejichž organizace provedly v posledních dvaceti letech nejzávažnější útoky (Vegrichtová, 2022).

Džihádismus představuje násilný podproud salafismu, obrozeneckého hnutí sunnitských muslimů, které odmítá demokracii a volené parlamenty a tvrdí, že lidské zákonodárství je v rozporu s Božím postavením jako jediným zákonodárcem. Džihádisté usilují o vytvoření islámského státu, který by se řídil výhradně islámským právem šaría, jak si ho vykládají oni sami. Hlavními představiteli džihádistických skupin jsou síť al-Káida a samozvaná teroristická skupina Islámský stát (Europol, 2022).

Je možné se oprávněně domnívat, že u současných migrantů může dojít za určitých okolností k jejich radikalizaci. Impulzem můžou být určité osobité zkušenosti a vazby na zemi původu, zážitky z jejich cesty, ale i komplikace v souvislosti s integračním procesem nebo negativní reakce většinové společnosti. Druhý aspekt jsou stupňující se projevy násilí pravicových extremistů namířené proti migrantům. Oba jevy jsou navzájem propojené a mohou se vzájemně podmiňovat a posilovat. Problematická integrace způsobená předsudky a nepřístupností většinové společnosti, které mohou vyvolat pocity sociálního vyloučení, diskriminace a nerovnosti jsou všeobecně považovány za faktory radikalizace. Vždy však

nemusí mít tak zcela zřetelné rysy (Vegrichtová, 2022). Předcházet napětí ve společnosti, které může přerůst až k násilí nebo jiné trestné činnosti je možné vhodně nastavenou a účinnou integrační politikou. Takový systém ovšem znamená nezanedbatelné finanční prostředky a zátěž pro státní rozpočet.

7.1.2 Infekční onemocnění

Migrační krize v roce 2022 měla dopad i na zdravotnictví. Zdravotnictví ČR sehrává velmi důležitou roli v omezování šíření infekčních onemocnění, která představují hrozbu, a tím i potenciální riziko pro obyvatelstvo ČR. Kromě infekčního onemocnění COVID-19, které se od konce roku 2019 stalo problémem prakticky celého světa, jsou pro obyvatele ČR hrozbou i další infekční onemocnění. Podle Státního zdravotního úřadu bylo v roce 2022 v ČR zaznamenáno 292 nových případů infekce HIV. Jde o dosud nejvyšší zjištěný počet této infekce za celou dobu sledování od roku 1985. V kontextu s ozbrojeným konfliktem na Ukrajině přišlo během prosince 2022 do HIV center 17 nově HIV pozitivních uprchlíků z Ukrajiny. Jednalo se o 8 mužů a 9 žen. Celkem bylo od března do prosince 2022 včetně evidováno 578 HIV pozitivních osob z Ukrajiny se statutem uprchlíka. Bylo to 198 mužů, 380 žen a 20 dětí do 15 let (11 chlapců a 9 dívek). Většina uprchlíků (asi 90,5 %) se s HIV dosud léčila na Ukrajině. V systému sledování HIV/AIDS v ČR jsou uprchlíci registrováni odděleně od občanů ČR a residentů (Trendy vývoje a výskyt HIV/AIDS v ČR – předběžná zpráva za rok 2022). Podle Evropského centra pro prevenci a kontrolu nemocí lze u uprchlíků z Ukrajiny očekávat mimo jiné tuberkulózu, dětskou obrnu a spalničky, kdy se jedná o vysoce nakažlivá virová onemocnění. Mezi další infekční onemocnění, která v souvislosti s migrací můžou zejména v poslední době představovat hrozbu pro obyvatele ČR patří například opičí neštovice, jejichž šíření bylo od 16. května 2022 zaznamenáno v mnoha zemích světa. Od 20. května 2022 bylo v EU hlášeno 456 potvrzených případů a z toho šest v ČR. V zemích mimo EU a Evropský hospodářský prostor bylo ve stejném období hlášeno 295 dalších potvrzených případů. Dále se může jednat o akutní hepatitidu neznámé etiologie u dětí do 16 let, kdy k 30. květnu 2022 bylo v evropském prostoru zaznamenáno 304 případů. Jako další lze uvést cholera jejíž vypuknutí v letech 2021 a 2022 ohlásilo několik zemí v Africe. Hlášena byla ale i v Afghánistánu, což je stát zařazený mezi deset zemí ze kterých do ČR v roce 2022 přišlo nejvíce nelegálních migrantů, viz. předchozí část práce (Communicable Disease Threats Report, 2022).

Předcházet šíření infekčních nemocí v Evropě v souvislosti s migrací by bylo možné vytvořením evropského rámce všeobecné zdravotní péče pro migranty, který by aktivně

nabízel včasné testování a očkování. Realizace by probíhala prostřednictvím programů testování na více nemocí a preventivního očkování, které by bylo integrováno do stávajících zdravotnických systémů. V souladu s politikami Evropského centra pro prevenci a kontrolu nemocí, které se týkají zdravotní péče o migranty, by měly být komunitní preventivní programy zdravotní péče poskytovány jako součást všeobecné zdravotní péče. Omezování dostupnosti zdravotních služeb pro migranty může ve výsledku hrozit zvýšením celkových nákladů na zdravotní péči pro místní obyvatelstvo (Baggaley et al., 2022).

Včasná a preventivní péče často šetří náklady, protože efektivně brání přenosu infekcí a tím i šíření nemocí a vzniku epidemií. Je nepochybné, že pro zajištění ochrany života a zdraví obyvatelstva ČR je nutné učinit ze strany příslušných orgánů patřičná opatření, která však budou znamenat i odpovídající finanční výdaje.

7.2 Hrozby pro politický systém

Dopady migrace na bezpečnost a pomyslná či skutečná spojitost s terorismem je součástí nejen vzrušených debat, ale i politických diskuzí v rámci předvolebních kampaní. Patrné to bylo i v ČR, kdy některé politické strany včlenily protiimigrační téma do svých předvolebních diskuzí. Otázky migrace se staly vděčným tématem mnoha extremistických či populisticky zaměřených stran. Určité názory a stereotypní myšlenky se staly součástí veřejného mínění. Debaty poukazující na problémy migrace v evropských státech vedly ke zvýšení krajně pravicového extremisticky motivovaného násilí a názorové rozpolcenosti veřejnosti (Vegrichtová, 2022). Dalším možným dopadem na politiku státu je vytváření etnických volebních bloků mezi přistěhovalci. Například sovětští Židé v Izraeli, kteří tvoří asi 15 procent izraelských voličů rozhodujícím způsobem od roku 1992, ovlivnili výsledky všech voleb. Podobně významně se v Německu v těsných volbách v roce 2002 ukázal volební blok 350 000 Němců tureckého původu (Koser, 2016).

Nezanedbatelnou hrozbou pro stát a jeho politický systém je využívání migrace jakožto nástroje v mezinárodních vztazích. S cílem destabilizovat EU organizovalo Bělorusko od začátku roku 2021 prostřednictvím leteckých společností přepravu migrantů ze Sýrie, Iráku nebo Jemenu do Běloruska. Odtud byl proud migrantů následně směřován k vnější hranici EU. ČR takové jednání odsoudila a humanitárně, finančně i expertně podpořila Litvu, Polsko a Lotyšsko, které byly touto situací nejvíce postiženy. Politická podpora byla vyslána i do třetích zemí, jejichž občané byli k těmto účelům zneužíváni (Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky 2021, 2022).

7.3 Hrozba zvýšené kriminality

Lze konstatovat, že hrozby související s migrací a jejich dopady nelze úzce vztahovat jen na určitou oblast společnosti. Jejich účinek na dílčí část společenských zájmů se ve výsledku vždy projeví na bezpečnosti státu jako celku.

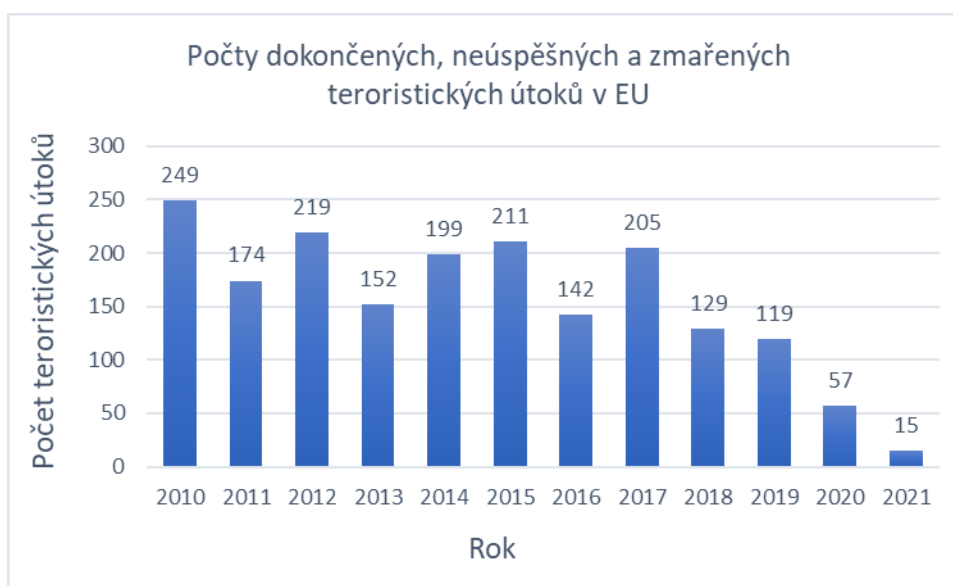
Na bezpečnostní stránky migrace upozorňuje v ČR Audit národní bezpečnosti jako jeden z hlavních vládních dokumentů, o kterém již bylo pojednáno. V Auditě národní bezpečnosti (2016) se uvádí, že hrozbu může v určitých případech představovat individuální nebo masová imigrace, neřízená migrace a neúspěšná integrace. V případě individuální migrace se může jednat o terorismus, organizovaný zločin, ale také o šíření infekčních nemocí, kultury a tradic neslučitelných s našim právem nebo neochota k integraci. Hromadná neregulovaná imigrace může vést k občanským nepokojům nebo radikalismu na straně příchozích i místního obyvatelstva (Audit národní bezpečnosti, 2016). Určitá část odborníků klade důraz na hraniční kontroly jako prostředek k odhalení teroristů. Vychází z předpokladu, že nekontrolovaná migrace může vytvářet prostor k pronikání teroristů a kriminálně zavadových osob do vybraných zemí jejich zájmu. Takové osoby chtějí zůstat neodhalené a vzhledem k tomu pro to udělají cokoli. Z jiných odborných studií vyplývá, že protiteroristická opatření nelze stavět pouze na hraničních kontrolách migrantů, i když jde o významný prvek zajištění bezpečnosti státu. Současně však nelze tvrdit, že by tento postup v boji proti terorismu byl neúčinný. Většiny teroristických činů spáchaných v poslední době v Evropě se dopustily osoby, které se na území daného státu narodily a žily tam ještě před provedením tohoto násilného činu. V případě cizinců šlo zpravidla o osoby pobývající na území státu legálně. To rovněž nehovoří v prospěch hraničních kontrol i zdůrazňování souvislostí mezi migrací a terorismem (Vegrichtová, 2022). Trčka (2021) uvádí, že úporné omezování migrace nebezpečí terorismu nebo zvyšování kriminality nevyřeší. Naopak tyto snahy mohou případně i přispívat ke zhoršování bezpečnostní situace, protože se vlastně podílí na zvyšování zájmu po organizované kriminalitě například ve formě převaděčství. Podle Trčky (2021) je z pohledu morální filosofie omezování imigrace v liberální demokracii možné pouze v omezeném rozsahu v případech, kdy je reálně ohrožena bezpečnost obyvatel.

Autor práce je toho názoru, že kontroly na státních hranicích ČR je třeba provádět v maximální možné míře v kontextu s aktuální bezpečnostní situací a formou, kterou právní předpisy EU umožňují.

7.3.1 Terorismus

Společnost je velmi citlivá na trestnou činnost páchanou ze strany migrantů. V Auditě národní bezpečnosti (2016) je v souvislosti s migrací uváděn terorismus a organizovaný zločin. Terorismus má spoustu definic, ale obecně lze za terorismus považovat politicky, nábožensky či jinak ideologicky motivované jednání, které užívá násilí či jeho hrozbu zejména za účelem vyvolání strachu ve společnosti se záměrem dosažení určitých cílů. Hrozbu terorismu nemůže v současné době zcela vyloučit žádná země (Audit národní bezpečnosti, 2016).

V grafu 1 jsou uvedeny počty dokončených, neúspěšných a zmařených teroristických útoků, které státy EU oznámily v letech 2010 až 2021. Do statistických údajů z let 2010 až 2019 jsou započítány i data ze zemí Spojeného království (Infografika –Terorismus v EU: fakta a čísla, 2023).

Graf 1 Počty dokončených, neúspěšných a zmařených teroristických útoků v EU (2010–2021). (Infografika –Terorismus v EU: fakta a čísla, 2023). Vlastní úprava.

Z patnácti teroristických útoků, které státy EU v roce 2021 zaregistrovaly bylo jedenáct motivovaných džihádem. Z uvedeného celkového počtu teroristických útoků byly čtyři dokončené a z těchto byly tři džihádistské a jeden levicový (Europol, 2022).

Dne 23. dubna 2021 spáchal džihádistský teroristický útok ve Francii v Rambouillet tuniský občan, který na policejní stanici pobodal a usmrtil policejního úředníka. Druhý útok provedl občan Maroka dne 17. září 2021 v Roldánu u Torre Pacheco ve španělské Murcii, kdy najel

vozidlem do terasy restaurace a usmrtil jednu osobu a pět dalších zranil. Třetí případ uskutečnil syrský útočník 6. listopadu 2021 ve vlaku jedoucím z Pasova do Norimberku v Německu, kdy nožem poranil pět osob (Europol, 2022).

Dle stručně uvedeného způsobu provedení teroristických útoků motivovaných džihádem, které byly v roce 2021 v zemích EU provedeny je zřejmé, že útočníci ke spáchání používají běžně dostupné prostředky. Útoky byly směřovány na policistu i na civilní obyvatele.

Pro ČR je zásadní vymezení terorismu obsaženo v zákoně číslo 40/2009 Sb., trestní zákoník. Zde trestní odpovědnost za terorismus upravuje především § 311 Teroristický útok a § 312 Teror a § 312 Účast na teroristické skupině (Česko, 2009). S teroristickou hrozbou je v současné Evropě dáván do souvislosti hlavně islámský radikalismus reprezentovaný teroristickou organizací tzv. Islámský stát. V porovnání se zeměmi západní nebo severní Evropy je muslimů v ČR sice podstatně méně, ale jejich počet podle výsledků posledního sčítání obyvatelstva ČR, jak již bylo uvedeno stoupá (Audit národní bezpečnosti, 2016; Lhoťan, 2022).

V souvislosti s terorismem je nutné uvést teroristy, kteří jednájí samostatně, tzv. osamělé vlky. Jde o případy, kdy je útok proveden ze strany samostatně jednajícího aktivního teroristy. Dalším fenoménem jsou zahraniční bojovníci. Souvisí s cizinci, kteří se účastnili různých ozbrojených konfliktů např. v Sýrii, Iráku a podobně. Tyto zkušené bojovníky se na svoji stranu snaží získat i některé teroristické organizace. K verbování zahraničních bojovníků dochází i ve státech EU, ze kterých jich do míst ozbrojených konfliktů odešlo bojovat již několik tisíc. To představuje vážný problém především pro státy západní Evropy, protože tímto způsobem dochází k radikalizaci jejich občanů, kteří můžou být po svém návratu bezpečnostním rizikem. V minulosti již byly zaznamenány případy kdy se zahraniční bojovníci pohybovali přes území ČR. Důležité je uvést, že několik občanů ČR se účastní nebo se dříve účastnilo bojů na Ukrajině, a to v řadách obou bojujících stran (Audit národní bezpečnosti, 2016).

7.3.2 Organizovaný zločin

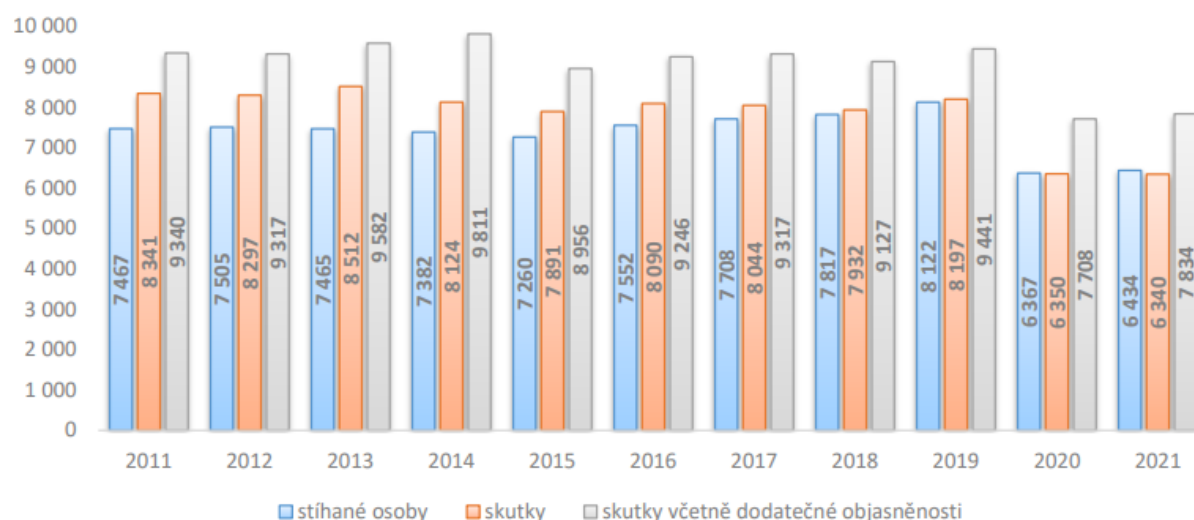
Organizovaný zločin v sobě zahrnuje mnoho druhů organizované kriminality. Organizovaný zločin je prováděn za účelem dosažení co nejvyššího zisku s vynaložením co nejmenších nákladů. Nemusí se jednat jen o hmotný zisk, ale i o snahu umocnit tento zisk prostřednictvím získávání vlivu na rozhodování státních orgánů nebo pronikáním mezi orgány trestního řízení a tím bránit své zájmy. Základní právním východiskem k potírání

organizovaného zločinu je v ČR zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, zákon. č. 141/1961 Sb., trestní řád, zákon č. 273/2008 Sb., o Policii ČR a další navazující a s danou problematikou související předpisy. V souvislosti s migrací je organizovaný zločin spojován především s organizováním nelegální migrace a převaděčstvím, s organizováním prostituce, kuplířstvím a obchodem s lidmi. Dále s paděláním dokladů, měny a zboží, s praním špinavých peněz, s vydíráním a loupežemi, s obchodem s drogami a se zbraněmi, s organizováním krádeží automobilů a bankovních podvodů (Audit národní bezpečnosti, 2016). V roce 2021 bylo zjištěno, že vznikají nové organizované skupiny mezinárodního charakteru se záměrem napomáhat k nelegální migraci. Tyto aktivity se týkaly i ČR. Členy těchto skupin jsou Ukrajinci, Syřané, Vietnamci, ale i občané ČR ze sociálně slabé vrstvy obyvatel (Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2021, 2022).

7.3.3 Trestná činnost cizinců v ČR

V době psaní této práce nebyla na webových stránkách Českého statistického úřadu statistika trestné činnosti cizinců v ČR za rok 2022 k dispozici. Potřebné informace pro tento rok byly čerpány z volně dostupných statistik na webových stránkách Policie ČR a z tiskové konference policejního prezidenta ke kriminalitě za rok 2022 zveřejněné tamtéž.

V roce 2022 bylo v ČR celkem evidováno 181 991 všech trestných činů. V porovnání s rokem 2021 to bylo o 28 758 trestných činů více a jedná se o 18,8% nárůst (Vondrášek, 2023c). Graf na obrázku 11 znázorňuje, jak se vyvíjela trestná činnost cizinců v ČR od roku 2011 do roku 2021 v ČR.

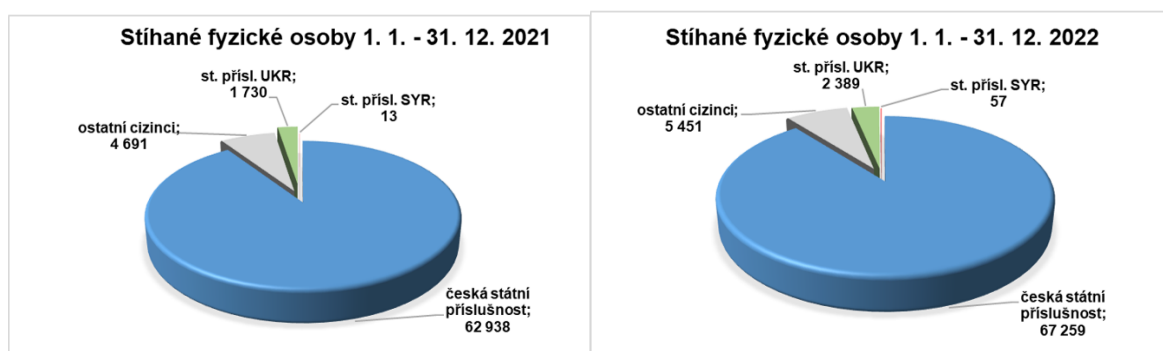

Obrázek 11 Vývoj trestné činnosti cizinců v ČR v letech 2011 – 2022. (Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2021, 2022)

Stíhanou osobou se rozumí osoba, proti které bylo v daném roce zahájeno trestní stíhání jako obviněného dle § 160 zákona č. 141/1961 Sb., trestního řádu. Registrovaný skutek je trestný čin, ve kterém byly ve sledovaném roce zahájeny úkony trestního řízení ve smyslu ustanovení odst. 3, § 158 zákona č. 141/1961 Sb., trestního řádu. Dodatečně objasněný skutek je trestný čin, který je registrovaný před sledovaným rokem a až v tom sledovaném roce je objasněn. Objasněný trestný čin je ten registrovaný skutek, pro který je ve sledovaném roce stíhaná alespoň jedna osoba (Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2021, 2022).

Od 1. října 2020 došlo v ČR ke zvýšení hranice škod a prospěchu u majetkových trestných činů. Nově je možné stíhání za majetkový trestný čin, pokud způsobená škoda dosáhne částku nejméně 10 000 Kč, místo předchozího limitu 5 000 Kč (Česko, 2020). Tím prakticky došlo k umělému snížení kriminality, protože v případě, že je způsobená škoda nižší než 10 000 Kč je skutek posuzován jako přestupek. Vzhledem k tomu jsou data o spáchaných trestných činech za rok 2020 neporovnatelná s jinými roky. Nutno ale dodat, že tato změna se dotkla především majetkových a hospodářských trestných činů.

Na statistiky kriminality z roku 2020 a 2021 měla vliv i pandemie Covid-19. Na následujícím obrázku je v grafu znázorněn počet stíhaných cizinců vzhledem k celkovému počtu osob stíhaných v ČR za daný rok. Zobrazeny jsou vybrané zájmové národnosti z pohledu legální i nelegální migrace. Pro porovnání jsou uvedeny i údaje za rok 2021 a 2022 (Vondrášek, 2023c).

Obrázek 12 Trestná činnost cizinců v ČR za rok 2021 a 2022. (Vondrášek, 2023d)

Pro širší a komplexnější analýzu jsou v tabulce níže uvedena data vyjadřující podíl trestně stíhaných cizinců na trestně stíhaných osobách v ČR od roku 2011 do roku 2021 v procentech.

Tabulka 1 Podíl cizinců na trestně stíhaných osobách v ČR v letech 2011–2021.

Rok	Celkem trestně stíhané osoby v ČR	Z toho trestně stíhaní cizinci	Podíl na trestně stíhaných v ČR v %
2011	114 975	7 467	6,5
2012	113 026	7 505	6,6
2013	117 596	7 465	6,3
2014	114 392	7 382	6,5
2015	101 597	7 260	7,1
2016	93 093	7 552	8,1
2017	86 787	7 708	8,9
2018	84 620	7 817	9,2
2019	85 730	8 122	9,5
2020	75 009	6 367	8,5
2021	69 373	6 434	9,3

(Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2021, 2022). Vlastní úprava.

Z uvedených statistických dat vyplývá, že ačkoliv celkový počet všech trestně stíhaných osob v ČR od roku 2011 do roku 2022 klesá, procentuální podíl trestně stíhaných cizinců se zvyšuje. Výjimkou je pouze rok 2013 a 2020, kdy se podíl trestně stíhaných cizinců v ČR na celkovém počtu všech stíhaných osob na našem území vyjádřený v procentech, proti předchozímu roku snížil. (Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2021, 2022). Na pokles počtu trestně stíhaných cizinců v ČR v roce 2020 měla pravděpodobně vliv i pandemie Covid-19.

V roce 2021 byl podíl cizinců na všech stíhaných osobách v ČR 9,3 % a v roce 2022 to bylo 10,5 %. Podíl cizinců se tak na páchaní trestných činů v ČR oproti loňskému roku zvýšil o 1,2 %. U občanů Ukrajiny se tento podíl zvýšil z 2,7 % na 3,2 %. To znamená, že podíl občanů Ukrajiny na páchaní trestné činnosti na území ČR vzrostl za rok 2022 o 0,5 %. Počet Ukrajinců na většinové populaci však vzrostl mnohem více (Vondrášek, 2023c).

V následující tabulce je uvedeno deset druhů trestných činů, kterých se cizinci v období od 1. ledna 2022 do 31. prosince 2022 v ČR dopouštěli nejčastěji.

Tabulka 2 Vybrané nejčastěji cizinci spáchané TČ v roce 2022.

Klasifikace trestného činu dle kriminalistických hledisek (§ ve smyslu zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku)	Počet skutků
Ohrožení pod vlivem návykové látky, opilství (§ 274, 360)	1522
Maření výkonu úředního rozhodnutí (§ 337)	1297
Dopravní nehody silniční nedbalostní (§ 143, 147, 148, 273, 274, 277, 360)	668
Krádeže prosté – v obchodech (§ 205)	319
Porušení práv k ochranné známce a jiným označením (§ 268)	312
Úmyslné ublížení na zdraví (§ 145–146a)	302
Padělání a pozměnění veřejné listiny (§ 348)	266
Neoprávněné opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku (§ 234)	239
Nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a jedy pro jiného (§ 283)	213
Nedovolené překročení státní hranice (§ 339-341, 343)	200

(Kriminalita dle TSK – podrobná sestava o počtech skutků a škodách na org. článku ČR, období 1. 1. – 31. 12. 2022, ©2023). Vlastní úprava.

7.3.4 Trestná činnost ve spojení s nelegální migrací

V roce 2022 bylo pro převaděčství, tedy pro trestné činy organizování a umožnění nedovoleného překročení státní hranice dle § 340 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, a pro napomáhání k neoprávněnému pobytu na území republiky ve smyslu § 341 téhož zákona, zahájeno stíhání proti 277 osobám. V porovnání s rokem 2021, kdy bylo pro uvedené trestné činy stíháno 52 osob, došlo k citelnému zvýšení. Z pěti států jejichž občané byli pro převaděčství v roce 2022 zadrženi nejčastěji to byli Ukrajinci 59 osob, občané Sýrie 43 případů, ČR 38 osob, Gruzie 14 a Turecko 13 osob. V období dočasného znovuzavedení ochrany vnitřních hranic ČR (od 29. 9. 2022 do 31. 12. 2022) bylo pro trestný čin organizování a umožnění nedovoleného překročení státní hranice podle § 340 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku zadrženo 140 osob. Na potírání trestné činnosti páchané

formou převaděčství je kladen velký důraz. Krom jiného i kvůli ohrožení života migrantů během jejich převozu, třeba na podvozcích nákladních automobilů nebo v dodávkách. Jsou zaznamenány případy, že jich v jednom takovém vozidle bylo i více než 30 (Majer, 2023a). V tabulce 2 je uvedeno, že v roce 2022 bylo v souvislosti s převaděčstvím spácháno 200 trestných činů. To znamená, že pro jeden takový skutek bylo stíháno více osob.

Další hrozbou a potenciálním rizikem pro obyvatelstvo ČR může být útěk cizinců ze ZZC. K uvedené události došlo například 7. února 2023 kdy se asi 30 cizinců za použití násilí pokusilo o útěk ze ZZC v Balkové na Plzeňsku. Policistům se podařilo většině cizinců v útěku zabránit, ale přesto jich asi třináct původem ze severní Afriky uprchlo. Během okamžité následné pátrací akce policisté několik dalších cizinců zajistili. Podle posledních informací zůstává na útěku jeden. Jednalo se o muže, kteří byli v ZZC zajištěni z důvodu realizace jejich správního vyhoštění do země původu. Nebyli tedy zajištěni z důvodu podezření z páčání trestné činnosti (Raindlová, 2023). Zde je třeba si uvědomit, že nelegální překročení státních hranic ČR není podle našich současně platných právních předpisů klasifikováno jako trestný čin, ale jako přestupek. Lze samozřejmě předpokládat, že na útěku ze ZZC může ze strany uprchlých migrantů k páčání trestné činnosti docházet a tím také může být ohrožena bezpečnost obyvatelstva ČR. V roce 2022 byla zaznamenána vysoká míra agresivity převaděčů, kteří převáželi migranty přes území ČR. Často nezastavovali policejním hlídkám, které chtěly provést kontrolu jejich vozidla. Pokoušeli se hlídkám ujíždět naráželi do policejních vozidel a najížděli na policisty. Při následném pronásledování docházelo k dopravním nehodám a k ohrožení nejen zakročujících policistů včetně dalších účastníků silničního provozu, ale i ostatních občanů. Některé dopravní nehody v souvislosti s pronásledováním převaděčů končily zraněním, v zahraničí dokonce i úmrtím. V zahraničí docházelo ze strany převaděčů i ke střelbě na pohraniční stráž (Majer, 2023b).

7.4 Finanční nároky migrace na stát

Masová migrační vlna nebo hromadný příliv uprchlíků může mít významný negativní dopad na ekonomiku státu. Zvýšené finanční výdaje státu nutné na řešení vzniklé situace může vést k sociálním nepokojům domácího obyvatelstva a vyústit až k politické destabilizaci státu. Finanční náklady spojené s řešením migrační vlny lze dělit do několika rovin. Především se jedná o náklady související s příchodem migrantů a náklady na jejich integraci do majoritní společnosti. Na prvním místě jde zejména o výdaje státu související se zajišťováním

nelegálních migrantů, ubytováním, poskytováním stravy a neodkladné lékařské pomoci do doby, než bude rozhodnuto, zda splňují podmínky pro udělení dočasné ochrany. V případě, že podmínky udělení azylu migranti nesplní, jsou vyhoštěni, což představuje zvýšené náklady na realizaci vyhoštění. Nárůst finančních výdajů bezpečnostních složek souvisí s náklady na prověřování migrantů žádajících o azyl a výdaji na zvýšenou ochranu státních hranic. Do této kategorie lze zařadit i náklady způsobené zvýšením kriminality ze strany migrantů. Ke zvýšení kriminality často dochází v důsledku střetu rozdílných kulturních a náboženských světů, které imigranti a domácí obyvatelstvo představují. Škody na zdraví a majetku obyvatelstva způsobené pácháním trestné činnosti cizinců se promítanou na výdajích obyvatelstva i státu. Požadavek společnosti na zajištění bezpečnosti obyvatelstva generují náklady na zvýšení počtu příslušníků bezpečnostních složek, především policistů. Další finanční náklady souvisí s jejich výcvikem, výstrojí a výzbrojí, materiálním a technickým zabezpečením. Náklady na integraci migrantů, kteří azyl získají tvoří především výdaje na ubytování, zdravotní péči a sociální pomoc ve formě finančních dávek. Dále se jedná například o náklady vynaložené na výuku českého jazyka cizinců v rámci jejich uplatnění na domácím trhu práce.

Na podporu integrace cizinců byla v návrhu státního rozpočtu ČR na rok 2023 vyčleněna částka 54 290 290 Kč. Další finanční prostředky na podporu integrace cizinců poskytují ze svých rozpočtů jednotlivá ministerstva dle kompetencí daného resortu (Česko, 2022).

Případné náklady státu způsobené migrací je možné demonstrovat i na výdajích, které ČR vynaložila v souvislosti s přijetím uprchlíků z Ukrajiny. Jak již bylo uvedeno ČR v roce 2022 vydala 473 215 uprchlíkům z Ukrajiny speciální dlouhodobé vízum za účelem strpění na území našeho státu (Vondrášek, 2023a). Od 24. února 2022, kdy Rusko zahájilo vojenskou invazi na Ukrajinu do konce ledna roku 2023 činily výdaje ČR a samospráv v souvislosti s příchodem ukrajinských uprchlíků 28,5 miliardy korun, přičemž 20,6 miliardy pocházelo ze státního rozpočtu. Na sociálních dávkách pro uprchlíky bylo vyplaceno 9,7 miliardy a výdaje na zdravotní péči představovaly částku 4,9 miliardy korun. Na zajištění ubytování uprchlíků bylo vynaloženo 4,5 miliardy korun (ČTK, 2023).

Konkrétní příklad zvýšení výdajů na zesílení ochrany státní hranice ČR lze ukázat v kontextu s dočasným znovuzavedením kontrol na vnitřní hranici ČR se Slovenskem. Uvedené opatření bylo realizováno od 29. září 2022 do 4. února 2023 v důsledku řešení masivního nárůstu tranzitní nelegální migrace přes území ČR. V prvních deseti dnech bylo do opatření na jednu dvanáctihodinovou směnu zapojeno až 500 policistů a 60 celníků. Náklady na

těchto deset dnů byly vyčísleny na 20 714 810 Kč (Bocán, 2022). Policisté od 29. září 2022 do 31. prosince 2022 v rámci opatření odsloužili 188 dvanáctihodinových směn. Celkem policisté za rok 2022 odsloužili na státních hranicích se Slovenskem více než 55 000 000 hodin, které mohli odsloužit ve svých domovských útvarech. To je také doba, kdy chyběli při zajišťování veřejného pořádku a bezpečnosti ve vnitrozemí (Vondrášek, 2023b).

Pokud budeme vycházet z nákladů vyčíslených Policii ČR na deset dnů opatření kontrol hranic zjistíme, že náklady na celé opatření mohly činit přibližně 267 000 000 Kč. Samozřejmě je nutné si uvědomit, že zvýšené náklady kvůli řešení migrační krize měly všechny orgány a instituce ČR, které se problematikou migrace zabývají.

Stát je nucen k ochraně obyvatelstva ČR před negativními vlivy nelegální migrace vynakládat nemalé finanční prostředky. K tomu, aby dostal své povinnosti a zajistil bezpečnost obyvatelstva však potřebuje nejen materiální vybavení, ale také dostatek způsobilého personálu.

Podle některých odborníků je imigrace pro domácí ekonomiku státu spíše přínosem jiní jsou opačného názoru. Lze předpokládat, že do názorů na ekonomické dopady migrace pro stát se budou promítat i osobní postoje k problematice migrace každého hodnotitele. Další otázkou je, zda je hodnocen vliv imigrace na ekonomiku státu z pohledu individuální nebo masové migrace. Příchod velkého množství migrantů v krátkém časovém období bude vždy znamenat pro stát velkou finanční zátěž s negativními dopady na rozpočet i celou ekonomiku státu.

8 POSOUZENÍ RIZIK MIGRACE NA BEZPEČNOST OBYVATELSTVA ČR

Cílem této práce je analyzovat a vyhodnotit možná rizika migrace pro obyvatele ČR a následně navrhnout doporučení pro minimalizaci vybraných rizik. V rámci analýzy budou posuzována zejména rizika související s nelegální migrací. V odborných kruzích není k analýze rizika přístupováno absolutně jednotně. Převažující koncepce chápe analýzu rizika jako postup rozdělený do dvou etap. První je identifikace rizik v podobě potenciálních událostí, které by mohly mít negativní, ale i pozitivní důsledky například na osoby, majetek a životní prostředí. Druhou fází je stanovení velikosti rizika z pohledu jeho dopadů a pravděpodobností jejich výskytu. Na analýzu rizika navazuje hodnocení rizika, které dává elementární informace pro rozhodování o přijatelnosti nebo nepřijatelnosti rizika případně o realizaci opatření k jeho snížení (Fotr a Hnilica, 2014). Stejně tak podle Šefčíka (2009) je základním principem hodnocení rizik rozhodnout, zda zjištěné riziko je nebo není možné přijmout. Je nutné posoudit, jestli již realizovaná nebo připravovaná bezpečnostní opatření jsou dostačující k udržení nebezpečí v mezích a požadavcích, které jsou určeny právními normami. V případě, že riziko přijmout nelze je třeba určit jaká opatření je nutné k jeho snížení na přijatelnou úroveň uskutečnit.

Metod pro provedení analýzy rizika existuje v současné době velké množství. V odborných kruzích se uvádí, že jich je několik stovek. Šenovský, Šenovský a Oravec (2020) uvádí, že existuje více než 650 různých metod analýz rizik. K těm, které jsou v bezpečnostním managementu často používány patří i What – If – „*analýza, co se stane, když*“ a jednoduchá bodová polokvantitativní metoda PNH.

Pro splnění cíle práce byla po konzultaci s vedoucím této diplomové práce zvolena metoda What – If a jednoduchá bodová polokvantitativní metoda PNH. Analýza rizik What – If byla použita k identifikaci rizik migrace, která mohou mít negativní vliv na bezpečnost obyvatelstva ČR. Zjištěná rizika byla poté vyhodnocena jednoduchou bodovou polokvantitativní metodou PNH a následně byla navržena doporučení a opatření pro minimalizaci rizik.

8.1 Použití metody What – If k identifikaci rizik migrace

Analýza rizika What – If je zavedená a v praxi často používaná kvalitativní metoda pro identifikaci a analýzu rizik. Představuje relativně snadný a efektivní způsob identifikace

rizika. Postup analýzy je založen na diskusi, při které zkušenosti a s danou problematikou seznámení členové týmu pokládají otázky „*co se stane když*“ za určité situace nebo stavu na které následně odpovídají formou odhadů možných následků. Jde tedy o hledání potenciálních dopadů u vybraných hrozeb na hodnoty, které chceme chránit (Šefčík, 2009).

Aplikací metody What – If byla identifikována potenciální rizika, která mohou v souvislosti s migrací nastat. Tato rizika byla vložena do levého sloupce tabulky – tabulka 3. Do pravého sloupce tabulky 3 byly ke každému vybranému riziku přiřazeny možné dopady, k nimž dojde v případě, že se identifikovaná rizika uskuteční.

Tabulka 3 Identifikace rizik metodou What – If

Rizika migrace pro bezpečnost obyvatelstva ČR	
Potenciální riziko (What – If – „<i>Co se stane když...</i>“)	Dopady na bezpečnost obyvatelstva
přijde velkého množství migrantů v krátké době? (masová migrační vlna)	Přetížení kapacit složek a zařízení k řešení migrace, přetížení služeb k poskytování základních životních potřeb a zdravotní péče, výrazně zvýšené výdaje z rozpočtu státu, růst kriminality, škody na životech, zdraví a majetku, protesty většinové společnosti, radikalizace jedinců i společnosti.
migranti budou nelegálně přecházet hranice za pomoci převaděčů?	Přetížení Policie ČR, vyšší náklady státu na realizaci návratů migrantů, růst kriminality, ohrožení BESIP, sociální nepokoje.
bude docházet k individuální nelegální migraci?	Vyšší náklady státu na realizaci návratů migrantů, zvýšená kriminalita.
dojde k radikalizaci migrantů a následnému teroristickému útoku?	Ztráty na životech na zdraví a majetku, strach mezi lidmi, nepokoje, radikalizace společnosti.
migranti budou šířit nenávistné ideologie?	Strach ve společnosti, psychické problémy, škody na zdraví, radikalizace jednotlivců a skupin obyvatelstva.

Tabulka 3 Identifikace rizik metodou What – If (pokračování)

Rizika migrace pro bezpečnost obyvatelstva ČR	
Potenciální riziko (What – If – „Co se stane když...“)	Dopady na bezpečnost obyvatelstva
migranti nedovoleně přepravují a obchodují se zbraněmi?	Snadný přístup ke zbraním bez příslušných oprávnění, zvýšená kriminalita, snížení bezpečnosti ve státě, poškozená ekonomika státu.
migranti převážejí a prodávají drogy?	Zvýšená kriminalita, škody na životech a zdraví obyvatel, náklady na léčbu.
migranti využívají k realizaci své cesty padělané listiny, peníze a platební prostředky?	Poškození cizích práv, finanční škody.
převaděči migrantů jednají agresivně?	Zatíženost Policie ČR, vyšší kriminalita, ohrožení BESIP, škody na životech, zdraví a majetku.
migranti mají infekční nemoci?	Šíření infekčních nemocí, vznik epidemie, škody na životech a zdraví, zvýšené náklady na zdravotnictví.
migranti se dopouští násilné trestné činnosti?	Škody na životech a zdraví, zvýšení kriminality zatíženost Policie ČR.
migranti se dopouští majetkové trestné činnosti?	Škody na majetku, zvýšení kriminality, zatíženost Policie ČR.
migranti utečou ze ZZC?	Šíření strachu mezi obyvateli, zvýšení kriminality, zatíženost bezpečnostních složek státu.
migranti pracují nelegálně?	Snižování průměrných výdělků, méně pracovních příležitostí, nespokojenost obyvatelstva, nižší příjmy státního rozpočtu a tím nižší výdaje státu na bezpečnost.

8.1.1 Vyhodnocení metody What – If

V rámci aplikace metody What – If bylo v souvislosti s migrací vysloveno čtrnáct otázek v podobě scénářů situací, co se stane, když? Na uvedené otázky byly formulovány odpovědi,

kteřé představují možné dopady definovaných scénářů. Analýzou What – If, bylo identifikováno čtrnáct druhů rizik migrace, která mohou mít negativní následky pro bezpečnost obyvatelstva ČR.

Východiskem pro uplatnění metody What – If byla literární rešerše z dostupných zdrojů na téma migrace a další vědecké metody jako deskripce, explanace, analýza, dedukce a syntéza, které byly v práci použity. Využito bylo také životních a pracovních zkušeností autora.

Identifikovaná rizika migrace, která mohou představovat negativní vliv na bezpečnost obyvatelstva byla následně vyhodnocena jednoduchou bodovou polokvantitativní metodou PNH.

8.2 Analýza rizik migrace metodou PNH

Prostřednictvím metody PNH se předmětné riziko vyhodnocuje ve třech jeho složkách se zřetelem na:

- pravděpodobnost jeho vzniku (**P**),
- pravděpodobnost následků rizika (**N**), (někdy označováno **Z** – závažnost),
- názor hodnotitele (**H**) (Šefčík, 2009).

Odhadnutí pravděpodobnosti (**P**) s níž může zvažované nebezpečí skutečně nastat je vymezeno pomocí stupnice odhadu pravděpodobnosti vzestupně číslem od 1 do 5. Ve stupnici je obsažena míra, úroveň a kritéria jednotlivých nebezpečí a ohrožení. Přiřazením vybraného čísla k příslušnému riziku vyjádříme pravděpodobnost, se kterou se příslušné riziko uskuteční. Číslo 1 znamená nejmenší pravděpodobnost a číslo 5 maximální pravděpodobnost realizace rizika (Šefčík, 2009).

Tabulka 4 (**P**) – pravděpodobnost vzniku a existence nebezpečí.

Nahodilá	1
Nepravděpodobná	2
Pravděpodobná	3
Velmi pravděpodobná	4
Trvalá	5

(Šefčík, 2009). Vlastní úprava.

Stejně tak k určení pravděpodobnosti následku (**N**), tedy závažnosti nebezpečí je stanovena stupnice od 1 do 5. Hodnota 1 znamená nejmenší možné následky a hodnota 5 největší možné následky na předmět chráněného zájmu – tabulka 5 (Šefčík, 2009).

Tabulka 5 (**N**) – možné následky ohrožení.

<i>Poškození zdraví bez pracovní neschopnosti</i>	1
<i>Absenční úraz (s pracovní neschopností)</i>	2
<i>Vážnější úraz vyžadující hospitalizaci</i>	3
<i>Těžký úraz a úraz s trvalými následky</i>	4
<i>Smrtelný úraz</i>	5

(Šefčík, 2009).

Univerzální vzor potenciálních následků ohrožení (tabulka 5) formulovaných podle Šefčíka (2009) nebyl pro posouzení vlivu migrace na bezpečnost obyvatelstva ČR příliš vhodný a vzhledem k tomu byl upraven do tabulky 6.

Tabulka 6 (**N**) – možné následky ohrožení.

Bez rizika následků	1
Mírné riziko následků	2
Střední riziko následků	3
Vysoké riziko následků	4
Extrémně vysoké riziko následků	5

(Šefčík, 2009). Vlastní úprava.

Názor hodnotitele (**H**) bere v úvahu rozsah závažnosti ohrožení, dobu účinku ohrožení, množství ohrožených lidí, stáří a technický stav technologických zařízení, stav údržby, kumulaci a dynamičnost rizik, vliv okolního prostředí, působení pracovního prostředí a pracovních podmínek, potenciál zajištění první pomoci, psychosociální rizikové faktory, eventuálně i další faktory potencionálních rizik – tabulka 7 (Šefčík, 2009).

Tabulka 7 (H) – názor hodnotitelů.

<i>Zanedbatelný vliv na míru nebezpečí a ohrožení</i>	1
<i>Malý vliv na míru nebezpečí a ohrožení</i>	2
<i>Větší, nezanedbatelný vliv na míru ohrožení a nebezpečí</i>	3
<i>Velký a významný vliv na míru ohrožení a nebezpečí</i>	4
<i>Více významných a nepříznivých vlivů na závažnost a následky ohrožení a nebezpečí</i>	5

(Šefčík, 2009).

Vzorová specifikace názorů hodnotitelů podle Šefčíka (2009) – tabulka 7 byla rovněž pro účely práce upravena do tabulky 8, která lépe vyjadřuje předmět chráněného zájmu a skutečnost, že hodnocení rizik migrace provedl pouze sám autor práce.

Tabulka 8 (H) – názor hodnotitele.

Zanedbatelný vliv na míru nebezpečí a ohrožení pro obyvatele	1
Malý vliv na míru nebezpečí a ohrožení pro obyvatele	2
Větší, nezanedbatelný vliv na míru ohrožení a nebezpečí pro obyvatele	3
Velký a významný vliv na míru ohrožení a nebezpečí pro obyvatele	4
Více významných a nepříznivých vlivů na závažnost a následky ohrožení a nebezpečí pro obyvatele	5

(Šefčík, 2009). Vlastní úprava.

Komplexní hodnocení rizika je možné získat po předchozím určení dílčích činitelů a jejich následným vzájemným součinem. Výsledkem je ukazatel míry rizika – **R** (Šefčík, 2009).

$$R = P \cdot N \cdot H \quad (1) \text{ (Šefčík, 2009).}$$

Rozeptí výsledných hodnot míry rizika R vyjadřuje naléhavost přijetí opatření ke snížení rizika a prioritu opatření směřujících k zajištění bezpečnosti – tabulka 9 (Šefčík, 2009).

Tabulka 9 Celkové hodnocení rizika.

Rizikový stupeň	Ukazatel míry rizika (R)	Celková míra rizika
I.	> 100	Nepřijatelné riziko
II.	51–100	Nežádoucí riziko
III.	11–50	Mírné riziko
IV.	3–10	Akceptovatelné riziko
V.	< 3	Bezvýznamné riziko

(Šefčík, 2009). Vlastní úprava.

Celkové hodnocení míry rizika (**R**) lze potom vyjádřit takto:

Nepřijatelné riziko je riziko s katastrofickými důsledky. Vyžaduje okamžité zastavení činnosti nebo děje do okamžiku realizace nezbytných opatření a nového vyhodnocení rizik. Činnost nebo děj nesmí být obnovena, dokud se riziko nesníží (Šefčík, 2009).

Nežádoucí riziko si vyžaduje urychlená, neodkladná a adekvátní bezpečnostní opatření snižující riziko na přijatelnou úroveň. Na provedení opatření ke snížení rizika musí být přiděleny potřebné zdroje (Šefčík, 2009).

Mírné riziko si nevyžaduje provedení opatření jako u předchozího stupně rizika. Zpravidla se bezpečnostní opatření provádí podle zpracovaných plánů na základě rozhodnutí vedení organizace. Opatření na snížení rizika musí být provedena v určeném čase. Pokud předmětné riziko souvisí se značně nebezpečnými následky musí se provést jeho následné zhodnocení k přesnějšímu stanovení potenciálního nežádoucího dopadu. Zhodnocení je potom východiskem pro stanovení potřeby, jak dosáhnout zlepšení a snížení rizika (Šefčík, 2009).

Akceptovatelné riziko je možné se souhlasem vedení přijmout. Je nezbytné posoudit náklady spojené s případným řešením. Řešení nebo zlepšení akceptovatelného rizika se provádí technickými bezpečnostními opatřeními ke snížení rizika. Pokud se je nepodaří uskutečnit je nezbytné realizovat organizační opatření. Obvykle je dostačující dohled, školení personálu a tak podobně (Šefčík, 2009).

Bezvýznamné riziko si nevyžaduje žádná specifická opatření, ale je třeba aby i na takové riziko bylo poukázáno. Současně by měla být určena opatření k jeho ještě většímu snížení (Šefčík, 2009).

Tabulka 10 Analýza rizik migrace pro obyvatelstvo ČR metodou PNH.

Identifikovaná rizika	Vyhodnocení závažnosti rizika				Celková míra rizika	Návrh opatření pro minimalizaci rizika
	P	N	H	R		
Masová migrační vlna	3	5	5	75	nežádoucí riziko	Posílit koordinaci mezinárodní spolupráce v oblasti migrace. Vytvořit typovou činnost pro IZS Zásah složek IZS při migrační vlně. Zlepšit návratovou politiku ČR.
Nelegální migrace realizovaná převaděči	4	3	3	36	mírné riziko	Zvýšit namátkové kontroly vnitřních hranic ČR (čl. 23 Schengenský hraniční kodex). Posílit koordinaci mezinárodní spolupráce a operací v oblasti migrace. Posílit sdílení mezinárodních informací o migraci.
Individuální nelegální migrace	3	3	3	27	mírné riziko	Zvýšit namátkové kontroly vnitřních hranic ČR (čl. 23 Schengenský hraniční kodex). Posílit koordinaci mezinárodní spolupráce a operací v oblasti migrace. Posílit sdílení mezinárodních informací o migraci.
Radikalizace migrantů a následný teroristický útok	1	5	5	25	mírné riziko	Zajistit účinnou integraci cizinců. Zabezpečit funkční a pružnou návratovou politiku.
Šíření nenávistné ideologie ze strany migrantů	2	3	4	24	mírné riziko	Zajistit účinnou integraci cizinců. Monitoring sdělovacích prostředků. Posílit vzdělávání a informování veřejnosti v oblasti nenávistných ideologií.

Tabulka 10 Analýza rizik migrace pro obyvatelstvo ČR metodou PNH (pokračování)

Identifikovaná rizika	Vyhodnocení závažnosti rizika				Celková míra rizika	Návrh opatření pro minimalizaci rizika
	P	N	H	R		
Nedovolená přeprava a obchod se zbraněmi realizovaná migranty	3	3	3	27	mírné riziko	Posílit účinnou mezinárodní policejní spolupráci. Zvýšit namátkové kontroly vnitřních hranic ČR (čl. 23 Schengenský hraniční kodex).
Drogová kriminalita migrantů	5	3	4	60	nežádoucí riziko	Posílit účinnou mezinárodní policejní spolupráci. Zlepšit informování a vzdělávání veřejnosti v drogové problematice.
Užívání padělaných veřejných listin, peněz a platebního prostředku migranty	5	2	3	30	mírné riziko	Posílit vzájemné mezinárodní operativní výměny informací o dokladech. Maximálně využívat moderní technologie k odhalování padělků.
Agresivita převaděčů migrantů	3	3	3	27	mírné riziko	Posílit účinnou mezinárodní policejní spolupráci. Zaměřit na formy agresivity výcvik a vybavení policistů. Zlepšit informovanost veřejnosti.
Násilná a majetková trestná činnost migrantů	3	5	4	60	nežádoucí riziko	Zajistit personální kapacity policistů. Posílit informovanost a vzdělávání veřejnosti v oblasti sebeochrany.
Majetková trestná činnost migrantů	5	2	3	30	mírné riziko	Zajistit personální kapacity policistů. Posílit informovanost a vzdělávání veřejnosti v oblasti ochrany majetku.

Tabulka 10 Analýza rizik migrace pro obyvatelstvo ČR metodou PNH (pokračování)

Identifikovaná rizika	Vyhodnocení závažnosti rizika				Celková míra rizika	Návrh opatření pro minimalizaci rizika
	P	N	H	R		
Infekční nemoci migrantů	2	4	4	32	mírné riziko	Zabezpečit důsledné lékařské prohlídky imigrantů. Posílit imunizaci a informovanost obyvatelstva ČR. Dle aktuální situace používat osobní ochranné prostředky proti infekcím.
Útěk migrantů ze ZZC	3	3	3	27	mírné riziko	Zajistit personální kapacitu a odpovídající výcvik policistů. Zajistit adekvátní kapacity pracovníků bezpečnostních agentur pro ZZC. Posílit mechanické a technické zabezpečení objektů ZZC proti útěku.
Nelegální zaměstnávání migrantů	4	2	2	16	mírné riziko	Posílit pobytové kontroly a kontroly nelegálního zaměstnávání cizinců. Zvýšit důraz na informovanost migrantů i zaměstnavatelů.

8.2.1 Vyhodnocení analýzy PNH

Provedenou analýzou rizik metodou PNH bylo ze čtrnácti identifikovaných rizik migrace zjištěno, že pro obyvatelstvo ČR je nežádoucím rizikem masová migrační vlna, drogová kriminalita a násilná kriminalita migrantů. Podle Šefčíka (2009) je ke snížení nežádoucích rizik na přijatelnou úroveň nutné učinit neodkladná a odpovídající opatření, která si však vyžadují přidělení potřebných zdrojů. V případě nežádoucích rizik v podobě masové migrační vlny, drogové a násilné kriminality migrantů se bude především jednat o zdroje personální, materiální, legislativní a finanční. Zbývající autorem identifikovaná rizika jako nelegální migrace realizovaná převaděči, individuální nelegální migrace, radikalizace migrantů a následný teroristický útok, šíření nenávistné ideologie, obchod se zbraněmi, padělání veřejných listin, peněz a platebního prostředku, agresivita převaděčů, násilná a majetková trestná činnost migrantů, infekční nemoci migrantů, útek migrantů ze ZZC a nelegální zaměstnávání migrantů byla vyhodnocena jako mírná rizika. Opatření ke snížení mírného rizika nevyžadují urychlené provedení, ale tato opatření je třeba provádět podle vypracovaných postupů a plánů v určeném čase dle rozhodnutí řídicích orgánů (Šefčík, 2009).

Ke každému identifikovanému a hodnocenému riziku byla navržena konkrétní doporučení pro jejich minimalizaci. Žádné z potenciálních rizik migrace, která byla autorem identifikována, nebylo vyhodnoceno jako akceptovatelné nebo dokonce bezvýznamné. To jen dokazuje, že problematika migrace je velmi závažný fenomén, který si vyžaduje velkou pozornost ze strany institucí a zařízení určených k jejímu řešení.

9 DISKUSE

V kapitole jsou diskutovány výsledky dosažené v praktické části práce, které jsou porovnávány s informacemi a poznatky v teoretické části práce.

Současnou zhoršenou bezpečností situaci ve světě lze označit za nestabilní. Přímo v Evropě probíhá ozbrojený vojenský konflikt. Nebezpečí vyplývající z ozbrojených střetů jsou jedním z důvodů k odchodu obyvatel z takto postižených zemí. K velkým migračním vlnám směřujících do Evropy došlo v poslední letech relativně krátce po sobě. V roce 2015 a 2022 byly tyto migrační vlny na svém vrcholu. Na bezpečnost obyvatelstva ČR má vliv mnoho faktorů. Jedním z nich je i migrace. Migrační vlny velkého rozsahu jsou jako nepřijatelné riziko uvedeny v dokumentu Analýza hrozeb pro ČR (Paulus et al. 2015). V Auditě národní bezpečnosti (2016) se uvádí, že v určitých případech mohou být potenciální hrozbou jednotliví imigranti nebo jejich masy. K závěru, že masová migrační vlna je nežádoucí riziko pro obyvatele ČR dospěl i autor práce aplikací metody What – If a jednoduché bodové polokvantitativní metody PNH. Individuální nelegální migrace a nelegální migrace realizovaná převaděči byla vyhodnocena jako mírné riziko.

Další rizika migrace, která byla autorem práce vyhodnocena pro bezpečnost obyvatelstva ČR jako nežádoucí je drogová a násilná kriminalita migrantů. Trestný čin nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy pro jiného ve smyslu § 283 zákona číslo 40/2009 Sb., trestního zákoníku (trestní zákoník) a úmyslné ublížení na zdraví ve smyslu § 145 – 146a trestního zákoníku bylo ve statistikách Policie ČR vyhodnoceno jako deset nejčastěji cizinci spáchaných trestných činů v ČR za rok 2022. Cizinci se v roce 2022 na území našeho státu vůbec nejčastěji dopustili trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky dle § 274 trestního zákoníku a trestného činu opilství ve smyslu § 360 téhož zákona. Zmíněné trestné činy je možné považovat za jednu z forem drogové kriminality. Trestné činy padělání a pozměnění veřejné listiny dle § 348 trestního zákoníku a neoprávněné opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku ve smyslu § 234 trestního zákoníku patří rovněž mezi deset trestných činů, kterých se cizinci v roce 2022 na území ČR republiky dopustili nejčastěji. (Kriminalita dle TSK – podrobná sestava o počtech skutků a škodách na org. článku ČR, období 1. 1. – 31. 12. 2022, ©2023). Uvedená trestná činnost ve smyslu § 234 a § 348 trestního zákoníku byla autorem práce vyhodnocena jako mírné riziko pro obyvatele ČR.

Jedním z opatření k minimalizaci vybraných rizik migrace navrhovaných autorem práce je vytvořit typovou činnost složek IZS při jejich společném zásahu a pojmenovat ji Zásah složek IZS při migrační vlně. Typový plán Migrační vlna velkého rozsahu vypracovaný MV ČR v gesci OAMP k řešení této krizové situace předpokládá včasné vyhlášení krizového stavu na území ČR ze strany příslušných orgánů (Migrační vlna velkého rozsahu, 2022). Typovou činnost složek IZS Zásah složek IZS při migrační vlně by bylo možné ke koordinaci sil a prostředků složek IZS při jejich společném řešení mimořádné události v souvislosti s migrací použít okamžitě. Účelem autorem práce navrhovaného opatření je řešit situaci, kdy by z jakéhokoli důvodu nedošlo ke včasnému vyhlášení krizového stavu, který typový plán Migrační vlna velkého rozsahu předpokládá. Typová činnost složek IZS Zásah složek IZS při migrační vlně by našla i další využití o kterém bude pojednáno v další kapitole.

Mezi návrhy na minimalizaci rizik migrace vůči bezpečnosti obyvatelstva ČR je zvýšit namátkové kontroly na vnitřních hranicích ČR. Namátkové kontroly na vnitřních hranicích ČR musí být v souladu s čl. 23 Schengenského hraničního kodexu, ve kterém je uvedeno, že *„zrušení ochrany vnitřních hranic se nedotýká:*

a) výkonu policejních pravomocí příslušnými orgány členských států podle jejich vnitrostátních právních předpisů, pokud výkon těchto pravomocí nemá účinek rovnocenný hraničním kontrolám; to se vztahuje i na pohraniční oblasti. Ve smyslu první věty nesmí být výkon policejních pravomocí považován za rovnocenný hraničním kontrolám zejména tehdy, pokud policejní opatření:

i) nemají za cíl ochranu hranic,

ii) vycházejí z všeobecných policejních informací a zkušeností týkajících se možných hrozeb pro veřejnou bezpečnost a mají především za cíl bojovat proti přeshraniční trestné činnosti,

iii) jsou plánována a prováděna tak, že se zřetelně odlišují od systematických kontrol osob na vnějších hranicích,

iv) provádějí se na základě namátkových kontrol“ (Česko, 2016a).

Podle autora práce je v kontextu s bezpečností obyvatelstva ČR efektivnější soustředit namátkové kontroly na vnitřní hranice státu, než bojovat s nelegální migrací a následnou kriminalitou až ve vnitrozemí státu. Ve vnitrozemí dochází k infiltraci nelegálních migrantů do většinové společnosti a následné potírání nelegální migrace a kriminality, která s ní souvisí, je komplikovanější.

10 NÁVRH DOPORUČENÍ PRO MINIMALIZACI VYBRANÝCH RIZIK

Východiskem navržených doporučení pro minimalizaci vybraných rizik migrace vzhledem k obyvatelstvu ČR byly aplikované metody, které byly uvedeny na začátku této práce. V kontextu s jejich aplikací lze prohlásit, že ČR v současné době disponuje relativně dobře nastavenou migrační politikou. To se projevilo v konkrétních opatřeních realizovaných v souvislosti s řešením nelegální migrace během evropských migračních krizí, které v roce 2015 a 2022 proběhly. Vyzdvihnout je třeba především obětavý přístup policistů, celníků, vojáků a dalších přímých aktérů, kteří v nelehkých podmínkách tuto situaci řešili. Dočasné znovuzavedení ochrany státních hranic ČR se Slovenskou republikou v období roku 2022 až do začátku roku 2023 bylo správným krokem k řešení zcela bezprecedentního nárůstu nelegální migrace v tomto období. Následné namátkové kontroly na těchto státních hranicích ukázaly pozitivní přínos takového opatření v potírání nelegální migrace. Byly však zaznamenány i nedostatky jako například mezinárodní spolupráce v souvislosti s návratovou politikou nebo nedokonalost právních předpisů. Vzhledem ke všemu, co bylo v této práci uvedeno dospěl autor k poznatkům, ze kterých formuloval stručné návrhy a doporučení k minimalizaci rizik migrace pro obyvatelstvo ČR, která jsou uvedena v metodě PNH. Podrobněji vymezené návrhy a doporučení k vybraným rizikům migrace pro obyvatelstvo ČR jsou následující.

Vypracovat typovou činnost složek IZS při společném zásahu s názvem Zásah složek IZS při migrační vlně. Tato typová činnost složek IZS by byla zaměřena na řešení mimořádných událostí souvisejících s příchodem velkého množství migrantů v krátkém časovém úseku na území ČR. Účelem typové činnosti by bylo zajistit dostatečné množství sil a prostředků IZS pro rychlou reakci na tuto situaci a stanovit konkrétní pravidla jejich spolupráce při provádění činností potřebných pro řešení této mimořádné události. Další využití tohoto dokumentu by bylo možné v rovině edukace a přípravy složek IZS v souvislosti s problematikou migrace.

Riziko drogové a násilné kriminality umocněné nelegální migrací je v ČR dlouhodobý problém. Doporučením pro snížení těchto rizik je pokračovat a v maximální možné míře prohlubovat účinnou spolupráci na národní i mezinárodní úrovni mezi všemi bezpečnostními složkami, které se na potírání této trestné činnosti podílí. Jedná se především o policejní, justiční, celní složky a evropské agentury – EUROPOL, EUROJUST, FRONTEX, ale

i zpravodajské služby. Provádět namátkové kontroly vnitřní státní hranice ČR, které je možné realizovat i s ohledem na naše členství v Schengenském prostoru.

Zlepšit návratovou politiku ČR a usilovat o uzavření readmisních dohod se státy, které jsou největšími zdrojovými zeměmi nelegálních migrantů proudících do evropských států přes naše území. To se týká zejména Sýrie, Afghánistánu a Maroka.

Následující návrh, který by mohl přispět ke snížení rizik migrace je aktualizovat dokument Strategie migrační politiky ČR, který vzhledem k době svého vzniku v roce 2015 podle autora práce zcela nereflektuje aktuální situaci v oblasti problematiky migrace.

V oblasti legislativy zabývající se problematikou migrace autor práce doporučuje definovat pojem migrace a migrant přímo v právním předpisu ČR. V současné době nejsou tyto výrazy formulovány v žádném národním dokumentu právní síly. Přesně a srozumitelně právním předpisem stanovené pojmy se dotýkají dalšího doporučení. Tím je zlepšit objektivní informovanost a vzdělávání obyvatelstva ČR v kontextu s problematikou migrace, a to zejména s její nelegální formou. Tento proces nastavit tak, aby byl schopen pružně reagovat na aktuálně zjištěná rizika migrace. Pokud budou mít obyvatelé potřebné a dostatečné informace týkající se migrace, jsou sami schopni přispět ke snížení možných rizik, která s tímto jevem souvisí a která je ohrožují. Mimo jiné lze tímto posílit proces úspěšné integrace cizinců do naší společnosti. Zdařilé včlenění migrantů do společnosti je velmi důležité k minimalizaci rizik, které naopak neúspěšná integrace, jak bylo v práci uvedeno, může vyvolat.

ZÁVĚR

Lidská migrace je ve své podstatě komplikovaný jev. Vstupuje do něj mnoho faktorů, které mu dávají impuls a následně tento proces ovlivňují a formují. Přesto se nejedná o ojedinělou a výjimečnou záležitost. Migrace je součástí lidské společnosti prakticky od jejího počátku. Stejně jako mnoho živočichů jsou i lidé migrujícím druhem. Pohybem lidí uvnitř jedné oblasti až napříč zeměmi a kontinenty byl utvářen svět do současné podoby. K migraci jsou lidé motivováni různými důvody. Někteří lidé opouští své domovy kvůli lepšímu materiálnímu zabezpečení nebo studiu, jiní z mnoha závažných a tragických důvodů v podobě válečných konfliktů, pronásledování nebo přírodních katastrof. Mezinárodní migrace má stejně jako v minulosti velký vliv na země původu, ze kterých lidé odchází, i na země cílové, kam směřují. Může být pro jejich obyvatele přínosem, ale stejně tak i hrozbou. Migrace lidí sice není v dějinách ničím neobvyklým, ale přesto je stále jedním z největších problémů, který se týká téměř celého světa.

Cílem této diplomové práce bylo popsat problematiku migrace lidí a posoudit možná rizika zejména nelegální migrace na bezpečnost obyvatelstva ČR. Následně navrhnout doporučení pro minimalizaci vybraných rizik. Diplomová práce byla rozdělena na část teoretickou a část praktickou. Informace a poznatky získané literární rešerší z dostupných zdrojů byly východiskem pro zpracování daného tématu. V první kapitole teoretické části byly uvedeny a vysvětleny odborné pojmy související s problematikou migrace. Porozumění těmto specializovaným termínům je nezbytné pro pochopení tématu a pro jejich správné používání v odpovídajících souvislostech. V následující kapitole byla v rámci literární rešerše uvedena doporučená literatura k vypracování práce a některé významné právní předpisy, které řeší migraci osob zejména v rovině nelegální migrace. Tyto normativní právní akty jsou odrazem migrační politiky EU a tím současně mají do značné míry vliv na realizaci migrační politiky v ČR. Další kapitola byla věnována teorii migrace a jejím faktorům. Byly uvedeny typy a dělení migrace. V závěru této kapitoly byla stručně zmíněna historie migrace lidské populace a její vliv na formování současné společnosti. Čtvrtá kapitola byla věnována migrační politice EU a nástrojům, jejichž prostřednictvím tuto politiku prosazuje. Následně byl charakterizován přístup ČR k migraci a uvedeny významné orgány, které tuto problematiku řeší. V závěru teoretické části práce byl popsán bezpečnostní systém ČR a uvedeny některé jeho důležité prvky, které participují na řešení problematiky migrace, čímž se významně podílí na zajišťování bezpečnosti obyvatelstva ČR.

Praktická část práce čerpala z poznatků uvedených v teoretické části. Zabývala se mezinárodní migrací ve vztahu k bezpečnosti obyvatelstva ČR. Byla provedena stručná charakteristika ČR a jejího obyvatelstva. Následně byl uveden způsob kontroly státních hranic ČR po jejím vstupu do EU a současný stav na významných migračních trasách, po kterých zejména nelegální migranti do ČR přicházejí. Dále byl předložen aktuální počet cizinců registrovaných v ČR, stav nelegální migrace a kriminality cizinců v naší zemi. V sedmé kapitole byly definovány potenciální hrozby migrace a na jejich základě byla autorem práce s pomocí metody What – If identifikována možná rizika pro bezpečnost obyvatelstva ČR, která z těchto hrozeb vyplývají. Celkem autor identifikoval čtrnáct případných rizik, která následně analyzoval jednoduchou bodovou polokvantitativní metodou PNH. Vyhodnocením provedené analýzy rizik bylo zjištěno, že tři z identifikovaných rizik jsou pro bezpečnost obyvatelstva ČR nežádoucí a zbývající představují pro jejich bezpečnost mírné riziko. Výsledky, ke kterým autor práce dospěl byly v diskusi porovnány s poznatky uvedenými v teoretické části. V poslední desáté kapitole byla pro vybraná rizika migrace, která mohou mít negativní dopad na bezpečnost obyvatelstva ČR navržena doporučení pro jejich minimalizaci. Tím byl cíl diplomové práce splněn.

Žádné z potenciálních rizik migrace, která byla autorem identifikována, nebylo pro bezpečnost obyvatelstva ČR vyhodnoceno jako akceptovatelné, nebo dokonce bezvýznamné. To je možné považovat za důkaz, že problematika migrace je velmi závažný fenomén, který si vyžaduje pozornost nejen ze strany institucí a zařízení určených k jejímu řešení, ale i ze strany obyvatelstva ČR.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Abeceda migrace, 2015. *Migraceonline.cz* [online]. 15. 10. 2015 [cit. 2022-11-24]. Dostupné z: <https://migraceonline.cz/cz/e-knihovna/abeceda-migrace>

ALTMANOVÁ, Hana, 2019. Imigrační krize jako riziko pro bezpečnost v Evropě?. *The Science for Population Protection* [online]. Institut ochrany obyvatelstva Lázně Bohdaneč, 2019(1), 1-16 [cit. 2022-11-26]. ISSN 1803-635X. Dostupné z: <http://www.population-protection.eu/prilohy/casopis/40/338.pdf>

Audit národní bezpečnosti, 2016. In: *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. [cit. 2022-12-08]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/chh/clanek/audit-narodni-bezpecnosti.aspx>

Azylová politika, ©2005-2022. *Euroskop.cz* [online]. Úřad vlády České republiky, [cit. 2022-11-24]. Dostupné z: <https://euroskop.cz/evropska-unie/politiky-eu/regulace-o-koordinace/azylova-politika/>

BAGGALEY, Rebecca F. et al., 2022. Prevention and treatment of infectious diseases in migrants in Europe in the era of universal health coverage. *The Lancet Public Health* [online]. Published by Elsevier, 7(10), E876-E884 [cit. 2023-03-15]. Dostupné z: [https://doi.org/10.1016/S2468-2667\(22\)00174-8](https://doi.org/10.1016/S2468-2667(22)00174-8)

Bezpečnostní strategie České republiky 2015, 2015. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky [online]. [cit. 2022-12-08]. ISBN 978-80-744-005-5. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/ochrana-obyvatelstva-v-ceske-republice.aspx>

BÍLKOVÁ, Veronika, 2022. Návrátová politika a její slabiny. *Ústav mezinárodních vztahu Praha* [online]. [cit. 2023-02-13]. Dostupné z: <https://www.iir.cz/navratova-politika-a-jeji-slabiny>

BÍLÝ, Jiří, 2018. *Migrace - osudová otázka pro Českou a Slovenskou republiku?*. 1. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, z.ú. ISBN 978-80-7556-029-2.

BLAHUŠIAK, Igor, ©2005-2022a. Evropská rada. *Euroskop.cz* [online]. Úřad vlády České republiky, [cit. 2022-10-29]. Dostupné z: <https://euroskop.cz/evropska-unie/institute-eu/evropska-rada/>

BLAHUŠIAK, Igor, ©2005-2022b. Rada EU. *Euroskop.cz* [online]. Úřad vlády České republiky, [cit. 2022-10-29]. Dostupné z: <https://euroskop.cz/evropska-unie/institute-eu/rada-eu/>

- BOCÁN, Jozef, 2022. Znovuzavedení kontrol na státní hranici. *Policie České republiky* [online]. [cit. 2023-02-10]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/znovuzavedeni-kontrol-na-statni-hranici.aspx>
- Co děláme, ©2022. *Eurojust: European Union Agency for Criminal Justice Cooperation* [online]. [cit. 2022-11-28]. Dostupné z: <https://www.eurojust.europa.eu/cs/about-us/what-we-do>
- COHEN, Robin, 2019. *Migration: the movement of humankind from prehistory to the present*. London: André Deutsch Limited. ISBN 978-0233005973.
- Communicable Disease Threats Report, 2022. In: *European Centre for Disease Prevention and Control* [online]. 3. 6. 2022 [cit. 2023-02-17]. Dostupné z: https://www.ecdc.europa.eu/sites/default/files/documents/Communicable-disease-threats-report-3-June-2022_2.pdf
- ČERŇANSKÁ, Barbara, 2017. Migrace. *Encyklopedie migrace* [online]. [cit. 2022-11-25]. Dostupné z: <https://www.encyclopediaofmigration.org/migrace/>
- ČERŇANSKÁ, Barbara, 2018. Teorie push-pull vlivů na migraci. *Encyklopedie migrace* [online]. [cit. 2022-11-26]. Dostupné z: <https://www.encyclopediaofmigration.org/teorie-push-pull/>
- ČESKO, 1993. Ústavní zákon č. 1/1993 Sb. Ústava České republiky. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-1>
- ČESKO, 1998. Ústavní zákon č. 110/1998 Sb. Ústavní zákon o bezpečnosti České republiky. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1998-110>
- ČESKO, 1999a. Zákon č. 219/1999 Sb. Zákon o ozbrojených silách České republiky. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-219>
- ČESKO, 1999b. Zákon č. 325/1999 Sb. Zákon o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o azylu). In: *Sbírka zákonů České republiky*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-325>
- ČESKO, 1999c. Zákon č. 326/1999 Sb. Zákon o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-326>

ČESKO, 2000. Zákon č. 239/2000 Sb. Zákon o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-239>

ČESKO, 2009. Zákon č. 40/2009 Sb. Zákon trestní zákoník. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>

ČESKO, 2016a. Zákon č. 191/2016 Sb. Zákon o ochraně státních hranic České republiky a o změně souvisejících zákonů (zákon o ochraně státních hranic). In: *Sbírka zákonů České republiky*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2016-191>

ČESKO, 2016b. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/399 ze dne 9. března 2016, kterým se stanoví kodex Unie o pravidlech upravujících přeshraniční pohyb osob (Schengenský hraniční kodex) (kodifikované znění). In: *Sbírka zákonů České republiky*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/pravoou/dokument?celex=32016R0399>

ČESKO, 2020. Zákon č. 333/2020 Sb. Zákon, kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2020-333>

ČESKO, 2022. Usnesení vlády České republiky ze dne 14. prosince 2022 č. 1051 o Postupu při realizaci aktualizované Koncepce integrace cizinců – Ve vzájemném respektu v roce 2023. In: *Věstník vlády pro orgány krajů a orgány obcí – rok 2022*, ročník 20, částka 6. Dostupné také z: <https://www.mvcr.cz/clanek/vestnik-vlady-pro-organy-kraju-a-organy-obci-rok-2022.aspx>

ČT24, 2016. Šéf rakouské diplomacie: Balkánská trasa musí zůstat uzavřená trvale. In: *Česká televize: ČT24* [online]. [cit. 2023-02-09]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/1880522-sef-rakouske-diplomacie-balkanska-trasa-musi-zustat-uzavrena-trvale>

ČT24, 2018. Dnešní migrace určí tu budoucí, varuje demograf. Posílí ji populační růst a klimatické změny. In: *Česká televize: ČT24* [online]. [cit. 2023-02-05]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/2579914-dnesni-migrace-urci-tu-budouci-varuje-demograf-posili-ji-populacni-rust-a-klimaticke>

ČTK, 2022. Dnešním dnem končí v Česku nouzový stav vyhlášený kvůli migraci z Ukrajiny. *ČTK České noviny* [online]. [cit. 2023-03-13]. Dostupné z:

<https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/dnesnim-dnem-konci-v-cesku-nouzovy-stav-vyhlaseny-kvuli-migraci-z-ukrajiny/2225780>

ČTK, 2023. Výdaje státu spojené s uprchlíky překročily 28,5 miliardy. *EuroZprávy.cz* [online]. [cit. 2023-03-15]. Dostupné z: <https://eurozpravy.cz/domaci/vydaje-statu-spojene-s-uprchliky-prekrocily-28-5-miliardy.bvdzcuk8>

DAVID, Roman, 2005. *Politologie: základy společenských věd*. 5., přeprac. a rozš. vyd. Olomouc: Nakladatelství Olomouc. ISBN 80-7182-162-4.

Dočasné znovuzavedení ochrany vnitřních hranic ČR, 2020. *Hasičský záchranný sbor České republiky* [online]. ©2023 [cit. 2023-02-05]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/docasne-znovuzavedeni-ochrany-vnitrnich-hranic-cr.aspx>

Dokumentace IZS: Typové činnosti, ©2023. *Hasičský záchranný sbor České republiky* [online]. [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/dokumentace-izs-587832.aspx>

DRBOHLAV, Dušan, 2010. *Migrace a (i)migranti v Česku: kdo jsme, odkud přicházíme, kam jdeme?*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON). Studie (Sociologické nakladatelství). ISBN 9788074190391.

DRULÁKOVÁ, Radka a Markéta VOTOUPALOVÁ, 2018. *Vnitřní bezpečnost Evropské unie: prostor svobody, bezpečnosti a práva*. 3. přepracované vydání. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, nakladatelství Oeconomica. ISBN 978-80-245-2280-7.

Dublinský systém, ©2022. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. 2022 [cit. 2022-11-24]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/dublinsky-system.aspx>

EUROPOL, 2022. *European Union Terrorism Situation and Trend Report 2022* [online]. Luxembourg: Publications Office of the European Union [cit. 2023-03-26]. ISBN 978-92-95220-44-7. Dostupné z: https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/Tesat_Report_2022_0.pdf

Evropská komise, ©2005-2022. *Euroskop.cz* [online]. Úřad vlády České republiky [cit. 2022-10-29]. Dostupné z: <https://euroskop.cz/evropska-unie/institute-eu/evropska-komise/>

FIALA, Adam, 2015. Německo kvůli přílivu uprchlíků dočasně zavádí hraniční kontroly. *Česká televize: ČT24* [online]. [cit. 2023-02-05]. Dostupné z:

<https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/1583780-nemecko-kvuli-prilivu-uprchliku-docasne-zavadi-hranicni-kontroly>

FOTR, Jiří a Jiří HNILICA, 2014. *Aplikovaná analýza rizika ve finančním managementu a investičním rozhodování* [online]. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada [cit. 2023-02-20]. ISBN 978-80-247-9185-2. Dostupné z: <https://www.bookport.cz/e-kniha/aplikovana-analyza-rizika-ve-financnim-managementu-a-investicnim-rozhodovani-1186210/>

FRONTEX, 2022. *EU: Oficiální internetová stránka EU* [online]. [cit. 2022-10-30]. Dostupné z: https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/institutions-and-bodies-profiles/frontex_cs

FROUZ, Jan a Olga VINDUŠKOVÁ, 2017. *Čtení a psaní odborného textu v environmentálních vědách* [online]. Praha: Karolinum [cit. 2023-03-20]. ISBN 978-80-246-3822-5. Dostupné z: <https://www.bookport.cz/e-kniha/cteni-a-psani-odborneho-textu-v-environmentalnich-vedach-1144716/>

CHLEBOUNOVÁ, Tereza, ©2005-2022. *Agentury EU. Euroskop.cz* [online]. Úřad vlády České republiky, [cit. 2022-11-28]. Dostupné z: <https://euroskop.cz/evropska-unie/institute-eu/dalsi-institute-eu/agentury-eu/>

CHYTRA, Zdeněk, 2018. *Globální pakt a další texty o migraci*. 1. V Praze: ABB, 2018. Národovecká knihovnička. ISBN 978-80-907384-9-2.

Infografika – Terorismus v EU: fakta a čísla, 2023. *Evropská rada, Rada Evropské unie* [online]. [cit. 2023-03-27]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/infographics/terrorism-eu-facts-figures/>

Integrace držitelů mezinárodní ochrany, ©2022. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. [cit. 2022-12-10]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/integrace-drzitelu-mezinarodni-ochrany.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>

JANÁČKOVÁ, Stanislava et al., 2016. *Masová imigrace: záchrana, nebo zkáza Evropy?*. Praha: Institut Václava Klause. Publikace (Institut Václava Klause). ISBN 978-808-7806-951.

JERÁBEK, Vojtěch, 2005. *Českoslovenští uprchlíci ve studené válce: dějiny American Fund for Czechoslovak Refugees*. Brno: Stilus. Prameny a studie k dějinám československého exilu 1948-1989. ISBN 80-903-5500-5.

JUDT, Tony, 2010. *Postwar: a history of Europe since 1945*. London: Vintage. ISBN 978-009-9542-032.

JUNGWIRTH, Tomáš, 2017. Balkánská trasa. *Encyklopedie migrace* [online]. [cit. 2023-02-09]. Dostupné z: <https://www.encyclopediaofmigration.org/balkanska-trasa/>

KOSER, Khalid, 2016. *International migration: a very short introduction*. Second edition. New York, NY: Oxford University Press. Very short introductions. ISBN 978-019-8753-773.

Kriminalita dle TSK – podrobná sestava o počtech skutků a škodách na org. článku Česká republika, období 1.1. - 31.12.2022, ©2023. In: *Policie České republiky* [online]. [cit. 2023-02-19]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2022.aspx>

Legislativa, ©2022. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. [cit. 2022-10-25]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/migrace-web-legislativa-legislativa.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>

LHOŤAN, Lukáš, 2022. V Česku přibylo mešit i muslimů. Máme se stát centrem islámu v Evropě?. *Reflex* [online]. [cit. 2023-02-17]. Dostupné z: <https://www.reflex.cz/clanek/zajimavosti/113428/v-cesku-pribylo-mesit-i-muslimu-mame-se-stat-centrem-islam-u-v-evrope.html>

MACHOTKOVÁ, Šárka. ©2005-2022. Vstup ČR do Schengenu. *Euroskop.cz* [online]. Úřad vlády České republiky, [cit. 2022-10-28]. Dostupné z: <https://euroskop.cz/ja-a-eu/schengen/vstup-cr-do-schengenu/>

MAJER, Milan, 2023a. Prezentace ředitele ŘSCP.pptx. In: *Policie České republiky* [online]. [cit. 2023-02-10]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/nelegalni-migrace-v-cr-v-obdobi-od-1-1-2022-do-31-12-2022.aspx>

MAJER, Milan, 2023b. Policie ČR: Tisková konference – nelegální migrace v ČR v roce 2022. In: *Policie České republiky* [online]. [cit. 2023-02-19]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/docDetail.aspx?docid=22776535&doctype=ART&prev=true>

Metodický pokyn ke zpracování typových plánů, 2016. In: *Hasičský záchranný sbor České republiky* [online]. [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/dokumenty-ke-stazeni.aspx>

Meziresortní orgány, ©2022. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. [cit. 2022-12-06]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/meziresortni-organy.aspx>

Migrace obyvatelstva – historické mezníky a význam migrace pro současnost i budoucnost, ©2022. *Mendelova univerzita v Brně* [online]. [cit. 2022-11-28]. Dostupné z: https://is.mendelu.cz/eknihovna/opory/zobraz_cast.pl?cast=71391

Migrace, ©2022 [online]. *Ministerstvo vnitra České republiky*. [cit. 2022-12-05]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/migrace-web-uvod-migrace.aspx>

Migrace: Proč lidé opouštějí své domovy?, 2020. *Zpravodajství Evropský parlament* [online]. [cit. 2022-12-02]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/news/cs/headlines/world/20200624STO81906/migrace-proc-lide-opousteji-sve-domovy>

Migrační a azylová politika EU, 2022. *Evropská rada, Rada Evropské unie* [online]. [cit. 2022-12-05]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/eu-migration-policy/#work>

Migrační vlna velkého rozsahu: Typový plán, 2022. In: Praha: Ministerstvo vnitra České republiky odbor azylové a migrační politiky [cit. 2023-03-20]. [Intranet].

Migration and asylum, ©2022. *An official EU website: European Commission* [online]. [cit. 2023-03-09]. Dostupné z: https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/migration-and-asylum_en#policies

Migratory Map, ©2023. *FRONTEX* [online]. [cit. 2023-02-09]. Dostupné z: <https://frontex.europa.eu/what-we-do/monitoring-and-risk-analysis/migratory-map/>

Migratory Routes, ©2023a. *FRONTEX* [online]. [cit. 2023-02-09]. Dostupné z: <https://frontex.europa.eu/what-we-do/monitoring-and-risk-analysis/migratory-routes/western-african-route/>

Migratory Routes, ©2023b. In: *FRONTEX* [online]. [cit. 2023-03-22]. Dostupné z: <https://frontex.europa.eu/what-we-do/monitoring-and-risk-analysis/migratory-routes/western-balkan-route/>

Návraty, ©2023. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. [cit. 2023-02-13]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/navraty.aspx>

NĚMEC, Václav, ©1997–2022. Periodizace dějin. In: *Dějepis.com* [online]. [cit. 2022-11-30]. Dostupné z: <https://www.dejepis.com/ucebnice/periodizace-dejin/>

Neregulární doklady, ©2023. *Policie České republiky* [online]. [cit. 2023-02-11]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/neregularni-doklady.aspx>

Obecně o migrační a azylové politice České republiky, ©2022. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. [cit. 2022-12-07]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/obecne-o-migracni-a-azylove-politice-ceske-republiky-obecne-o-migracni-a-azylove-politice-ceske-republiky.aspx>

OBRUČA, Dominik, 2019. Vnitřní migrace – přehlížený fenomén, který mění svět. *Migraceonline.cz* [online]. [cit. 2022-12-01]. Dostupné z: <https://migraceonline.cz/cz/e-knihovna/vnitri-migrace-prehlizeny-fenomen-ktery-meni-svet>

PALÁT, Milan, 2014. Příčiny vzniku migrace a reflexe souvisejících teorií. *17. mezinárodní kolokvium o regionálních vědách. Sborník příspěvků. 17th International Colloquium on Regional sciences. Conference Proceedings* [online]. Brno: Masaryk University Press, s. 708-714 [cit. 2023-12-01]. ISBN 978-80-210-6840-7. Dostupné z: doi: 10.5817/CZ.MUNI.P210-6840-2014-91

PAULUS, František et al., 2015. Analýza hrozeb pro Českou republiku. In: *Hasičský záchranný sbor České republiky* [online]. Praha [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/ochrana-obyvatelstva-v-ceske-republice.aspx>

Počet cizinců v ČR – předběžné čtvrtletní údaje; 2004/06–2022/12, 2023. In: *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2023-02-11]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/11292/27320905/c01R02_202212.pdf/964f22b0-7903-4521-91ec-9cb4182f6173?version=1.0

Politiky EU, ©2005-2022. *Euroskop.cz* [online]. Česká republika: Úřad vlády České republiky, [cit. 2022-10-30]. Dostupné z: <https://euroskop.cz/evropska-unie/politiky-eu/>

PORSCHÉ, Světlana, 2019. *Kulturní, historické a sociální souvislosti migrace* [online]. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta

[cit. 2023-03-14]. ISBN 978-807394751-4. Dostupné z: <https://publi.cz/download/publication/950?online=1>

Posílení vnějších hranic EU, 2022. *Evropská rada, Rada Evropské unie* [online]. [cit. 2022-11-28]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/strengthening-external-borders/>

Provoz zařízení, ©2017. *Správa uprchlických zařízení Ministerstva vnitra* [online]. [cit. 2023-03-09]. Dostupné z: <https://www.suz.cz/co-delame/provoz-zarizeni/>

Přehled víz. ©2022. *Ministerstvo zahraničí České republiky* [online]. c2022 [cit. 2022-11-21]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/jnp/cz/informace_pro_cizince/prehled_viz/index.html

RAINDLOVÁ, Michaela, 2023. Z Balkové uprchlo celkem třináct migrantů. Dvanáct z nich již policisté dopadli. *Týdeník policie* [online]. [cit. 2023-02-19]. Dostupné z: <https://tydenikpolicie.cz/z-balkove-uprchlo-celkem-trinact-migrantu-sedm-z-nich-jiz-policiste-dopadli/>

ROŽŇÁK, Petr a Karel KUBEČKA, 2018. *Země Visegrádu a migrace: fenomén procesu migrace, integrace a reintegrace v kontextu bezpečnosti zemí V4*. Ostrava: Key Publishing, Monografie (Key Publishing). ISBN 978-80-7418-292-1.

Růst nelegální migrace do EU, 2022. *Euroskop.cz* [online]. [cit. 2023-02-06]. Dostupné z: <https://euroskop.cz/2022/04/21/rust-nelegalni-migrace-do-eu/>

ŘEHÁK, David, Bohumír MARTÍNEK a Petra LEGIERSKÁ, 2019. *Ochrana obyvatelstva v kontextu aktuálních bezpečnostních hrozeb*. 2. rozšířené vydání. V Ostravě: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství. Spektrum (Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství). ISBN 978-80-7385-220-7.

Sčítání 2021: Výsledky, 2023. *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2023-02-02]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/scitani2021/vysledky-prvni>

SD EU: Odmítáním uprchlických kvót porušily země, včetně ČR, své povinnosti, 2020. *Advokátní deník online* [online]. [cit. 2022-12-07]. ISSN 2571-3558. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2020/04/02/sd-eu-odmitanim-uprchlickych-kvot-porusily-zeme-vcetne-cr-sve-povinnosti/>

Schengenská spolupráce, ©2022. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. [cit. 2022-11-24]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/schengenska-spoluprace-schengenska-spoluprace.aspx>

Schengenský prostor: souvislosti, 2023. *Evropská rada, Rada Evropské unie* [online]. [cit. 2023-01-27]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/schengen-area/>

Situation Ukraine Refugee Situation, 2023. *Operational Data Portal Ukraine Refugee Situation* [online]. Last updated 31. 1. 2023 [cit. 2023-02-08]. Dostupné z: <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine>

SLÁDEKOVÁ, Stanislava, 2019. Doplnková ochrana. *Encyklopedie migrace* [online]. [cit. 2022-11-24]. Dostupné z: <https://www.encyclopediaofmigration.org/doplnkova-ochrana/>

Slovníček pojmů, ©2022. *Ministerstvo vnitra České republiky: Odbor azylové a migrační politiky* [online]. [cit. 2022-11-21]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/slovnicek-pojmu.aspx>

SOBOTKA, Bohuslav, 2015. Projev předsedy vlády v Poslanecké sněmovně 15. září 2015 k situaci v oblasti migrace. *Vláda České republiky* [online]. [cit. 2023-02-05]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/premier/projevy/projev-predsedy-vlady-v-poslanecke-snemovne-15--09--2015-k-situaci-v-oblasti-migrace-134692/>

Souhrnné informace o postupu MV v problematice relokací, ©2022. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. [cit. 2022-12-07]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/souhrnne-informace-o-postupu-mv-v-problematice-relokaci.aspx>

STANĚK, Martin, 2017. The humanitarian crisis and civil war in Syria: Its impact and influence on the migration crisis in Europe. *Elsevier* [online]. 19(4), 293-299 [cit. 2022-11-30]. ISSN 1804-7122. Dostupné z: doi: <http://dx.doi.org/10.1016/j.kontakt.2017.09.013>

Statistická ročenka České republiky 2022, 2022 [online]. Praha: Český statistický úřad [cit. 2023-01-29]. ISBN 978-80-250-3282-4. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/171419384/32019822.pdf/8ac5e2b3-d4f3-44c5-aa3f-35909556d663?version=1.1>

Strategie migrační politiky České republiky, 2015. [online]. Ministerstvo vnitra ČR [cit. 2023-12-07]. ISBN 978-80-86466-83-5. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/strategie-migracni-politiky-ceske-republiky.aspx>

Strategie migrační politiky České republiky, ©2022. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. [cit. 2022-12-06]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/strategie-migracni-politiky-ceske-republiky.aspx>

Struktura odboru azylové a migrační politiky, ©2022. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. [cit. 2022-12-07]. Dostupné z:

<https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/struktura-odboru-azylove-a-migracni-politiky.aspx>

ŠEFČÍK, Vladimír, 2009. *Analýza rizik*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. ISBN 978-80-7318-696-8.

ŠENOVSKÝ, Pavel, Michail ŠENOVSKÝ a Milan ORAVEC, 2020. *Teorie krizového managementu*. 2. rozšířené vydání. V Ostravě: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství. Spektrum (Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství). ISBN 978-80-7385-231-3.

ŠINDELÁŘOVÁ, Barbora a Ivan KOLENÁK, 2017. Metodika ke zpracování typových plánů. *Hasičský záchranný sbor České republiky* [online]. [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/casopis-112-rocnik-xvi-cislo-2-2017.aspx?q=Y2hudW09Ng%3d%3d>

ŠTEINBACH, Miroslav, 2021. *30 let Policie České republiky* [online]. Praha: Policejní prezidium ČR, [cit. 2023-02-01]. ISBN 978-80-908139-0-8. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/o-nas-policie-ceske-republiky-policie-ceske-republiky.aspx>

Terminologický slovník pojmů z oblasti krizového řízení, ochrany obyvatelstva, environmentální bezpečnosti a plánování obrany státu, 2016. In: *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. [cit. 2022-10-24]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/terminologicky-slovník-krizove-rizeni-a-planovani-obrany-statu.aspx>

Timeline – EU migration and asylum policy, 2022. *European Council Council of the European Union* [online]. 22. 6. 2022 [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/eu-migration-policy/migration-timeline/>

TRČKA, Michal, 2021. Morální limity omezení migrace v liberální demokracii. *Filosofický časopis* [online]. 69(2), 271-288 [cit. 2022-11-23]. ISSN 0015-1831. Dostupné z: doi: <https://doi.org/10.46854/fc.2021.2r.271>

Trendy vývoje a výskyt HIV/AIDS v ČR – předběžná zpráva za rok 2022. In: *Státní zdravotní ústav* [online]. [cit. 2023-02-17]. Dostupné z: <https://szu.cz/wp-content/uploads/2023/02/Trendy-vyvoje-a-vyskyt-HIV-AIDS-v-CR-%E2%80%93-predbezna-zprava-za-rok-2022.pdf>

UHEREK, Zdeněk et al., 2016. *Migrace: historie a současnost*. Ostrava: Občanské sdružení PANT. Moderní dějiny (Občanské sdružení Pant). ISBN 978-809-0594-296.

Ústřední orgány státní správy, ©2022. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. [cit. 2022-12-07]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/ustredni-organy-statni-spravy.aspx>

VEGRICHTOVÁ, Barbora, 2022. *Terorismus a radikalizace v České republice: možnosti detekce rizikových osob*. Praha: Grada. ISBN 978-80-271-3126-6

VONDRÁŠEK, Martin, 2023a. Prezentace policejního prezidenta.pptx. In: *Policie České republiky* [online]. [cit. 2023-02-10]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/nelegalni-migrace-v-cr-v-obdobi-od-1-1-2022-do-31-12-2022.aspx>

VONDRÁŠEK, Martin, 2023b. Policie ČR: Tisková konference – nelegální migrace v ČR v roce 2022. In: *Policie České republiky* [online]. [cit. 2023-02-14]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/nelegalni-migrace-v-cr-v-obdobi-od-1-1-2022-do-31-12-2022.aspx>

VONDRÁŠEK, Martin, 2023c. Policie ČR: Tisková konference ke kriminalitě za rok 2022. In: *Policie České republiky* [online]. [cit. 2023-02-18]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/vyvoj-registrovane-kriminality-v-roce-2022.aspx>

VONDRÁŠEK, Martin, 2023d. Kriminalita v roce 2022.pptx. In: *Policie České republiky* [online]. [cit. 2023-02-18]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/vyvoj-registrovane-kriminality-v-roce-2022.aspx>

WIHTOL DE WENDEN, Catherine, 2020. *Atlas migrace: hledání nové světové rovnováhy*. Ilustroval Madeleine BENOIT-GUYOD, přeložil Kateřina ŠTÁBLOVÁ. V Brně: Lingea. Globální svět. ISBN 978-80-7508-627-3.

WORLD MIGRATION REPORT 2022, 2021. 11. vydání. Switzerland: International Organization for Migration [online]. [cit. 2023-02-15]. ISBN 9789292680763. Dostupné z: <https://publications.iom.int/books/world-migration-report-2022>

ZICHÁČKOVÁ, Adéla, 2019. Uprchlíci před Hitlerem (ne)vítání?. *Migraceonline.cz* [online]. [cit. 2022-11-28]. Dostupné z: <https://migraceonline.cz/cz/e-knihovna/uprchlici-pred-hitlerem-nevitani>

Znovuzavedení kontroly na hranicích se Slovenskem, 2022. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. [cit. 2023-02-05]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/znovuzavedeni-kontroly-na-hranicich-se-slovenskem.aspx>

Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2021, 2022. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. [cit. 2022-12-07]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/vyrocní-zpravy-o-situaci-v-oblasti-migrace-a-integrace.aspx>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

AIDS	Acquired Immune Deficiency Syndrome (syndrom selhání imunity)
ANACEN	Analytické centrum pro ochranu státních hranic a migraci
BESIP	Bezpečnost silničního provozu
brig. gen.	Brigádní generál
COVID-19	Coronavirus disease 2019
ČR	Česká republika
ES	Evropské společenství
EU	Evropská unie
eu-LISA	Evropská agentura pro provozní řízení rozsáhlých informačních systémů v prostoru svobody, bezpečnosti a práva
EURODAC	European Asylum Dactyloscopy (Evropská azylová daktyloskopie)
EUROJUST	The European Union's Judicial Cooperation Unit (Jednotka Evropské unie pro justiční spolupráci)
EUROPOL	European Police Office (Evropský policejní úřad)
FRONTEX	Evropská agentura pro pohraniční a pobřežní stráž
genmjr.	Generálmajor
HIV	Human Immunodeficiency Virus (virus lidské imunitní nedostatečnosti)
HZS	Hasičský záchranný sbor
IZS	Integrovaný záchranný systém
KŘP	Krajské ředitelství policie
MF	Ministerstvo financí
MOPNZC	Meziresortní orgán pro potírání nelegálního zaměstnávání cizinců
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MS	Ministerstvo spravedlnosti
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

MV ČR	Ministerstvo vnitra České republiky
MZ	Ministerstvo zdravotnictví
MZV	Ministerstvo zahraničních věcí
n. l.	našeho letopočtu
NCOZ	Národní centrála proti organizovanému zločinu
OAMP	Odbor azylové a migrační politiky
OSN	Organizace spojených národů
P. č.	Pořadové číslo
př. n. l.	před naším letopočtem
ŘSCP	Ředitelství služby cizinecké policie
SEAS	Společný evropský azylový systém
SIS II	Schengenský informační systém druhé generace
SKPV	Služba kriminální policie a vyšetřování
SSSR	Svaz sovětských socialistických republik
STČ	Soubor typové činnosti
SUZ	Správa uprchlických zařízení
SVV	Rada pro spravedlnost a vnitřní věci
SYR	Sýrie
TČ	Trestný čin
TSK	takticko-statistická klasifikace
UKR	Ukrajina
UNHCR	Úřad vysokého komisaře Organizace spojených národů pro uprchlíky
V4	Visegrádská čtyřka je aliance států Česka, Maďarska, Polska, Slovenska
VIS	Vízový informační systém
ZZC	Zařízení pro zajištění cizinců
ZZS	Zdravotnická záchranná služba

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 Periodizace dějin (Němec, ©1997–2022)	28
Obrázek 2 Počet cizinců v ČR k 31. 12. 2022 s legálním pobytem podle vybraných národností. (Majer, 2023a).....	55
Obrázek 3 Místa určená k překračování vnitřních hranic Česka se Slovenskem. (Znovuzavedení kontroly na hranicích se Slovenskem, 2022).	58
Obrázek 4 Migrační trasy do Evropy. (ČT24, 2018).....	59
Obrázek 5 Balkánská cesta. (ČT24, 2016)	62
Obrázek 6 Nelegální překročení hranic na západobalkánské trase v číslech. (Migratory Routes, ©2023b).....	63
Obrázek 7 Nelegální překročení hranic na západobalkánské trase v roce 2022. (Migratory Map, ©2023).....	64
Obrázek 8 Vývoj nelegální migrace v ČR. (Majer, 2023a).....	65
Obrázek 9 Nelegální migrace – TOP 10 států. (Majer, 2023a).	66
Obrázek 10 Vývoj tranzitní nelegální migrace v ČR (2015 – 2022). (Vondrášek, 2023a)	68
Obrázek 11 Vývoj trestné činnosti cizinců v ČR v letech 2011 – 2022. (Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2021, 2022).....	77
Obrázek 12 Trestná činnost cizinců v ČR za rok 2021 a 2022. (Vondrášek, 2023d).....	78

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Podíl cizinců na trestně stíhaných osobách v ČR v letech 2011–2021.....	79
Tabulka 2 Vybrané nejčastěji cizinci spáchané TČ v roce 2022.	80
Tabulka 3 Identifikace rizik metodou What – If.....	85
Tabulka 4 (P) – pravděpodobnost vzniku a existence nebezpečí.	87
Tabulka 5 (N) – možné následky ohrožení.	88
Tabulka 6 (N) – možné následky ohrožení.	88
Tabulka 7 (H) – názor hodnotitelů.	89
Tabulka 8 (H) – názor hodnotitele.....	89
Tabulka 9 Celkové hodnocení rizika.	90
Tabulka 10 Analýza rizik migrace pro obyvatelstvo ČR metodou PNH.....	91
Tabulka 11 Přehled typových plánů.	124
Tabulka 12 Seznam typových činností složek IZS při společném zásahu	125

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1 Počty dokončených, neúspěšných a zmařených teroristických útoků v EU (2010–2021). (Infografika –Terorismus v EU: fakta a čísla, 2023). Vlastní úprava. 75

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Literární rešerše

Příloha P II: Typové plány

Příloha P III: Typové činnosti složek IZS při společném zásahu

PŘÍLOHA P I: LITERÁRNÍ REŠERŠE

České literární zdroje

Země Visegrádu a migrace: fenomén procesu migrace, integrace a reintegrace v kontextu bezpečnosti zemí V4

Kolektiv autorů čtyř evropských zemí posuzuje stav bezpečnosti, hrozeb a rizik souvisejících s migrací. V každé kapitole jsou předloženy určité možnosti, návrhy a doporučení pro odpovídající reakci na existující problémy a rizika migrace, které ohrožují Evropu včetně jejich hodnocení. Součástí publikace je posouzení bezpečnosti státu pomocí metod analýzy rizika a stanovení úrovně rizika (Rožňák a Kubečka, 2018).

Atlas migrace: hledání nové světové rovnováhy

Publikace popisuje, co je základem a vývojovou tendencí pohybu lidstva v současném světě. Řeší otázky, kam a proč se lidé stěhují a také před čím prchají. Z textu je zřejmé, že dnes je již málo zemí, kterých by se migrace netýkala. Autorka se zabývá hledáním nové světové rovnováhy v rámci dané místní kultury země a potřebou nových pracovních sil, čímž se dotýká politických otázek budoucnosti (Wihtol de Wenden, 2020).

Masová imigrace: záchrana, nebo zkáza Evropy?

Sborník, ve kterém dvacet dva autorů řeší potenciální dopady masové imigrace do Evropy. Dopady migrace jsou hodnoceny z ekonomického, demografického a sociologického hlediska. Pozornost je věnována pojmům souvisejícím s migrací. Autoři příspěvků převážně varují před následky hromadné imigrace do Evropy (Janáčková et al. 2016).

Globální pakt a další texty o migraci

Sborník byl vydán k příležitosti podpisu Globálních paktů o migraci, ke kterému došlo 19. 12. 2018 v New Yorku. Obsahem jsou rozborové zprávy Globálního paktu o uprchlících a Globálního paktu o bezpečné, řízené a pravidelné migraci. Následuje Marrákešská deklarace, Marrákešské politické prohlášení, které je výsledkem jednání evropských a západoafrických států ze dne 2. května 2018 v Marrákeši, marockém městě. Dokument tvoří politické deklarace a akční plán na období 2018–2020, přijímá konkrétní postupy v otázkách migrace mezi Evropou a státy severní a západní Afriky. Další součástí sborníku je pojednání o projevu v Birminghamu z 20. dubna 1968 a článek s názvem Coudenhove-Kalergi jako duchovní otec multikulturní Evropy (Chytra, 2018).

Morální limity omezení migrace v liberální demokracii

Autor článku se zabývá morálkou a morálními zásadami souvisejícími s omezením migrace. Čerpá z význačných publikací o migraci, které byly v poslední době v ČR vydány a obsahují buď právní zdůvodnění nebo jsou v úrovni mravních úvah. Autor projevuje nesouhlas s různými formami omezení migrace a existencí suverénních států, které mají právo uzavřít své hranice. V závěru je hodnocen a obhajován přínos, který vyplývá z otevření hranic státu (Trčka, 2021).

Imigrační krize jako riziko pro bezpečnost v Evropě?

Článek se věnuje výzvám a problémům imigrační krize se kterou se Evropa potýká. V úvodu je popisován vývoj migrace po 2. světové válce a změny jejího vnímání. Je hodnocen stav v problémových oblastech a důvody proč lidé ze své země odchází. Dále jsou analyzovány evropské regiony migrací nejvíce zasažené a důvody proč jsou některé státy vytíženy migrací více a jiné méně. První až třetí kapitola se soustředí na vývoj migrace během 20. století a na příčiny, které ji podněcovaly. Jsou řešeny změny příčin migrace i jejího vnímání v čase v rámci evropské politiky a veřejného mínění. Čtvrtá kapitola se zabývá možnými hrozbami, které s příchodem migrantů souvisí a hodnotí je z pohledů osobních, sociálních a bezpečnostních. Závěr článku se zaměřuje na projevy těchto hrozeb a na hledání jejich řešení (Altmanová, 2019).

Policie ČR: Tisková konference – nelegální migrace v ČR v roce 2022

Policejní prezident genmjr. Mgr. Martin Vondrášek a ředitel ŘSCP brig. gen. Mgr. Milan Majer popsali a zhodnotili situaci v oblasti nelegální migrace na území ČR v období od 1. ledna 2022 do 31. prosince 2022. Sdělování informací o nelegální migraci oba policisté doplnili prezentací v PowerPointu (Vondrášek, 2023a; Vondrášek 2023b; Majer 2023a; Majer 2023b).

Zákon č. 325/1999 Sb., Zákon o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o azylu)

Právní předpis, který upravuje problematiku mezinárodní ochrany v ČR v souladu s mezinárodními předpisy. Řeší a upravuje zejména podmínky vstupu a pobytu cizince žádajícího ČR o ochranu, postup řízení ve věci mezinárodní ochrany azylantů a osob požívajících doplňkové ochrany, péči o žadatele o udělení mezinárodní ochrany, státní integrační program a azylová zařízení. Dále vymezuje působnost Ministerstva vnitra a Policie ČR v této oblasti (Česko, 1999b).

Zákon č. 326/1999 Sb., Zákon o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů

Zákon v návaznosti na předpisy EU definuje pojem cizinec a upravuje podmínky vstupu a pobytu cizince do ČR i jeho vycestování. Stanovuje působnost Policie ČR, Ministerstva vnitra a Ministerstva zahraničních věcí v této problematice (Česko, 1999c).

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/399 ze dne 9. března 2016, kterým se stanoví kodex Unie o pravidlech upravujících přeshraniční pohyb osob (Schengenský hraniční kodex)

Nařízení stanovuje neprovádění opatření na ochranu hranic vůči osobám, které překračují vnitřní hranice mezi jednotlivými členskými státy EU. Nařízení určuje pravidla podle kterých se řídí opatření zaměřená na ochranu hranic ve vztahu k osobám, které překračují vnější hranice členských států EU (Česko, 2016b).

Zahraniční literární zdroje:

Migration: the migration of humanity from prehistory to the present

Autorem knihy je Robin Cohen bývalý profesor vývojových studií a ředitel Mezinárodního institutu pro migraci na Oxfordské univerzitě. Ve svém díle řeší otázky související s problematikou migrace. Vysvětluje, proč je migrace tak politicky citlivá, proč a kam migranti odcházejí, z jakých příčin se na cestu vydali a zda jsou pro společnost a politický systém hrozbou. Dále se zabývá otázkou, zda tito migranti nejsou potřební pro rozvoj svých domovských zemí a zda je možné migraci zastavit. Současně popisuje i mnoho typů migrantů. Dílo zahrnuje široké rozpětí historie migrace přes mnoho regionů a vhodně jej dokreslují mapy a fotografie (Cohen, 2019).

World Migration Report 2022

Mezinárodní organizace pro migraci vydává pravidelně každé dva roky Zprávy o světové migraci od roku 2000. Zpráva o světové migraci 2022 je tedy jedenáctá v pořadí. Byla vypracována s cílem přispět k lepšímu pochopení migrace. Publikace uvádí základní data a informace o migraci. Jednotlivé kapitoly se tematicky věnují aktuálním otázkám migrace a celý dokument je strukturován do dvou klíčových příspěvků. V první části jsou základní informace a statistiky o migraci a migrantech. Druhá část se na základě analýz podložených důkazy věnuje složitým a nově se objevujícím problémům migrace (World Migration Report 2022, 2021).

Communicable Disease Threats Report

Zpráva Evropského centra pro prevenci a kontrolu nemocí o hrozbách přenosných nemocí je týdenní bulletin pro epidemiology a zdravotníky o aktivních hrozbách pro veřejné zdraví. Toto vydání se týká období od 29. května do 4. června 2022 a zahrnuje aktualizace o infekci virem západonilské horečky, COVID-19, chřipce, příchodu lidí vysídlených z Ukrajiny do EU po ruské invazi na Ukrajinu, hepatitidě, ebole, opičích neštovicích, choleře, viru chikungunya a horečky dengue (Communicable Disease Threats Report, 2022).

Postwar: a history of Europe since 1945

Autor popisuje dráhu, kterou Evropa prošla od skončení 2. světové války do začátku nového tisíciletí. Ve své knize mimo jiné líčí i migraci lidí, jejíž příčinou byla 2. světová válka i následné poválečné rozdělení světa (Judt, 2010).

Prevention and treatment of infectious diseases in migrants in Europe in the era of universal health coverage

Autoři článku nabízejí řešení k předcházení šíření infekčních nemocí v souvislosti s migrací v Evropě tím, že je třeba vytvořit evropský rámec všeobecné zdravotní péče pro migranty, který by aktivně nabízel včasné testování a preventivní očkování. Samotná realizace by probíhala formou programů testování na více nemocí a preventivního očkování, které má být integrováno do současných zdravotnických systémů zemí. Tyto programy navrhuje tak, aby byly přístupné a přijatelné pro cílové uživatele a byly prováděny společně mezi zeměmi a byly efektivně propojeny se zdravotní péčí (Baggaley et al. 2022).

PŘÍLOHA P II: TYPOVÉ PLÁNY

Tabulka 11 Přehled typových plánů.

P. č.	Typové plány	Zpracovatel
1.	Dlouhodobé sucho	MŽP
2.	Extrémně vysoké teploty	MŽP
3.	Přívalová povodeň	MŽP
4.	Vydatné srážky	MŽP
5.	Extrémní vítr	MŽP
6.	Povodeň	MŽP
7.	Epidemie – hromadné nákazy osob	MZd
8.	Epifytie – hromadné nákazy polních kultur	MZe
9.	Epizootie – hromadné nákazy zvířat	MZe
10.	Narušení dodávek potravin velkého rozsahu	MZe
11.	Narušení funkčnosti významných systémů elektronických komunikací	ČTÚ
12.	Narušení bezpečnosti informací kritické informační infrastruktury	NBÚ
13.	Zvláštní povodeň	MZe
14.	Únik nebezpečné chemické látky ze stacionárního zařízení	MŽP
15.	Narušení dodávek pitné vody velkého rozsahu	MZe
16.	Narušení dodávek plynu velkého rozsahu	MPO
17.	Narušení dodávek ropy a ropných produktů velkého rozsahu	SSHR
18.	Radiační havárie	SÚJB
19.	Narušení dodávek elektrické energie velkého rozsahu	MPO
20.	Migrační vlny velkého rozsahu	MV
21.	Narušování zákonnosti velkého rozsahu (včetně terorismu)	MV
22.	Narušení finančního a devizového hospodářství státu velkého rozsahu	MF

(Šindelářová a Kolečák, 2017)

PŘÍLOHA P III: TYPOVÉ ČINNOSTI SLOŽEK IZS PŘI SPOLEČNÉM ZÁSAHU

Tabulka 12 Seznam typových činností složek IZS při společném zásahu

1.	STČ 01/IZS	Špinavá bomba
2.	STČ 02/IZS	Demonstrování úmyslu sebevraždy
3.	STČ 03/IZS	Hrozba použití NVS nebo nález NVS, podezřelého předmětu, munice, výbušnin a výbušných předmětů
4.	STČ 04/IZS	Zásah složek IZS u mimořádné události Letecká nehoda
5.	STČ 05/IZS	Nález předmětu s podezřením na přítomnost B-agens nebo toxinů
6.	STČ 06/IZS	Opatření k zajištění veřejného pořádku při shromážděních a technopárty
7.	STČ 07/IZS	Záchrana pohřešovaných osob-pátrací akce v terénu
8.	STČ 08/IZS	Dopravní nehoda
9.	STČ 09/IZS	Zásah složek IZS u mimořádné události s velkým počtem zraněných osob
10.	STČ 10/IZS	Při nebezpečné poruše plynulosti provozu na dálnici
11.	STČ 11/IZS	Chřipka ptáků
12.	STČ 12/IZS	Při poskytování psychosociální pomoci
13.	STČ 13/IZS	Reakce na chemický útok v metru
14.	STČ 14/IZS	Amok-útok aktivního střelce
15.	STČ 15/IZS	Mimořádnosti v provozu železniční osobní dopravy
16.	STČ 16A/IZS	Mimořádná událost s podezřením na výskyt vysoce nakažlivé nemoci ve zdravotnickém zařízení nebo v ostatních prostorech
17.	STČ 16B/IZS	Mimořádná událost s podezřením na výskyt vysoce nakažlivé nemoci na palubě letadla s přistáním na letišti Praha Ruzyně
18.	STČ 17A/IZS	Nález nelegální drogové laboratoře